

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Az igazság pallosa.

Budapest, június 25.

(v.) Dübörög a magyar föld a megtörtéltezt ércleptei alatt. Mennyi rom a kormányválság bekövetkezése óta! Mennyi megalázás, mennyi fájdalmas kudarc, mennyi értékesítőkenés, mennyi szeggett remény, mennyi megbontott harmónia és mennyi megörlött egyéniség! Valóban a nemezis, mely máskor lassan csoszog, ezúttal lázas gyorsasággal teljesíti fizetését. Siralom volt ma látni a győztes had szószólóját a parlamentben: a máskor szilajvérű és tüzesen támadó Barabás Bélát, amint zavarodottan mentegetőzött a helyett, hogy diadalukkal dicsekedett volna. A triumfátor teli marokkal hintette a hamut babérövezte fejére. S amint töredelmesen bizonyított, hogy az ő diadaluk nem bukás és ami az ő bukásuknak látszik, az voltaképpen diadal: felharsant ellene a csatazaj, még pedig nem a jobboldalról, hanem a győzelmes táborból magából. Éles szemrehányások, keserű vádak nyilzápora repült az ellenzék kivívott győzelmének ünnepi szónoka felé, még pedig nem az ellentelek sorából, hanem a feyvertársakéból.

Csávoizscky, Vázsonyi, Holló, Rakovszky (elég tarka kompánia, ugyebár!) heves ostromot indítottak a Kossuth-párt ellen s harci kiáltások indulatos visszhangot váltott ki az ellenzéki pad-sorokból. Ő az a marakodás fel-ségesen mulattató és megdöbbenően tanul-ságos látvány volt. Diadalmi toruk kellő kö-zepén hajbakaptak egymással a győztes hadak s egymást tették felelőssé — az elliptor kormány vereségeért. Ez egyszer megesett az a botanikai csoda, hogy tuskéje termelt a babérnak, s ez a tuska össze-viszakarmolta és vérezte a győzők halántékát.

Mialatt a képviselőházban ez a bizarr testvérharc dult, a nemezis a bécsi Burgban is leterített egy áldozatot. Báró Fejérváry Géza, aki ma délben ő felsége színe előtt

fordult meg, estére mint magánember tért vissza a szabadelvű pártkörbe. Hát nem csak az történt meg, hogy a kisebbségi akarat érvényesült s hogy a korona által kiszemelt miniszterelnök alku útján volt kénytelen az ellenzék approbációját megszerezni, hanem bekövetkezett az meglepőbb dolog is, hogy a korona kénytelen volt a kibontakozás kedvéért legkedvesebb miniszterét is elejteni. Az agg tábornokot, a vitéz és hű katonát az ősz király bizonyára nem könnyű szívvel áldozta fel; nehezen eshetett neki a megválás ettől a férfiutól, akinek szolgálatkészségére s önfeláldozására mindenkor biztosan számíthatott. De értjük, hogy ezt a keserves lépést is megtette az uralkodó. A nagy felfordulás, mely a kormányválságot nyomott követte, vaskényszerűséggel következett a koronának amaz elhatározásából, amely véget vetett a passzív ellentállás politikájának. Ebben a szakításban nagy része kellett hogy legyen báró Fejérváry Gézának. A volt honvédelmi miniszter nem csinált titkot belőle, hogy a kifárasztás politikája nem volt sehogyan inyére s hogy jobb eredményt várt az erős kézzel való belenyulás irányzatától. Semmi kétség, hogy Széll Kálmán eljétsébe a korona csakis abban a reményben ment bele oly váratlan hirtelenséggel, hogy Tisza István erős keze majd rendbehozza hamarosan a dolgokat. Ez a sugallat bajosan eredtetett mástól, mint Fejérváry Gézától. Hiszen tudvalevő, hogy a távozó miniszterelnök Apponyinak, Csákyknak és Szapáryknak meghallgatását ajánlotta az uralkodónak, de Tisza Istvánét nem, s hogy emez mégis már ott termett volt Bécsben, mire a bucsuzó kormányelnök ajánlottjai kiballgatásra jelentkeztek. Tisza István megbízatása tehát kicsinált dolog volt a Széll Kálmán lemondása pillanatában. A többi aztán tudja mindenki: az erős kéz politikájának kudarcát, a kénytelen áttérést az engedmények útjára, a többség szétmállását, a miniszterkinevezési felségjognak kinos kalváriáját. A felelősség

mindezekért nagyrészt Fejérváryt terheli, aki fiatalos impetusával, ideges türelmetlenségével okává lett a korona hangulatváltozásának s mindama végzetes következményeknek, a melyek ebből támadtak. Hibának megfoghatatlan s bűnnek megbocsáthatatlan volt az a közbelépés, mely e kusza helyzetet teremtetle. Trón, hadsereg, nagyhatalmi tekintély, többség: mind sinylí, még soká fogja sinyleni és ki tudja, kiheveri-e vajjon valaha ezt az egyetemes felborulást. Megtoriatlan ez a fatális eltévelyedés nem maradt. Ahol egy meggondolatlan ballépés folytán annyi minden elbukott, ott e meggondolatlan ballépés sugalmazójának is el kellett bukni. A verembe, amelyet Széll Kálmánnak ásozt meg, im behullott báró Fejérváry Géza is. Kettejük közt a különbség csak az, hogy a Széll Kálmán politikáját az egymást követő katasztrófák újra meg újra igazolják, holott a Széll Kálmán buktatói máris versenyeznek egymással a késő megbánásban. Bűnbánó megdöbbenés borong a szivekben jobbról is, balról is, fent is, lent is.

Az áldozatok sora még nem zárulhatott le, mert nem minden bűn van már eddig expialva. Vannak még személyek, vannak még elvek és vannak még irányzatok, amelyeknek jó- vagy rosszhiszemű, öntudatos vagy öntudatlan részük volt a Széll Kálmán politikájának kivégzésében, mely az egyetlen céltudatos és az egyetlen célhoz vezető politika volt. Rakovszky István ma kimondta az igazságnak egyik felét s nyilván nem is sejtette, hogy mialatt ő vádolta Fejérváryt, emez már beteljesedett a nemezis. Hát ugyanez a fátum nem fogja elkerülni azokat sem, akik az ellentétes pólusról szöttek ugyanama pont felé ármányaikat. A sorsnak számonkérő széke ezeket is megidezi még sorompói elé s elvégzi rajtuk is az expiació munkáját. *La verité est en marche*, mondta Zola Emil. Igenis, az igazság elindult a maga útján s omladékok jelzik lábának nyomát. Mintha láthatat-

TÁRCA

Komisz élet.

≡ A Budapesti Napló eredeti tárcája. ≡

Írta: Garami Ernő.

— Ne bántás... részeg vagy... te korhely... eredj innen... ne bántás... segítség... segítség! Gyilkos!

Becsapódik egy ajtó, aztán csönd.

A házmesterné fölébelődik, bosszankodva odacsoszog a nyitott ablakhoz s kibámul a sötét udvarra. „Gyalázatos bagázs” dörmög a félhangosan, „már megint verekszik.” Aztán kiáll az ajtóba, hogy talán lát valamit. De csöndes marad minden. Még csak a szomszédok sem mozognak. Hozzászóltak már az ilyen lármához.

A házmesterné visszaül a konyhába. A lámpa már ég a tűzhely fölött s a nyitott ajtón át bevilágít az udvari sötétségbe. „Komisz élet” gondolja magában a házmesterné s e közben szuszogva törülgeti izzadó arcát. Aztán hangosan is elmondja gondolatját:

— Komisz élet. Inni és verekedni. Mindig csak inni és verekedni. Pfuj!

És a házmesterné nagyot kóp.

Az udvarban valami fekete test közeledik. A házmesterné beárnýékolja a tenyerével a szemét, ugy nézi, mi az.

Egy asszony. Meztláb, hajadonfóval áll a küszöbön. Haja széthull a vállán, jobbkezének

ujjait a szájában tartja, mint a kis gyermekek szokták. Balvállával mekidül az ajtófélfának, jobb lábát rárakja a ballábra, a dereka begömbül, a feje bizonytalanul dül jobbra-balra, mint a részeg emberé.

— Jöjjön már be — szól rá a házmesterné, mikor látja, hogy magától nem mer belépni a küszöbön.

— Az asszony bejön, leül a lámpással szemben a szemetesládára. Osszekuporodik, a térdére ráfeketi az állát, a kezével pedig kétoldalt surrolja a földet.

— Jézus Mária! — sipit a házmesterné — hisz maga vérzik! Itt ni... a homlokán... Borzasztó!... Hogy az Isten nem veri meg az ilyen gazembert... az ilyen állatot!... Főlakasztani kéne... leütni, mint a kutyát... leütni...!

Odaad egy nedves ruhát az asszonynak, hogy törölje le a vért az arcáról. Egyideig elnézi, mint lesz vörös a kendő a szivárgó vértől, aztán egyszerre kitör belőle a szó:

— Maga az oka! Maga! Miért hagyja magát? Miért nem hagyja faképnél? Mi?... Miért nem veri fejbe, hogy megdöglök... Hiszen egyszer majd ő veri agyon magát. Az az állat... Hisz ez nem is ember... Aki ilyet tesz!... Iszik, aztán gyilkol... Ilyen élet! Pfuj!...

Az asszony rászorítja a kendőt a sebre és hallgat. A házmesterné odacsoszog az ajtóhoz és mérgesen becsapja, hogy csak úgy reng. Az ablakra ráhuzza a fehér vászongöngyöt, aztán leül a székre. Egy darabig hallgat, gondolkozik. Viaszkodik egy kérdéssel, amelyre nem talál választ.

Nézi az asszonyt ott maga előtt s elkezdi szánni. Elhatározza, hogy a lelkére beszél, megvizsgálja, tanácsot ad neki: hagyja ott az urát... Odahuzza a székét az asszony elé s ugy beszél hozzá:

— Hát mondja csak, micsoda ember a maga férje? Mért bántja magát? Mit vettét maga neki? Hisz én látom, hogy maga dolgozik minden nap, mint a kutya. Ő meg iszik és verekszik... Hát kell magának ez az élet?... Hát miért nem hagyja ott?... Rugja el magától!... Kap maga még magáhozvalót, becsületet, dolgot... nem ilyen... ilyen gyilkost...!

Csőndesen, nyugodtan kezdett beszélni, de a vége felé már remeg a hangja a haragtól. „Hány buta teremés is van a világon!” gondolja magában és elfogja a vágy, hogy lelket öntsön ebbe a szerencsétlen asszonyba, aki olyan gyámultalan.

— Ha az én férjem, Isten nyugosztolja szegényt, lelt volna ilyen, tudom, elbántam volna vele. Engem bizony meg nem ütött soha! — mondja hangosan.

Amaz csak nem felel.

A két asszony nehezen léleklizik, a lámpa néha-néha serceg egyet — más zaj nem hallatszik. A vér még mindig szivárog a sebből, de az asszony már nem törődik vele. Merveen bámul maga elé s észre sem veszi, mint szalad hosszú sávban egyik véresépp a másik után végig az arcán s hull le végül piszkos kötényébe. Csak bámul maga elé s aztán egyszerre elkezd sirni...!

lan erkölcsi hatalmak keze nyulna bele közéletünkbe, hogy helyreállítsa az erőszakosan felforgatott etikai világrendet. Ez a láthatatlan kéz keményen sújt s hatalma elől senki számára nincsen menekvés. A győztesek zavarodott csüggedtsége szolgáltatja az igazságtalanul elbuktatott rendszernek legragyogóbb apotheozisát.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 25.

A mai ülés nemcsak ritkaságánál fogva volt rendkívüli, hanem külsőségei is azzá tették. Nem volt még példa rá, hogy kormányválság idején, amikor a parlamentnek vezérlete nincs, összehívták volna az országgyűlést valamelyik házát. Arra még kevésbé, hogy megtartották egy ülést, amely kezdete előtt huszonnégy órával már tárgytalan volt. Ilyen példátlan szituáció jegyében indult meg az ülés. Külsőségeiben a pikáns különössegek rajzottak igazolt összességében.

Kíváltk a folyosó volt csupa izgalom és csupa pikantéria. Szokatlan csoportosulások voltak egész délelőtt. A balfolyosón az ellenzék különböző csoportjai tülekedtek egymással, a legkülönbözőbb alcsoportokra töredezve. A leszerelt Kossuthékat Ugronék meg a néppárt emberei ostromolták gunyos és epés szemrehányásokkal; a Kossuth-párt fiatalágának még mindig harcias része — igaz, hogy kis része — segített a szapulóknak; néhány odatévedt szabadelvűpárti csendesen gyönyörködött a testvérháborúban.

A vita egyre tüzeoseb, viharosabb lett. Különösen nagy csapat vette körül *Eötvös* Károlyt aki hangos szóval fejezte ki bosszuságát.

— Sohasem volt ekkora nemzeti felbuzdulás — mondotta a vajda egyebek közt — és ezt az alkalmat engedték elmulni nemzeti engedmények kivívása nélkül. A bán egyszerűen komédiázott veletek. Az ő követeléseinek az elejtése már a zsebében volt, mikor tárgyalni kezdett veletek és bizonyosan sok egyéb is volt még a zsebében. Legfeljebb egy bécsi útjába került volna. Hiszen ő nem is jött azzal a szándékkal, hogy kormányt alakítson. Elmondotta nekem, hogy ez eszébe sem volt; de most már nem térhet ki előle, hogy mindent megkapott tőletek. Mikor idejött, azt hitte, hogy úgy lesz, mint 1894-ben volt: nem sikerül kabinetet alakítania, azután majd visszamegy Bécsbe és jelentést tesz arról, hogy csak engedményekkel lehet boldogulni, de erre már nem ő az alkalmas ember, hanem más.

Mikor valaki azt kérdezte, hogy miféle nemzeti vívmányokra gondol, *Eötvös* azt a véleményét fejezte ki, hogy *legelőbb* is a magyar vezényszó

és a magyar lobogót el lehetett volna érní, de talán még többet is. Ujra, meg újra hangsúlyozta, hogy nagy hiba volt ilyen kedvező pillanatot elszalasztani, és ismételte, hogy a paktumot helyteleníti.

Ő is, *Ugron* Gábor is kijelentette, hogy a harcot folytatni fogja. *Mezősny* Béla pedig ezt mondta:

— Ha igaz az, hogy *Khuen-Héderváry* augusztusig le akarja tárgyalni a kiegyezést, akkor folytatjuk a *technikai* obstrukciót és fogadok, hogy leszünk hozzá *huzsan*.

Egyszóval, a diadalmas obstrukciós táboron éppenszóval nem látszott meg a diadalmámor. Még azok is, akik diadalról beszéltek, inkább mentegetődztek, mint dicsekedtek. Igaz, hogy a másik táboron is nagyon vegyes érzelmek mutatkoztak. A szabadelvűpárt sok tagja nyiltan hangoztatta, hogy *ennyi* engedményt két hónappal ezelőtt is lehetett volna tenni s hogy ehhez bizony nem volt szükség a horvát bánra.

A folyosó hangulata tükröződött vissza az üléssteremben is. Mindössze egyszerű volt a Ház hangulata valamennyire egységes: akkor, mikor *Széll* Kálmán a terembe lépett és helyet foglalt a bársonyszékben, most már igazán utóljára. Ebben a pillanatban az egész Ház, a Kossuth-párt és a szabadelvűpárt szélsőjobbászárnya kivételével, zúgó tapsviharba, éljenzésbe tört ki. A jobboldalon és a balmezón is felállva tapsolt, éljenzt kétség ember, csak a legszélsőbb balon és a legszélsőbb jobbfelen ült néhány honatyja bus némaságban.

Históriai pillanatok voltak ezek. Egy bukott miniszterelnök triumfálva vonult be abba a parlamentbe, amely megbuktatta. A túltömött karzatok népe megilletődve állott fel és csodálkozva nézte ezt a különös képet.

Sorra bejöttek *Széll* Kálmán után a lemondott kabinet többi tagjai. Előzőleg konferenciáztak, nyilván arról is, hogy még ma is a miniszteri helyeket foglalják-e el szután valamennyien bejöttek, bár *Fejérváry* és gróf *Szechenyi* Gyulát kivéve, akik nincsenek Budapesten.

Együtt ült tehát a parlament, hogy beszéljen arról, amiről már nincs mit beszélni, és együtt ült a kormány, amely nem kormány többé, csak az ügyek vezetője.

A különössegek folytatódtek. Felállott *Barabás* Béla, a diadalmas szélsőbal vezérzőnöke és a gyűlésnek nevében elkezdett — mentegetődni. A felatról, amelynek okáért a mai ülést egybehívták, alig ejtett szót, hanem e helyett a paktumot igyekezett igazolni olyanformán, hogy — *nincs* paktum. A függetlenségi párt elérte, amit elérni akart, tehát föléleses a további harc: ezt fejtegette beszédjének első felében. A függetlenségi párt tovább fog harcolni: ezt ígérgette a második

felében. Az ellentmondásokba még jobban belebonyolódott, mikor egy csomó éles közbeszólás szaggatta meg a beszédét. Nyilván hogy kibonyolódják, olyan fogáshoz nyult, amelytől az obstrukció tapasztalatai nyomán azt remélte, hogy legelőbb az ellenzéken egységes hangulatot tud teremteni. Hevesen megtámadta a koronát, szemérelve, hogy nem járt el alkotmányosan. Ám ezzel először csak azt érte el, hogy az elnök rendreutasította, azután meg azt, hogy *Széll* Kálmán nyomban utána szólásra emelkedett és egy lendülettel, férfias méltósággal teljes beszédben kelt védelmére a koronás királynak. Az egész Ház mélységes tisztelettel adózott ezért a nemes, lovagias cselekedetért. És *Barabás* Béla nyilván arra gondolt, hogy alighanem kár volt még magasabba építeni annak az államférfiúnak a piedesztálját, akit buktatni segített s aki bukásában olyan impozáns módon megnövekedett — az ellenfelei geszedelmével.

A miniszterelnök után gróf *Tisza* István szólalt fel személyes kérdés címén és nyugodtan, hidegen — annyira nyugodtan és hidegen, hogy az ellene erősen feltűzött ellenzék is kénytelen volt meghallgatni — felelt arra a vádra, hogy a korona nem magyar tanácsosaink előterjesztése szerint oldották meg Bécsben a válságot. Elmondotta, hogy mikor missziója sikertelen volt, ő tett előterjesztést a koronának a továbbiakra nézve és ezért a felelősséget elvállalja.

A szélsőbal mosakodását *Polónyi* Géza folytatta, csak hogy más metódus szerint, mint *Barabás*. *Polónyi* a maga ismert metódusát vette elő: ugy mosakodott, hogy másokat igyekezett feketíteni. De ma ez sem igen vált be. Máskor legelőbb érdekes tudott lenni, de ma szokatlanul unalmas volt. Beszédje alatt kezdett a terem kiürülni és újra megnépedett a folyosó, a buffet. A déli szünetig teljesen kifárasztotta az érdeklődést *Polónyi* hosszu beszédje. Amilyen ravasz ember *Polónyi*, nem lehetetlen, hogy ő maga sem akart egyebet, látva, hogy egyebet ma bajos elérni. A fáradtságtól azt remélte, hogy belefúll az ellenfelek támadó-kedve.

De ezáltal ebben is csalódott. A szünet után *Berevicsky* Albert higgadt, komoly okfejtéssel mutatta ki, hogy az ülés folytatására nincs szükség; azután *Csávozszy* Lajos igrámatlan heveséggel támadt paktálól elvtársaira. Az érdeklődés újra teljes elevenéssel fordult a marakodó testvérek felé. *Holló* Lajos felszólalása után *Vázsonyi* Vilmos mondott egy viharos közbeszólásoktól tarkított, rövid beszédet, amelynek intermezzói személyes kérdésben való felszólalásra készítették *Polónyi* Gézát és *Eötvös* Károlyt is. *Polónyi* egyebek közt ugyancsak erősítgette, hogy eszeágában sem volt *Eötvös*ről tiszteletlenül nyilatkozni s ezt nem is fogja tenni soha. A vajda pedig erre az érdekes lovagiaskodásra *nem reagált*. Végül *Rakovszky* István vagdalkozott jobbra is, balra is, az ő csipős, szarkasztikus módján és különösen *Polónyi*-val bánt el kogyetlenül.

Rakovszky felszólalásával ért véget ez a mindenképpen érdekes, különös ülés.

A képviselőház ülése június 25-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf *Apponyi* Albert.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Rudács* László, *Plóss* Sándor, *Wlassics* Gyula, *Darányi* Ignác, *Láng* Lajos, *Cseh* Ervin.

Elnök: T. képviselőház! (A terembe belépő *Széll* Kálmán a baloldaltól és a jobboldaltól élénk éljenzéssel és tapsal fogadják.) Az ülést megnyitom. Meltőztassék helyeiket elfoglalni. T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A mai ülés egybehívására az adott okot, hogy husznál több képviselő a házszabályokban előírt formák megtartásával ülésnek összehívását kívánta.

Meltőztassanak mindenekelőtt azt az iratot meghallgatni, amelyben azok a képviselőtársaink az ülés egybehívását kérték. (Halljuk! Halljuk!)

Endrey Gyula jegyző: (Olvassa a nyilatkozatot.)

Elnök: Szólarra fel van jegyezve *Barabás* Béla. (Halljuk! Halljuk!)

(*Barabás* Béla.)

Barabás Béla: T. képviselőház! A komoly politikai helyzet és súlyos viszonyok között huszadmagammal azon kérelemmel járultunk a képviselőház elnökéhez, amelyet írásban is beterjesztettük, hogy négy nap alatt hivon össze ülést. A beterjesztéit nyilatkozat, amely most felolvastott, igen röviden előadja azt az okot, amely bennünket ezen összehívásra készítetett. Azt hiszem, a jelen alkalommal

doltunk, aki ott aludt a sarokban a takaró alatt. Meg akartuk csinálni örömmünkben, lábujjhegyen mentünk oda . . . a férjem szépen lassan lehuzta fejéről a takarót, aztán . . . aztán . . . egyszerre csak elordította magát . . . Oh édes Istenem, a mi kis Jucinkám már hideg volt . . . Enehalt . . . Rettenetes volt . . . Ha visszagondolok, nem is hiszem, hogy még élek. A férjem ott állt mellettem. Belekapaszkodott a karomba s elkezdett kiabálni . . . Káromkodott . . . Nem tudom, mi volt velem . . . rárontottam, az arcába vertem az öklömmel, hogy csak úgy patakozott a vére. „Hallgass, kiabáltam rá, „hallgass . . . térdejl le . . . imádkozz Istenhez a mi kis Jucinkáért.” Ez volt az első gondolatom, de ő rugott egyet rajtam, hogy a sarokba estem és aztán elkezdett ordítani: „Istenhez? . . . Nincs Isten!” és rázta az okleit és folyton és mindig csak azt ordította: „Nincs Isten! Nincs Isten!” . . . Borzasztó volt . . . Másnap délután volt a temetés. Este hazajött, részeg volt, nekem rontott és összevert . . . Folyton azt ordította, hogy én öltem meg a gyereket, mert elfogyott a tejem . . . akkor először . . . S azóta, ha részeg, mindig megver . . .

Elhallgat az asszony, eszöndesen sir tovább. A kövér házmasterné szuszog egyet.

— Részeges állat — mondja.

Aztán egy kis gondolkodás után, mintegy magához beszélve, félhangosan folytatja:

— Micsoda élet! Inni és verekedni, mindig csak inni és verekedni. Komisz élet . . . rongy-élet . . .

Mikor kirsita magát, megszólal:

— Hallgasson ide. Négy év előtt lettem a felesége. Nagyon szeretttük egymást. Szép, derék ember volt, adott magára valamit, nem úgy, mint most. Mindig dolgozott, jól keresett. Én is szép voltam; bizony. Bolondultak utánam hárman is. Én ötöt választottam, mert ő volt a legrendesebb. Héj de szeretett! A tenyerén hordozott, az arcomról olvasta le, mi a kívánságom. Egy évig éltünk együtt s csak egyetlen kívánságunk volt: kis gyermekünk legyen. Nagyon, de nagyon akartuk. És talán mert olyan nagyon akartuk, hát egyszerre csak lett. Olyan édes kis leányka, olyan szép, okos. A férjem majd megbolondult örömben. Olyan boldogok voltunk, hogy ki sem mondhatom . . . Mikor azután háromnapos lett a kicsiny, akkor a férjemet elbocsájtották a munkából. Nevetve mondta este, mikor hazajött, hogy most megint munkát kell keresnie. De egy hét múlva már nem nevetett. Két hét múlva már elfogyott az utolsó krajcárunk . . . Nem volt betevő falatunk . . . Elfogyott a tejem, beteg lettem . . . Beteg lett a kis Jucink is. A klinikan azt mondták, ha nem kap anyatejet, elpusztul. Hogy igrán, egymem sokat — mondták a doktorok . . . A férjem egyszer kapott valami napszámot, hazahozott nyolevan krajcárt, abból eléltünk két napig . . . Aztán megint nem volt semmi . . . A mi kicsink meg elfogyott egészen . . . Egyszer este aztán hazajött a férjem és a nyakamba borult. „Van már munka”, kiabálta, „holnap megint dolgozok, megint jó lesz minden.” Csitítottam, hogy ne kiabáljon, mert ajszik a kicsi. Egymás nyakába borultunk, úgy sirtunk örömmünkben . . . Aztán egyszerre mindketten a mi kis Jucinkra gon-

nekünk akik ezt az indítványt és nyilatkozatot aláírtuk, kötelességünk, hogy megindokoljuk, mi készítette bennünket arra, hogy ily rendkívüli viszonyok között a képviselőházat összehívassuk. Ha az indoklás részünkről megtörtént, azután következnek az igen T. Háznak bővebb határozata arra vonatkozólag, tartson-e további ülést, vagyis a jelölt indítványt megvitassa-e, vagy sem. Az az indok, amely bennünket az országgyűlés összehívására készítette, az volt, hogy a jelen súlyos politikai válság közepette elismerő módon szívet láttuk azt, hogy ő felsége, a magyar apostoli király, ezen napokon nem tartózkodik köztünk. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Láttuk azt, hogy a magyar korona tanácsosai Bécsbe járnak fel az ügyek elintézésére véget.

Rakovszky István: Szépen intézték ell...
Barabás Béla... és látnak még szomorúbb érzelmet azt, hogy ő felsége a magyar király idegen tanácsosoknak tanácsát veszi igénybe, azokkal konzultál és azoknak meghallgatása után intézkedik a magyar kormányválság elintézésére vonatkozólag.

Hogy ezen kérdésben helyesen ítéleshünk és hogy álláspontunk tisztasága és őszintesége kitűnik, kénytelen vagyok a tényeket megállapítani és rövid visszafoglalást tenni arra a multra, amelynek eredménye és következménye a kormányválság és oka a mi nyilatkozatunknak beadása volt. Tudnivaló dolog az, hogy a magyar kormány még a mult év őszén beteszett az ismeretes katonai javaslatokat arra vonatkozólag, hogy az eddigi létszám teljeseleg felmentessék. Az ellenzék, és a függetlenségi párt különösen, már akkor látta ennek veszedelmét és látta azt, hogy ez a törvényjavaslat és az az igyekezet, amelyvel a hadügyi kormány a hadsereg létszámát emelint akarja, úgy anyagi szempontból, mint egyéb tekintetben, halálozatosan káros az országra.

Már akkor, mikor a decemberben kért indemnitásunk megadásáról volt szó, viselkedésünkkel elárultuk és tanúsítottuk azt, hogy a katonai javaslatok ellen a leghatározottabban küzdeni fogunk. Küzdöttünk is majdnem egészen december utolsó napjáig és akkor, nehogy az ország törvényen kívüli állapotnak legyen kitéve, megállítottuk ezen küzdelemlünkben és azt léteztük fel az igen t. kormányról és a többségről, hogy látva a mi erőnket és látva azt az erős elhatározást, mely szerint mi ettől a küzdelemtől visszariadni nem fogunk, a következő évben meg fogja gondolni a dolgot és a javaslatokat visszavonja. De nem úgy történt. Mi akkor meghajoltunk az országunk azon nagy érdeke előtt, hogy január elsejével törvényen kívüli állapot ne legyen; azonban mikor az indemnitás megszavaztatott, a kormány a helyett, hogy kötelességszerűleg a költségvetést tárgyalta volna első sorban, felvette ismét tárgyalás végett azokat a katonai javaslatokat, amelyeknek mi már ellentállítottuk és folytattuk küzdelemlünket is négy hónapon keresztül olyan erővel, hogy a kormányban be kellett látnia, hogy ismét egy veszedelmes helyzet, a törvényen kívüli állapot előtt áll. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

De a kormány a négyhónapi küzdelem alatt sem riadt vissza az ellenzék erejétől, hanem belement az ex-lex állapotba. Már most a törvényen kívüli állapot bekövetkezett. A párt utab állást foglalt, hogy az országot gazdasági válságoknak, csapásoknak kitenni nem szabad és másfélelőt teljesíteni kell a törvényben előszabott kötelezettségek, s ekkor hozta ismét határozati javaslatát. Mi akkor azt mondtuk, hogy szívesen tárgyalunk mindent, csak a katonai javaslatokat nem, a kormány és többség álláspontja pedig az volt, hogy ő is szívesen tárgyal mindent, de először megköveteli a katonai létszám fölemelését és megköveteli az ellenzékétől, hogy ennek útjába ne álljon.

Akkor jött a nemes fegyverekkel küzdő ellenzék szemben az erők első neme: az erkölcsi erők, amikor már a jognak, törvénynek és igazságnak uralma megszűnt, amikor új idea jutott felszínre: a többség akaratának feltétlen érvényesítése. Ez volt az első erkölcsi erők, (Zaj! a jobboldalon. Elnök csenget.) mert, miként a következmények mutatják, abban a többségi akaratban nem volt sem komolyság, sem lélek, sem igazság. (Hosszantartó, élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Másodszor az erkölcsi erők folytatása abban nyilvánult, hogy elébünk állítottak olyan törvényjavaslatokat, amelyekkel a közvélemény szívesen és szeretettel foglalkozott nemcsak, de amelyek a népek kenyeret is biztosították volna. Elébünk állították azokat a törvényjavaslatokat, mintegy kényszerítésül, hogy eresszük át a katonai javaslatokat, hogy ezekkel is foglalkozhassunk. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A közvélemény előtt bírálják által és mindenütt azt hirdették, hogy azért nem tárgyalható a költségvetés, azért nem tárgyalható a tisztviselők fizetésrendezése a beruházási törvényjavaslat, a telepítésre vonatkozó intézkedés, mert a kisebbség útjába áll a többség akaratának és a katonai javaslatokat megszavazni nem engedi. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nem engedett egyik fél sem, sem a többség, sem a kisebbség. A többség ebbe a nagy harcba belevitte első sorban a szükségességét, hogy a katonai többlet okellenül szükség van, belevitte a nagyhatalmi állás kérdését, a felség akaratát, a hadügyi kormány merveg ragaszkodását és belevitte, ismétlem, azt a parlamentáris fölfogását, hogy a többség akaratának feltétlenül uralkodnia kell.

Rakovszky István: Ármánykodók! (Zaj a jobboldalon. Elnök csenget.)

Barabás Béla: Ezen erős argumentumokkal és fegyverekkel szemben mitéle fegyverekkel küz-

dóttunk mi? Az első volt az, hogy a többség akaratával szembeállítottuk a megnyilatkozó nemzeti akaratot. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A nemzeti akarat fényesen megnyilatkozott, megnyilatkozott a vidéken, a törvényhatóságok termében feliratok alakjában, megnyilatkozott négyüléseken, a legtisztább és legbecsületesebb lelkű zarándoklásokban: (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) a népczrei vándoroltak ide fel és minden feliratnak és minden négyülésnek és minden zarándoklásnak csak egy célja volt...

Ugron Gábor: A magyar nyelv!
Zhoray Miklós: A magyar nyelv, a nemzeti zászló!

Endrey Gyula: Le a javaslatokkal, az volt a cél!

Lengyel Zoltán: A néppárt cserben hagyott bennünket.

Zhoray Miklós: A néppárt nem árult el senkit.
Rakovszky István: Ti már kiegészítetek, most mi veszünk szűnik! (Zaj a jobboldalon.)

Rákosi Viktor: Az egységes szabadelvű párt!
(Nagy zaj. Elnök csenget.)

Elnök: Ne tessék a szónokot zavarni.

Barabás Béla:... csak egyetlenegy céljuk volt, tessék megnézni minden feliratot, hogy vonják vissza a katonai javaslatokat. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj baloldalon.)

Elnök: Kérem a képviselő urakat a Ház minden oldalán, méltóztassanak osztonban lenni és ne méltóztassanak a szónokot folytonos közbeszólásaikkal zavarni. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: T. képviselőház! A nemzet közvéleményének ezen megnyilatkozása és a függetlenségi és 48-as pártunk határozatában megnyilvánított álláspontja teljesen harmonizál egyenesen, világosan, becsületesen és kizárólag arra irányult, hogy a beteszett katonai javaslatot visszavonassanak (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Mozgás és zaj a baloldalon) és irányult feltétlenül arra, hogy amennyiben azok vissza nem vonatnak, akkor nemzeti engedmények adassanak. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Mozgás és zaj a baloldalon.)

Ugron Gábor: Nem áll! (Zaj a szélsőbaloldalon.) A nemzeti követelmény nem feltételes, az örökké áll! (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Mozgás a jobboldalon. Elnök csenget.)

Elnök: Csendet kérek! (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: A parlamenti életben a magyar embernek első sorban az a kötelességük, hogy küzdelemlüket a magyar nyelv diadala és sikere érdekében érvényesítsék. (Igaz! Ugy van a szélsőbaloldalon.) Ezen küzdelemlüket mi igenis felvettük, azonban a küzdelem a parlamenti keret korlátain kívül nem terjedhet, mert csak arról van szó, a mi szónyegen van. A mi végülünk ezuttal, minthogy a nemzeti jogokért való küzdelemnek az ideje nem késett, csak talán egy pár hónapra maradt el és ami a küzdelemlünknek jogossága és véghatára tovább nem terjedhet, mint a katonai javaslatok visszavonásáig. A mi küzdelemlünknek második fegyvere volt az, hogy a függetlenségi és 48-as pártunk kötelessége minden nagyobb megerhelhetetőségi az ország népét, elszegényedett lakosságát megvédeni. Anyagi szempontból is tehát az lehetett a cél, hogy ezek a katonai javaslatok vonassanak vissza. És mi ehhez hozzákötöttük nemcsak lelkünk meggyőződését, hanem becsületet, törekvésünket, hanem, kifejezetten mondom, a pártunk becsületét is, mert vagy öszetöretre engedjük magunkat, vagy eredménye kell, hogy legyen azon határozati javaslatnak, amely fedte teljesen a nemzet akaratát, hogy tudniillik a katonai javaslatok visszavonassanak.

Zhoray Miklós: Hát a magyar nyelv? (Zaj.)

Barabás Béla: Itt volt az ütköző pont a többség akaratát és a kisebbség küzdeleme közt. Ez az ütköző pont hozta azután létre azt a nagy zavart, amely bekövetkezett először azaz, hogy Széll Kálmán miniszterelnök urnak helyéről távoznia kellett és bekövetkezett azaz, hogy a válság megoldására vonatkozólag a felségnek kellett keznie vége az ügyeket.

Lengyel Zoltán: És a horvát csendőrképlárt hozni a nyakunkra. (Zaj.)

Rakovszky István: Miért tárgyalatok vele? (Zaj a néppártban és a szélsőbaloldalon.) Egy hang a szélsőbaloldalon: Hát ti nem tárgyalatok? Elnök csenget.)

Barabás Béla: T. képviselőház! Az ügyek ezen zűrzavarában mi kellett tapasztaljunk és mi kellett látnunk? (Halljuk! Halljuk!) Azt kellett látnunk, — amivel nyilatkozatunk is foglalkozik — hogy ő felsége, Magyarország apostoli király nem idők Magyarországon és nem itt intézik el a válság okait és indokait. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És kellett látnunk t. képviselőház, azt, hogy a magyar urak folytonosan lemennek Bécsbe s kellett látnunk még szomorúbban azt, hogy ő felsége idegen tanácsosokat hallgat meg és ves igénybe azon cél elérésére, hogy a magyar kormányt megalkalítsa és a válságot megoldja. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) De még egy dolgot kellett tapasztalunk, t. képviselőház. Tapasztaltuk éppen az idegenek meghallgatása által beolvasolt felségnek elhatározásából és akaratából azt, hogy az erők kezze akart röhöznedi erre a nemzetre.

Rakovszky István: De rákoppintottunk volna! (Zaj és mozgás.)

Holló Lajos: Igy is rákoppintottak, mert visszavonta a kezét!

Barabás Béla: Ami a felségnek az ország területére, illetőleg Budapestre való jövetelét illeti, arra vonatkozólag engedjék meg, hogy őszinte hazafili lélekkel emondjam a magam nézetét és gondolkozását. Tudvalevő dolog az, — századok története bizonyítja, — hogy a magyar nemzet mindig jólalisan, hűségesen és igaz szeretettel osztozott a Habsburg-dinasztiának és ő felségének, az apostoli királynak kezesülésében, bánatában, örömeiben, szenvedéseiben és fájdalomában...

Lengyel Zoltán! Nagyon is tulságosan!

Barabás Béla:... és hogy e tekintetben elment a kellő határon túl. (Zaj. Elnök csenget.) Ez tulmenésért mi más elbánsában való részesedést érdemeltünk volna. Azt kérdem tehát én most, hogy hasonló szeretetet, a nemzet örömeiben, fájdalomában való hasonló részvételeit tapasztalunk-e a másik oldalon olyan alakban és formában, amelyet a mi lelkünknek meg kellett volna éreznie? Soha ez meg nem történt. De ez érzelmi dolog és itt ez esetben azonban, előtérbe lép az az alkotmányos kötelesség, amely a magyar királyt arra bírja, hogy a mikor a nemzet bajban van, — hiszen az csak baj, a mikor válságok, gazdasági válságok és egyéb súlyos csapások érintik az országot, — e bajban a fejedelem velünk együtt érezzen s bőcs belátásával, gondolkodásával és intézkedéseivel itt az ország határain belül intézze el e nemzetnek sorsát és egyenesse azokat az utakat, amelyek a nemzetnek boldogulnia kell. Ez azonban nem történt meg és így nem történhet meg az sem, hogy ő felsége megvizsgálhatta volna szemével azt, vajjon a királyi akarat fedez-e és egybehangzó-e a nemzet akaratával? Mert a királyi akaratnak a nemzeti akaratat szemben határai, korlátai vannak. Korlátai vannak első sorban anyagi szempontból, mivel a nép és a nemzet nem áldozhat erjén túl; korlátai vannak másod sorban erkölcsi tekintetből, mivel a magyar apostoli királynak tisztelnie kell a nemzet hagyományait, szokásait, tisztelnie kell első sorban nyelvét, címerét és lobogóját. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj a néppártban.)

Rakovszky István: Jó éjszakát! (Mozgás.)

Barabás Béla: Végre is, azt hiszem, minden józan embernek tudnia kell azt, hogy a nemzetek és népek nem a királyokért és fejedelmekért vannak, hanem megfordítva: a királyok és fejedelmek kell, hogy a nemzetekért legyenek, dolgozzanak és járadjanak. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Második súlyos aggodalmunk az, hogy ő felsége nemcsak az osztrák miniszterelnököt, akinek Magyarország dolgaiba egyáltalán nincs joga belevatkozni, hallgatta meg, hanem meghallgatót olyan kiváló osztrák urakat is, akiknek a magyar ügyek elintézéséhez semmi joguk, semmi fogalmuk sincs. Ez okozta azt, hogy megismétlődtek azok a százados sérelmek, hogy jelenségét láttuk az erőknek, amely itt uralkodni akart.

Lengyel Zoltán: Most is látjuk!

Barabás Béla: Az erőknek látszása kerekedett felül, mert ki meri kétségbe vonni azt, hogy gróf Tisza István, kit ő felsége a miniszterelnökséggel és kabinetalkitással megbízott, (Halljuk! Halljuk!) nyíltan, kifejezetten és határozottan az erőkkel szembeállított jött ide közénk! (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Ez a látszat uralkodott akkor is, amidőn a horvát bán bizott meg azaz, hogy idejőjön tapogatózni és a helyzetet megbírálni. Az egyiknek ígerte, a másiknak multja szomorú tanúságot tesz előtünk arról, hogy ő az erőkkel tegyverett óhajtották igénybevenni. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) De mi az erőkaktól nem ijedünk meg, sőt a magyar embernek vérebén van az, hogy akkor van elemében, amidőn erőkaktól kell visszaverenie. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Az volt szerencsétlenségünk, hogy Széll Kálmán kormányzata olyan enyhe volt. Az erőkkel kellett volna ide, hogy feltrázza e nemzetet lebhargyájából; az az erőkkel majd meghozta volna a reakcióját és ez a nemzet majd elsöpört volna. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) kiirtotta volna azt az erőkaktól, amely a népek gondolkozásától az önértzetet ki akarja irtani. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Láttunk mi már erőkaktól a Széll Kálmán uralma előtti korszakban is. Akkor is az erők uralkodott, de ennek az erőknek meg kellett buknia és a tiszta, igaz és őszinte hazafiságnak győznie kellett vele szemben. Mi tehát az erőkaktól nem ijedünk meg. A mi törekvésünkre bajt csak az az erőkkel hozhat, amely a fejedelemről származik, (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) a mi aggodalmunk csak az olyan intézkedések felé irányul, amelyek a fejedelemről származhatnak és amelyek akár az alkotmány felleggesztésére, akár az országgyűlésnek törvényen kívüli állapotban való feloszlatására és olyan eseményekre vonatkoznak, amelyek egyenesen újmatatást képeznek azon kormányzási szellem tekintetében. hogy sic volo, sic jubeo. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mi azonban ezektől sem félünk, (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) mert igaz ugyan, hogy az aranybullaunk ellentállási záradékát eltörölték; igaz ugyan, hogy a nemzet kezéből az ellentállási fegyver kivánn véve és hogy e nemzet jogának, alkotmányának megvédésére semmiféle erővel sem rendelkezhetik, de van még egy erősségünk bár ez is órnaszálalon látszik most fűgni, és az királyi eskü. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Abban a királyi esküben nekünk bizunk kell és ezért nem félünk a fejedelmi erőszaktól; nem szabad félnünk tőle, mert a királyok lelkében is ott él a vallásos meggyőződés; ott van a gyarló embernek gondolkodása és ha olyan dolgra

Nem panaszkodik többé Erényi-féle „Ichtioi-Salicyllal“ büzös izzadás, testbőr-viszketeg, sömör, exema, ótvárban szenvedő, ha az egy kísérletet tesz. Szagtalan.

Ára 3 korona utasítással. Szétküldi: Diana-gyógyszertár, Károly-körút 5. Főraktár: Török József, Király-utca 12. Egger gyógytár, Váci-körút 17.

kerül a sor, amely ezen eskü megváltoztatására irányul, akkor megosondúnak előtte a teszletre tett kézzel elmondott azon szavak: „Mi I. Ferenc József esküszünk az élő Istenre, a Boldogságos Szűz Máriára és annak minden szentjeire.“ Ez tehát nekünk erősségünk s ennek tudatában mi a kormányzati és többségi erőszakról meg nem ijedünk és ettől félni soha nem fogunk. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Amidőn Széll Kálmán miniszterelnök ur végrendeletének nevezett beszédét elmondotta, e végrendeletének különösen azon passzusát hangsúlyozta, amely a korona és a nemzet közti egyetértésre vonatkozott. Mi mint magyar nemzet ezt az egyetértést, ezt az erős kapcsolatot sohasem szakítottuk meg és a t. miniszterelnök ur elővezette a címet, mert Bécsben kellett volna ezt a beszédét elmondania. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Amint kötelessége ennek a nemzetnek a korona és a nemzet közötti összetartást, összeforradást elősegíteni, fenntartani és ápolni, épp olyan kötelessége a fejedelmeknek, a magyar királynak is a felett öröködni, hogy az az összeforrásból erő éjjen, megmaradjon és a nemzet és a korona közötti viszállyok eltűnjenek. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Azért rosszul esik nekünk az, hogy a magyar apostoli királyi alkotmányos kötelességét nem teljesítette. (Ellentmondások és felkiáltások jobbfelől: Oh! Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon. Nagy zaj.)

Elnök: A képviselő urat ezért a kifejezésért rendretasitom!

Barabás Béla: Mi beadtuk azon nyilatkozatot, amelyben az országgyűlésnek összehívására kértük; amelynek célja az lett volna, hogy ő felségéhez felirat intézkessék ezen általunk kifejezett sérlekek orvoslása végett. Az idők és a viszonyok változtak. Énnél fogva én és a párt, amelyhez tartozom, teljesen megelégszik annak kijelentésével, ami az én ajkamról elhangzott. Most az a két ütközéspont, amely a válságot okozta, egymással szemben állván, az egyiknek győzelme a másiknak hátráltása vala. Mi elértük azt a célt, hogy az ő felsége által kijelölt új miniszterelnök megérte, hogy a katonai javaslatokat többé itt nem tárgyalja. (Egy hang a néppártot: Csak felfüggeszti négy hónapra, de nem vonja vissza!) meg lett ígérve, tekintettel arra, hogy a mi törekvésünk odairányul, hogy az ország ezen súlyos gazdasági helyzetből kikerüljön. Ez alkalommal hajlandók voltunk azon ígéretet tenni, hogy a rendes katonai létsámot, a tavalyi létsám megszavazását, keresztülgondjuk, azonban, és most a magam véleményét és kijelentését teszem meg a jövőre nézve, mikor előkerülnek ősszel ezek a javaslatok, mi még a rendes létsámot sem adjuk meg, egy szál katonát sem adunk nemzeti engedelmények nélkül. (Taps a szélsőbaloldalon.) Mi, a függetlenségi és 4°-as párhoz tartozó népképviselők meggyünk a magunk utján, becsületes önzettséggel előre, nem törődünk saját legközevvelenebb érdekeinkkel nem törődünk azzal, hogy a közbizonyosság szeretete vesző körül nem törődünk azzal, hogy gunyszavakat, elítéléseket hallunk-e. (Zaj. Enök csenget.) mert a politikai életben küzdő férfiaknak sem a dicsőretné, sem a gáncsra adni nem szabad semmit sem, mert a dicsőret esetleg elbizakodottá teszi, a gáncs pedig esetleg elkedvetleníti. A lelkiismeret tiszta szava az, amelynek irányításával előre kell haladnunk és amelyvel mi előre is fogunk haladni. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Miután már most meglettem azt a kötelességemet, amelyet a párt reám bízott, engedjek meg, hogy jövő álláspontunk tekintetében egy igen szomorú esetre hivatkozzam. Azt hiszem, hogy halottak önk Nyáry Pál híret. A baloldalon volt nagynevű képviselője. Küzdött és a küzdelemben ért keretiségek elkedvetlenítették és leugrott egy háznak nyegedik emeletéről, öngyilkos lett.

Gróf Zichy Aladár: Mi nem ugrunk le! (Zaj.)
Elnök (csenget): Csendet kérek, képviselő urak, ne méltóztassanak a szónokot közbeszólásaikkal zavarni.

Barabás Béla: Mikor Nyáry Pált temették, Jókai Mór, szintén a baloldali tagja, állott koporsójához és bucsuszavakul ezeket mondotta (Oivassa): „Ne feledjék el soha, hogy van egy magyaragyott édesanyánk akinek a neve Magyarország és akéért élni és meghalni, és akéit a földön is, az égből is és a sirban is szeretettel átkarolni fűi kötelességünk. Ne legyen erősebb érzelme szívünkben soha, mint az ő fájdalma és ne kívánjunk magunknak nyugalmat addig, míg őt meg nem nyugtatjuk; hanem maradjunk meg erősen és álljunk meg a helyünkön, még akkor is, amikor keserű az élet és kívánatos a halál.“

A mi küzdelmünk is ebben az irányban halad. Mi ezt folytatjuk! Erre el vagyunk határozva, mert elveinkért, eszméinkért továbbra is lelkesen küzdeni fogunk és nem kívánunk magunknak nyugalmat addig, míg édes hazánkat meg nem nyugtatjuk, hanem igenis megállunk a helyünkön még akkor is, hogyha keserű lesz az élet és kívánatos a halál! (Élénk helyeslés és éljenzés a szélsőbalon. Zaj és mozgás jobbfelől.)

(Széll Kálmán beszéde.)

Széll Kálmán: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Ezelőtől tíz nappal, e hónap 16-án volt szerencsém a t. Háznak bejelenteni, hogy a beállott helyzeteinél fogva, amelyben megszűnt az egyetértés és az a teljes azonosság az illetékes és mérvadó tényezők között, amely szükséges volt arra és egyedüli feltétele volt annak, hogy sikerrel folytathassam politikámat és annak módszerét, az ellenzék ellentámasztása és obstrukciója ellenében pedig — és talán a következtetések is bizonyítják — joggal tartottam ezt a politikát és ezt a módszert egyedül helyesnek és sikerre vezetőnek; most is az a nézetem, hogy az volt egyedül lehetséges

és sikerre csak ez vezethetett volna. én ennek folytán és ezért beadtam lemondásomat és ő felsége ezt a legkegyesebben elfogadni méltóztatott. Akkor azt hittem, hogy utolsó szólok fel ebben a házban erről a helyről. Másodsor is kellett azonban felszólalom és talán mindenki érezte, hogy amikor ezt tettem, nem fölösleges munkát végeztem, hogy jogom volt hozzá, hogy szóljak. Ugy látszik, rajtam is bekövetkezett az a közmondás, hogy omne trinum perfectum. Így tehát újból kell a t. házat Barabás t. képviselőtársam beszéde folytán kérnem, hogy engedjen szólalom, (Halljuk! Halljuk!) nem vitakozom többé. Ami szemrehányást és vádat emelt: válasz nélkül hagyom. Magamba zárom ítéltelemet. Én arra kértem akkor a t. házat, méltóztassék üléseit felfüggeszteni mindaddig, amíg új kormány nem alakulhat. Én ezt szigorúan alkotmányos, szigorúan parlamentáris felhagyásból kiindulva kértem, mert valóban nem tartottam helyenlevőnek és ez a nézete minden parlamentáris országban azoknak, akik érteni vélnék a parlamentáris szmushoz, hogy a Ház nem tanácskozhatik, határozatokot nem hozhat célszerűen, hogyha nincs felelős és parlamentáris kormány. (Ugy van! jobbfelől.) A t. képviselő urak a tulajdonon más nézetben voltak az ülés tartását kérték. Eljöttem tehát és úgy gondolom, kötelességet teljesít, midőn eljöttem, utolsó szólfoglalni ezt a helyet (Halljuk! Halljuk!) A kötelességteljesítés végső határáig mentem, midőn idejöttem ma.

Én, t. Ház, ma nem vagyok egy parlamentáris miniszteriunnak az élen, nem vagyok politikai miniszterelnök; nem vagyok ennek a Háznak és a Ház többiségének vezére többé. Én csak az ügyek vezetésével vagyok megbízva és ezért vagyok felelős. Az 1848-iki törvények értelmében csak felelős kormány kezelheti Magyarország ügyeit és én ezt a felelőséget mindaddig, amíg ő felsége engem és a kormányt, amelynek élen állottam, felmenteni nem kegyeskedik, érem, vállalom és annak következtéseit le is vonom. De egészen természetes, hogy az attól a naptól fogva történetekért, amelyen én lemondásomat beadtam és amelyen a lemondás ő eszásírja és apostoli királyi felelősége által ellogadtattott, a politikai és parlamentáris felelőség engem nem illet. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) De mert kormányt lennie kell, amint az angol közmondás mondja, és mert nincs ma senki, aki erről a helyről teudesse a koronát a maga felelőségével, — addig, amíg lesz, aki fedezni fogja — kénytelen vagyok ezen okból azokra, amiket halottam, megadni a magam választát. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Én azt tartom és folyó hó 14-ike óta, vagyis lemondásom óta történtek alatt is azt tartottam, — és így is nyilatkoztam, ekképp igyekeztem is érvényesíteni nézetemet ott és azok előtt, ahol és akik előtt sulylik bir, — hogy döntetlen alapelv és alkotmányos axióma, hogy a koronás király azt nevez ki Magyarország miniszterelnökévé, akit a maga bölcsesége annak kijelölni jónak lát. (Mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Magyar embert elsősorban!) A képviselőháznak aztán megvan a maga szintén inkompetábilis joga azzal a kormányval szemben olyan állást eloglalni, amilyent jónak lát; azonban a t. képviselőháznak nincs meg az a joga, hogy a koronát ennek a jogának gyakorlatában megátalolja vagy csak azt meg is nehezsítse. (Zaj a szélsőbaloldalon.) A t. képviselőháznak joga van a támogatást megadni vagy megvonni a kormánytól, amelyet a korona kinevez, de több joga nincs. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Barabás Béla t. képviselőtársam kifogást emelt a korona eljárása ellen. Az, t. képviselőház, aki én utánam azokért tartozik felelni, amelyek azóta történtek, kétségtelenül meg fog akkor is felelni erre a vádra és szemrehányásra, ha ismételteték, de miután ma lett emelve, a magam részéről kénytelen vagyok kijelenteni, bár parlamentáris és politikai miniszterelnök és a korona politikai bizalmának letéteményese ezidőszent nem vagyok ezen a helyen többé, hogy a t. képviselőtársamnak ez a szemrehányása nem alapos, az semmivel sincs megindokolva és nem állhatott meg. A koronának joga van úgy tanácskozni és ott tanácskozni, akikkel akar és ahol akar... (Nagy zaj és ellentmondás a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Nem áll! Elnök csenget.) Hiszen még be sem várták a t. képviselő urak a mondat végét. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak!

Széll Kálmán: Azt sem tudják a képviselő urak még, mit akarok mondani, (Zaj) mert éppen azt folytatam, ha már a zajban elhojták az ember szavát, — magyar ügyekben magyar hazafakkal, magyar államférfiakkal. Így állítottam és ezt mondtam. Én állítottam erről a helyről, felelőségem egész érzetével és győződésem egész melegével és erejével, hogy ez most is így történt és nem történetelt másképp. Ha nem voltam is ott, állítottam, mert ismerem ő felsége magasztos felhagyását, hogy ő felségének az ő

megtörhetetlen alkotmányos érzete teljes garancia és erőlteti a vádat. Ez visszatartja attól és nincs szükség, hogy figyelmeztetve legyen, hogy a magyar válság kérdését a magyar kormányalakítás kérdését mással tanácskozás alá vegye, mint magyar emberekkel. És ha ő felsége ezen válság alkalmával érintkezett és tanácskozott a tulajdonon levő, vagyis a másik állam minisztereivel és közös miniszterekkel, (Mozgás, zaj a szélsőbaloldalon.) nem a magyar kormányválság felett tanácskozott, hanem azon vonatkozásokról, melyek ezen válsággal összekötésben vannak, amint Barabás t. képviselőtársam maga is hosszan előadta, a katonai javaslatok sorsáról. És ezt teljesen korrekt és rendén van, mert hiszen méltóztatnak tudni, hogy az 1867: XII. törvény cikk értelmében a vérendrszer megállapításának kérdése Magyarországnak törvényes, alkotmányos joga ugyan, de meg van mondva, hogy egyenlő elvek alapján fog az megtörténni. Hát mikor egyenlő elvek alapján nyugvó két törvényjavaslat teszteltet be a Lajtán túl és itt is, most, mikor a válsággal összekötésben ezen javaslat sorsáról van szó, mely ott ellogadtattott, mi természetesebb, mint hogy ezen vonatkozásban és nem egyébben kellett az osztrák miniszterekkel is tanácskozni. (Helyeslés jobbfelől.) Így cselekedett ő felsége és nem másképp. És én tanúságot tehetek a képviselő uraknak nem a most történetekről, mert ezekről nekem semmi tudomásom nincs egyéb, mint ami a lapokban van, én ezen dolgok tekintetében ma már egyszerű újságolvasó lettem, de tudom négy esztendőn felüli kormányzásom idejéből, hogy soha ő felsége magyar ügyekben mást nem hallgatott meg, hanem oly ügyekben, melyek Magyarországnak ügyei, de amelyek a fennálló törvények értelmében kapcsolatosak a másik állam, a tulsó fél ügyeivel, (Zaj) a szélsőbaloldal.) természetes dolog, hogy az ily kérdésekben...

Thaly Kálmán: Tulsó fél, ezt nem ismerjük, hanem osztrák állam van!

Széll Kálmán: A magyar állam és az osztrák állam. Ne higye a t. képviselő ur, hogy én ezt elhibáztam. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Ha félről szólok, az úgy van érve, mint a törvény is mondja: a felek egyike, egyik vagy másik fél.

Legeyel Zoltán: A magyar állam területéről nem lehet mint egyik félről beszélni. (Zaj.)

Széll Kálmán: A mult ülés alkalmával — Barabás képviselő ur is megemlékezett róla a t. Ház előtt — egy végrendelet tettem, egy politikai végrendeletet úgy, amint szívemnek melege és meggyőződésemnek ereje sugallta. A t. képviselőtársam engedjen meg nekem, ha talán gunyból mondta, de azt hiszem, hogy nekem jogom volt hozzá. Jogot adott nemcsak a pillanatnak komolysága, amelyben voltam és vagyok, de jogot adott nekem négyesztendői kormányzásomnak és kötelességteljesítésemnek tudata és jogot adott talán hozzá az, hogy, mint ahogy ebben a házban már csak kevesen vannak, — az egyik kezemnek ujjain elvolszom, — három generációval dolgoztam Magyarország közügyeinek munkájában, három generációt láttam magam mellett elvonnulni, hát ez a munka, melyet három generáción át folytattam becsületesen, kötelességszerűen, mindig az országért, a trónért és a hazáért, talán jogot adott ahhoz, hogy mikor bucsuzom a Háztól és utolsó szavaimat ejtem ki, a Ház azokat komolyan meghallgassa. (Helyeslés jobbfelől.) És ma sem tehetek egyebet, Barabás t. képviselő ur, akinek bazafias érzületét és felfogását ismerem, méltánylom és nagybarbecsülöm és csak azt kifogásolom, hogy ezt tulságos temperamentummal, helytelen és a tulságos vitt levonásokkal és következtetéssel és alkalmazással vallja és hirdeti, be kell ismernem, hogy a kellő mértéket és határokat ritkán lépi túl, mit nem mondhatok el a tulajdon sok tagjáról — figyelmeztetést és hivatkozott a király esküjére.

Legyen meggyőződve t. képviselőtársam, — és erről én ezen ünneplés peroben tanúságot teszek — hogy a király azt az esküt, amelyet tett, szívében hordja és elméjében őrzi. (Élénk tetszés.) Nem tekint az ő formáságnak, nem tekint egyszerűen a törvénybe itakott szónaknak, hanem lelke erejéből vallott, lelke szentélyében élő szent dolognak és meggyőződésének tartja és az ő erős változhatlan elhatározásának tekint megártani minden időben, mint alkotmányos királynak megártani nemcsak kötelessége, de elve, hitvallása is, amint azt 86 év óta folytonosan mutatott alkotmányos cselekedetei bizonyítják. Ebben kételkedni nem szabad és kételkedni nem is fog magyar ember, mert kételkedni nincs joga. (Általános élénk helyeslés és tetszés.) A legnagyobb szerencsétlenség lenne, kétségbe kellene esni ennek az országának jövője fölött, ha kétely verhetne gyökereit az íránt bárkiben és én kérek mindenkit ebben a Házban és ezen a Házon kívül, hogy ennek az állítás lehetőségének, — mert hiszen Barabás Béla t. barátom sem mondta, hogy ez az ő nézete,

élt éppen az ellenkezőt mondta, amiért elismeréssel adozom neki — ne engedjen tért egy vonalra, egy hajszállyira sem a maga elméjében és lelkében, eslekedteiben és kijelentéseiben. (Tetszés és helyeslés jobbról. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Magyarország monarchikus ország. Már csak ez is köti koronás királyához. Köti elválatlan kapcsolattal nemcsak a törvény betűje, közjogunk, alkotmányunk, a apszereződéseink, de ennél sokkal több. A mi fellegünk, a magyar közjog fellegése a koronától mindig egészen más volt, mint egy szablon-ezerű töl, aminő más monarchikus államokban. A magyar korona a magyar nemzetnek egy része volt és a magyar nemzet egyik része a koronának. Ezt a kettőt egymástól elválasztani nem szabad érzéseinkben, törekvéseinkben semmi tekintetben, semmi körülmények közt. (Igaz! Ugy van! jobbról és a közepén) És ha voltak ilyen idők, azok a dinasztia és az országra egyaránt szerencsétlen idők voltak.

Eötvös Károly: Hát a történelem, t. miniszterelnök ur? (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Szell Kálmán: Mondtam, hogy azok a szerencsétlen összeütközések mindkettőre katasztrófát jelentettek. Mi, t. képviselőház, dinasztia és Magyarország egymásra vagyunk utalva. Nemcsak törvényes alapszerződés két felbonthatlanul össze. Az ország érdeke, üdve, boldogulása, a magyar állam jövője: a dinasztia érdeke, üdve, bizossága. Ez összejött bennünket. A mi királyunkban, aki a magyar alkotmány iránti szeretetnek, Magyarország iránt való meleg gondoskodásának 36 éven keresztül szüntelenül jelét adta, I. Ferenc József ő felségében, akit egész Európa tisztelt, bálam mint királyt, mint nagy királyt, rajongó elismeréssel és tisztelettel veszt körül mint nagy embert, mint emelkedett szellemű, mint fennkölt lelket; beme és abban, hogy esküjét szentül tartja, kétkedni bün, véték, szerencsétlenség volna ránk. (Tetszés és helyeslés jobbról és a közepén. Mozgás a szélsőbaloldalon.) Ez az én utolsó szavam erről a helyről. Remélem, most már erre a kalváriára nem kényserítene többé. Ma ejöttem, mert a kötelesség szorított. Arra kérem önöket, szíveleljék meg ezt és ne felejték sohasem. Hallja meg és szívelelje meg az ország. Ez most már igazán utolsó szavam a helyről. (Hosszantartó élénk tetszés, helyeslés és taps jobbról és a közepén. (Zaj a szélsőbaloldalon)

(Tisza István.)

Elnök: Gróf Tisza István személyében megítádatván, a személyes megtámadásra válaszolni kíván.

Gróf Tisza István: T. képviselőház! (Hosszantartó zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.) Egyáltalában nincs szándékomban a mai eszmecserében résztvenni és azt gondolom, hibás utra lépnek, ha éppen a mai pillanatban, midőn, mondhatnám, biztos kilátás van arra, hogy a parlament tárgyalási nyugodt és békés mederbe folytatható vissza, (Zaj a szélsőbaloldalon) bármint olyan témát vegyitene a diskuszióba, amely a helyzetnek elmérgesítésére alkalmas.

Kubik Béla: Olajat a tüzre! (Zaj a szélsőbaloldalon. Mozgás jobbról.)

Gróf Tisza István: Nem fogok olajat önteni a tüzre, hanem méltóztassék nekem megengedni... (Folytonos nagy zaj a baloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk! Halljuk!)

Elnök (csenget): Csendet kérek!

Gróf Tisza István: ... hogy Barabás Béla t. képviselőtársamnak egy nyilatkozatára személyes kérdéseim röviden reflektáljak, amely nyilatkozatot hallgatással mellőzöm, azt hiszem, egyenesen kötelességem mulasztás volna. (Halljuk! Halljuk!) A t. képviselő ur azt mondta, hogy idegen tanácsosok befolyása érvényesült abban, hogy az ország politikája, vagyis az én küldetésem bekövetkezett. Hát t. képviselőház, mintán az én megbízatásom eredményre nem vezetett, ennek folytán...

Rakovszky István: Az országunk romlására lett volna! (Zaj a baloldalon. Felkiáltások jobbról: Halljuk! Halljuk!)

Elnök (csenget): Ha valaki e házban politikailag megtámadott, nemcsak a házszabály, de a méltányosság is megköveteli, hogy őt meghallgassák. (Helyeslés a jobboldalon.)

Gróf Tisza István: ... mitután, mondom, megbízatásom eredményre nem vezetett, nem is juthattam abba a szerencsés helyzetbe, hogy mint ő felségének felelős tanácsosa, közjogi felelősséggel fedezhettem a kiküldetésemmel kapcsolatos tényeket; a dolog természeténél fogva tehát itt közjogi felelősségem nem, de izemis morális felelősségem, politikai felelősségem ennél az akciónál teljes mértékben angazsirova van. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ennek folytán kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy a megoldásnak azon útját, amelynek megkísérlésére azután megbízást nyertem, én ajánlottam a koronának.

Ugron Gábor: Akasztófal, vagy a nélkül? (Nagy zaj a baloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk! Halljuk! Elnök csenget)

Gróf Tisza István: Nem idegen tanácsosok s: a vára halgatott tehát a korona midőn ezen megbízást megadta, de egy magyar embernek tanácsára, aki hajlandó lett volna ezért a teljes alkotmányos felelősséget viselni. (Zaj a baloldalon.) Ami már most magat a megbízás tartalmát illeti, én előrebocsátott kiellen-

téséhez képest sem annak fejtegetésébe, sem annak vitatásába jelenleg nem bocsátkozom. hogy az az ut, amelyre lépnem meggyőződésem parancsolta, helyes volt-e vagy helytelen; egyet azonban konstatálnom kell. (Halljuk! Halljuk!) Ez az ut minden ízében parlamentáris és alkotmányos volt. (Élénk ellentmondások a baloldalon)

Ugron Gábor Gondoljunk! Zsándár és csendőrl (Zaj a baloldalon.)

Gróf Tisza István: Soha másképp eljárni nem akartam, mint támaszkodva az alkotmányos többség jogos hatalmára; és hogy ez így áll, arról meggyőződhetek a t. képviselő urak abból, hogy abban a pillanatban hálás köszönettel visszaadtam megbízatásomat, amelyben meggyőződtem róla, hogy ez a premissza hiányzik, hogy a magyar parlament alkotmányos többségének bizalmát erre az akcióra megnyerni nem sikerült. (Mozgás balfelől.) Méltóztassanak nekem megengedni, — itéljenek az eljárás célszerűsége vagy célszerűtlensége lelett bölcs belátásuk szerint — de ha egyszer abban a meggyőződésben voltam, hogy ez az ut az ország érdekében a leghelyesebb (Élénk ellentmondások a baloldalon) azt hiszem, kötelességet teljesítettem akkor is, midőn ezen utnak követését megkíséreltem de kötelességet teljesítettem akkor is, amidőn belátva, hogy ez az ut kellő támogatás hiányában nem követhető... (Nagy zaj balfelől.)

Rakovszky István: A parlamentben hallottuk volna! (Mozgás és felkiáltások jobbról: Halljuk! Halljuk!)

Gróf Tisza István: ... a legrövidebb idő alatt visszaadtam a reám nézve megítélt megbízást és kötelességemhez képest azon véleményemnek adtam kifejezést és azon keresztül a koronához, hogy a bonyodalimnak békés elintézésére igyekezzék módot keresni és találni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) En tehát az egész szereplésem, amelyben részem volt ez ügyben, teljes lelki nyugalommal vala om és viselem a felelősséget. (Zajos tetszés, helyeslés és éljenzés a jobboldalon. Zaj balfelől.)

(Polónyi Géza.)

Polónyi Géza: A korona tekintélyét, méltóságát velünk szemben a t. volt miniszterelnök urnak védelmeznie fölösleges munka volt. Mert azt e helyről senki nem támadta. Hanem, t. képviselőház, a mi gyűlésösszehívási nyilatkozatunknak éppen az ut egyik legfőbb célja, hogy a koronát felvilágosítsuk az iránt, hogy a korona tekintélye a nép szeretetén és a nép akaratán nyugszik. Az a tekintély pedig nem emelkedik, ha a korona távol a nemzetől, idegen tanácsosoktól körülvevő, dönt a nemzetnek sorsa felett. A király nem ura, hanem első szolgálója a nemzetnek. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon) Arra, hogy a király magat idegen tanácsosokkal ne környékezhesse, számos törvénye van alkotmányunknak. Az 1867. XII. törvények még a közös miniszterekre is világosan megállapítja, hogy azoknak hatáskörük csakis és kizárólag a közös ügyeket érdeklő és érintő ügyekben van. A magyar kormányválság pedig nemcsak közös érdekű ügyeket érint, hanem egész belügyi kormányzatunkat és jövőendő életünket; éppen azért a közös minisztereknek még a jövőendő kormányalkitással megbízott egyének tanácskozásában is részt venni semmi helyük és semmi joguk nincsen. Azon haroban, amelyet a függetlenségi párt megvívott, illetőleg amelyet továbbra is megvívni el van tőkélve, velünk szemben állott egy magat egységesnek hirdető többség. Vajon szükséges-e nekünk még bizonyíték is arra, hogy egy pillanatra sem volt való az állítás, mintha itt egy politikailag egységes többséggel állanánk szemközt és pedig a döntő kérdésekre nézve is? (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Szükséges-e még azt is bizonyítanom, t. képviselőház, hogy politikailag egy desperátus szituáció előtt állunk annak a tudatában, hogy volt egy többség, amely magat többségnek hirdette addig, míg kormányzati princípium grantán fektőd a nemzet előtt az, hogy katonai létszámemelést nélkül itt kormányozni nem lehet és az nemzeti szükségét képez; és t. képviselőház, talán csak rövid 48 óra lefolyása elég lesz annak bizonyítására, hogy az a három frakcióra tört egységes szabadalvúpart kapból lesz azon kormánypolitikai támogatására is, mely szerint ezekre a katonai javaslatokra szükség nincsen. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Azt hiszem, hogy mikor a mélyen t. volt miniszterelnök ur, akinek egyénisége, tehetősége, jellege, becsületes szándékai iránt soha senkiben közöttünk véleményeltetés nem volt, most utólagra felállott beszélni, mondom, azt hittem, hogy a korona tekintélye érdekében tartott pangirgis helyett a nemzet elé fog állani és védekezni fog...

Szell Kálmán: Nincsen szükség arra!

Polónyi Géza: ... vagy legalább okát fogja adni annak, miért volt szükség a t. miniszterelnök urnak ezt a nemzetet hat hónapon keresztül télen-szégére és arra kényszeríteni, (Hosszantartó zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.) hogy a nemzet legnyilvánosabb alkotmányjogi és gazdasági érdekei könyvemben kockára tévessenek. Mi szükség volt erre, amikor magában a kabinetben volt egy miniszter és pedig a legilletékesebb miniszter, aki ime maga valja most, hogy a katonai követelések elejtése nemcsak lehetséges, hanem a nemzeti követelések és a parlament helyzet szempontjából az az egyedül lehetséges megoldás? Hát nem volt a t. miniszterelnök urnak módja meggyőzni a koronát akkor, amikor a nemzetnek, mondjuk, nagy oszlatlan többsége s az ellenzéknek minden jóakarata rendelkezésre állott? Nem volt a volt miniszterelnök urnak joga és kötelessége ezt megkísérüli? Csak a horvát bán tenetett az, aki képes volt ő felségét meggyőzni erről? Hát én azt hittem, hogy a t. miniszterelnök ur a maga politikai mutiára feltételesen, semhogy ezen kérdéseket elintézetlenül hagyja és a nemzetet eziránt fel ne világosítsa. De bármiképpen

álljon is a dolog, az a tény, melyet mi hónapokon át vitattunk, hogy itt nincsen egységes szabadalvúpart, sokkal nagyobb mértékben bizonyult valónak, mint ahogy mi állítottuk, mert mi azt hittük, hogy abban az egységes pártban csak két párt van és most azt látjuk, hogy Magyarország közeleg az idő, amikor egy és ugyanazon pártból koalicionális miniszteriumot akarnak alakítani. (Zajos tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Visontal Soma: A Pester Lloyd!

Polónyi Géza: Most a világnak kacagató mulatságára versenyfutást rendeznek, nem az iránt, ami iránt lelkünk békés nincsen, hogy tudniillik a nemzeti jogokat miként kell kivívni és érvényesíteni, hanem versenyfutást folyik a kereskedelmi társaság és folyik nem tudom micsoda társák érdekében.

Rakovszky István: Emberbőrrel! Alantitkárok jegyeztetek!

Polónyi Géza: Ezeket a dolgokat nekünk meg kell állapítanunk. Meg kell állapítanunk azért mert ezt a többséget bármilyen koalicionális kabinetjevel sohasem fogják velünk szemben azzal a pretenzióval állíthatni hogy az egy egységes többséget alkotó szabadalvúpart. Szinte csodálattal micsoda mértékűt való feuzdulást tapasztaltam a tiszteletreméltó néppárt részéről. (Élénk mozgás és felkiáltások a néppártban: Óhó!)

Förster Ottó: Jó lesz vigyázni!

Rakovszky István: Jó lesz vigyázni!

Polónyi Géza: Hallottam itt „Rückwärts-Concentrum”-ról és nem tudom miről beszélni és úgy látam, hogy retentő forrongás van ott, hogy hogy mert a függetlenségi párt ígéretet tenni annak az obstrukciónak a leszerelésére, amelyet ők ellenzettek! (Zajos derülttség és taps a szélsőbaloldalon. Nagy zaj a néppártban. Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Az ilyesmi ilyenkor természetesen nem jól esik.

Zboray Miklós: Hiszen nemzeti vívmányokért küzdöttek! Azért csodították fel a népet! (Nagy zaj) **Báró Kaas Ivor:** Nekünk nincs okunk busulni! (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Önök mosakodnak!

Polónyi Géza: Nem szükséges mosakodnunk, nem vagyunk teketék. (Zajos derülttség a jobb- és baloldalon. Zajos tetszés, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Zboray Miklós: Szoboszlón nem tapsolnak meg!

Polónyi Géza: Maid fognak t. barátom!

Zboray Miklós: Azért beszélsz így!

Polónyi Géza: A rágalmakat azok részéről, akik folyton diffikultáltak a pártot azért, mert obstrukciót, a leghatározottabban visszaszámítottam. (Élénk éljenzés és taps a szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik.)

Elnök: Az ülést öt percre felfüggesztem.

(Berzeviczy Albert.)

Elnök: Méltóztassanak helyüket elfoglalni. Az ülést ura megnyitom.

Berzeviczy Albert: T. képviselőház! Teljesen melőzve azokat az inkvizitívákat, amelyekkel az előttem szóltott igen t. képviselő ur a szabadalvúpart egységét és egyetértését illette és amelyeket talán a ma hallottak és tapasztaltak után nem volna éppen nehéz a t. tudólatnál szemben viszonzni.

Nessi Pál: Egységes volt a párt ma is, tegnap is! (Ellentmondás a jobboldalon. Zaj.)

Elnök (csenget): Kérem, méltóztassanak az ilyen konverzálásoktól tartózkodni.

Berzeviczy Albert: ... én, magam és elvtársaim nevében, csupán annak lehetőleg rövid kijelentésére szorítkozom, hogy mi sem szükségesnek, sem helyenvalónak nem tartjuk, hogy eltérőleg a Ház meghozott határozatától, a kormányválság lefolyása alatt a Ház üléseket tartson és hogy a válság lefolyása maga itt részletes és mindenestire egyoldalon megbeszélés és vita tárgyává tévessék. Azt hiszem, ma már a t. ellenzék is, vagy legalább annak legnagyobb része abban a nézetben van, hogy nem forog fenn oly körülmény, amely szükséges tenné azt, hogy a parlament a válság lefolyásában maga rendkívüli eszközökkel és módszerekkel bejelentésekor üléseit elnapolta addig az időig, amikor az ut kormány megalakult. Magában véve az is szokatlan, hogy ennek ellenére ma ülést tartunk. Még inkább ellenzik az általános parlamenti gyakorlatat, hogy érdemleges viták folytatassanak itt a Házban akkor, amikor a Ház politikai vezetésére illetékes kormány emondott. (Ugy van! jobbról.) Én egyáltalán nem akarom kétségbevonni azt, hogy ez a parlamentáris gyakorlat nem szolgálhat akadályul abban, hogy a Ház ülést is tarthasson. határozatokat is hozhasson. ha azt látja, hogy a válság elhuzódása és annak megoldása elő esetleg más oldalról görde tett akadályok a Háznak alkotmányos jogkörét vagy magat az alkotmányosság veszélyeztetik. Itt azonban, a jelen esetben, azt hiszem, erről egyáltalán szó nem lehet. Bármely parlamentáris állásnak gyakorlata és multia tanúsítja és igazolja azt, hogy voltak kormányválságok, amelyeknek lefolyása hosszabb időt vett igénybe és hogy hosszabb ideig kellett a lemondott kormányt az ügyek további vezetésével megbízni. A történet és a válság lefolyása miatt pedig a jelen esetben az igen t. ellenzéknek nyugtalanokdnia, nézetem szerint, nincs oka.

(Csávolszky Lajos.)

Csávolszky Lajos: Kifejti álláspontját Barabás- és Polónyival szemben. A régi sérelmek eltörléséért, a törvény végrehajtásáért küzdött. Ha csak a katonai javaslatokat vonják vissza s a nemzeti jogok nem érvényesülnek, akkor küzdelmünk hiába volt. (Ugy van! a baloldalon.) Ha csak egy kikötés, kívánság lett volna, teljes lett volna diadalunk. Azt mondták, csak győzelem mellett mondunk le a küzdelemről, győzelem pedig a nemzeti jogok érvényesítése. Idéz több függetlenségi képviselő beszédeiből, melyek szerint a fegyvert csak akkor rakják le, ha az egész

est? Nem azt mondta!) ha nem így mondta, akkor okoskodásom eszik, de ha így érte, az ellen tiltakoznom kell, hogy ha a pártvezető a párt utólagos hozzájárulásának reményében kötelező ígéretet tesz, az egyáltalán a párt néve is kötelező ne legyen. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez a mi dolgunk!) Ez az álláspont, a képviselő uraké lehet más.

Fap Elek: A mi álláspontunk ellen ne tiltakozzék! (Helyeslés a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Ez a mi dolgunk!)

Barta Ferenc: Ez a mi belügyünk, semmi köze hozzá! Senkinek semmi köze hozzá, amit mi csinálunk benn a pártkörben! (Helyeslés a szélsőbaloldalon. Mozgás és zaj. Előnk csengett.)

Rakovszky István: Tanulják meg... (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.) hogy ha a pártvezetők valamilyen megállapodnak és ezt vállalják a párt előtt is, akkor a pártnak ezt honorári kötelessége és minden olyan felszólalás, amely ezt kétségessé tenné, ezen szempontból elítélendő. (Helyeslés a néppárt.) Rámutat a kiegyezés okaira. Sem Tisza, sem Münnich sem a többiek fel nem kelték s nem mondták azt, ahogy a politikai kötelességtudás magával hozta volna hogy: „mi pedig téged, miniszterelnök, ezen az uton nem követünk, a passzív rezisztenciát mi elítéljük, mert emigy kellene cselekedni.” (Felkiáltások a jobb-aldalon: Azt mások is kifogásolták!) A t. képviselő urak azt mondják, hogy kifogásolták! Egyedül itt, az ország színe előtt van ennek a helye. Itt írtassan mondja meg nézetét mindenki a kormányval szemben, hogy lojálisán felvilágosítsa a kormányelnököt, hogy: „én pedig téged több nem támogatlak!”

Iványka Oszkár: Tiszát éljenzették, de a bánt nem, mikor jött.

Rakovszky István: A kormánypártban kénytelenem lehet ellenzékét csinálni; ottan a kormánypártiásági inventáriumnak valamennyi beneficiumával lehet dolgozni. (Igaz! Ugy van! a néppárt.)

Mit szóljak báró Fejérváry miniszter szerepléséhez? Ő a korona bizalmasa; nem volt neki kötelessége felvilágosítani az ő miniszteriasát, a miniszterelnököt? Nem volt ő neki kötelessége itt a Házban fellállni és az ő nézeteit előadni? Nem volt-e az ő kötelessége akkor, amikor az ő resztorját érdeklő tárgyról volt szó, itten a vitát vezetni és a közvéleményt tájékoztatni? S ő a helyett, hogy tájékoztatna volna a közvéleményt, tájékoztatta annak a gyönyörűen egységes szabadelvűpártnak azon részét, amely még annyi szimpátiát se tudott maga iránt kelteni, hogy mikor a hatalom diestényéhez közel volt, még minisztert sem tudott találni, aki leüti volna a miniszteri asztalhoz. Felvelem itt a kérdést önk előtt, akik nagy érdemeket szereztek a szabadelvűpártban a baza körül, hogy fogadjunk mi egy kormányt, hogy bizunk mi egy miniszterelnökben, akinek kabinetjében benn van báró Fejérváry? Ha már ennek a krízisnek a felidézése arculcapása volt a parlamentárismusnak, ugy a krízis második felvonása még nagyobb merénylet volt nemcsak a parlamentárismusmal, hanem az egész magyar alkotmányval szemben. Köveletem, hogy Magyarország parlamentének egy tagja tárja az ország elé az ő szereplését ebben a krízisben, különösen a *Zeitban* megjelent interviu miatt. Gróf Tisza István érdekében azt akarja hinni, hogy az az újság ismét nagyot tüllentett és ez országban ismét nagy merényletet akart elkövetni. A krízis második felvonásában, nem tudni, ki által (Egy hang a jobboldalról: Báró Fejérváry által!) egy férfi lett ajánlva a felségének, aki, mint a kudarc bebiztosított, abszolút alkalatlan volt ezen feladatainak teljesítésére. Hogyha ezen kudarc hatása gróf Tisza István fejénél tovább nem ment volna, ugy én azt nem bántam volna. De ez a kudarc feljebb ment és nem hiszem, hogy a korona érdekeit szolgálta, népszerűségét gyarapította volna az a körülmény, hogy csak egy pillanatra is arra gondolhatott, hogy gróf Tisza István bizza meg a kormány alakításával, ami ellen nemcsak az egész ellenzék, — ninosen ugyan jogom az egész ellenzék nevében beszélni, de amit a hangulatot ismerem, bátran állíthatom, — a végletekig menő barcot inagurálta volna, nem személyes, de harc a régi rendszer ellen, és aki mellett, amint láttuk, még a kormánypártban sem volt többség, sőt még ajánkozó miniszterek sem találkoztak, pedig az utolsó napokban valóságos „ember-börze” tört ki a Lloyd-klubban, ahol minisztereket és államtitkárokat jegyeztek. (Derültség.)

Nem hiszem és nem tételezem fel gróf Tisza Istvánról, hogy ő ilyen rövidlátó nyilatkozatokat tett volna. — hogy ő kész lett volna arra, hogy Magyarország parlamentjével szemben a fegyveres erőt is igénybe vegye: ez olyan merénylet lett volna Magyarország alkotmánybiztosítékai ellen, hogy egy olyan férfi többé a magyar közügyekben részt nem vehet; számot köteles adni nekünk arról, hogy vajjon igaz-e azon bécsi újság által neki tulajdonított szerep, hogy ő kész lett volna az alkotmány széűépésével, királyi biztosok segítségével az országgyűlést exlexben feloszlítani és új választásokat elrendelni. (Mozgás jobboldal.)

Báró Kaas Ivor: Letérni a parlamentet és letérni a vármegyéket.

Rakovszky István: A t. miniszterelnök urnak nagy, fényes tehetsége, jó szándéka, az ő becsületes eljárása és azon egyik főprogramja, amely élénken emlékezetembe vésődött, amidőn a békekongressziónak legutolsó napján azt mondta, hogy „én banni akarok az ellenzékkel, de nem elbánni”, ez az irányzat oszódott mondott. Nem mi miattunk mondott oszódott, nem mi buktattuk meg a miniszterelnök urat.

Ugroh Gábor: Az árulás buktatta meg!
Flohler Győző: Az aktív intrika megbuktatta a passzív rezisztenciát!

Rakovszky István: Nem azon egyenes támadások, nem ezen lojális fegyverek törték meg a t. miniszterelnök urat, hanem azok, akik ott tapsoltak a miniszterelnök urnak...

Gabányi Miklós: A Gézák!
Rakovszky István:... akik hizelegtek neki és akkor hizelegtek legjobban, amikor már elejtették. Báró Kaas Ivor: A besugók!
Flohler Győző: En tudtam, hogy valami készül, mert öt nap óta nem állt a háta mögött Jájári Géza!
Rakovszky István: Az ellenzék honorálta a jó szándékát, a helyes utat, amelyen megindult, hanem ott a oszelszövők lesik azt a pillanatot, amelyben megindog a talaj a lába alatt és abban a peroben megadja a lökést, hogy az igazi ellenzék sajnálatára, az igazán jó és egyenes szívű...

Báró Kaas Ivor: A tisztességes emberek sajnálatára!

Rakovszky István: Jó, kimondom, a tisztességes emberek sajnálatára távozók abból a székből. Az egész ellenzék akciókn helyes, igazolt volt, tudtuk mi azt, hogy az az egységes kormánypárt csak fikció és hogy a miniszterelnök urnak az ellenségei nincsenek ezen az oldalon, itt csak ellentelei vannak. Ott ülnek az ellenségei és mi erre építettük az egész okoskodásunkat és nem esadólunk.

Ezek után ne jöjjenek azzal, hogy a parlamentarizmus pedig azon alapszik, hogy a többség akaratára feltétlenül érvényesüljön. Kérem, közzötünk a legutolsó is megalkothat egy miniszteriumot, de gróf Tisza István nem talált olyan embert, aki az ő tanácsában mint miniszter akart volna ülni. Abban a peroben, amikor önökét a kormány áldó keze meg nem áldja, hiába mennek a kerületekbe, nem fognak önk kerületet látni. Láttá ezt Magyarország azon rokonszenves alakja, a kit a közélet oly nagyon nélkülözni kénytelen és a ki mint egy izűt bolha az egyik kerületből kiugrott minden ok nélkül, hogy a másik kerületbe bejőjön, mert azt hitte, hogy ott biztonságban lesz és jött egy józú magyar, egy ismeretlen ember és hat nap alatt ugy kiséperte, hogy hire-hamva sinosen és Magyarország még mai nap is kénytelen ezen rokonszenves alakját nélkülözni a parlamentben. (Tetszés a bal- és szélsőbaloldalon.) És csak azt az egyet sajnálom, hogy kormány alakul és ezek az elemek ki nem szoríthatók onnan és azok nem mennek onnan, azok ott maradnak. Joga van báró Feilitsch urnak ezen nevetni. Nevetés a heroztrateszi művön, a melyet elvégeztek. Maradjanak csak tovább, talán időre az ország és ha a szabadevűpártnak jó elemei gyengék arra, hogy önökét kiszorítsák...

Báró Kaas Ivor: A bolhák mellett a poloskák!

Rakovszky István:... van talán annyi ereje Magyarországnak, hogy ezektől a rokonszenves alakoktól magát egyszer s mindenkorra megszabadítja a jövő választáson. Mivel a mi indítványunk már tárgyalan, visszavonom. (Helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az az idő, ameddig a t. Ház ülései tartani szoktak, letelt. Ennek folytán a vita tovább nem folytatható és kérdemen kell a t. képviselőházat, hogy fenntartja-e továbbra is határozatát hogy a kormányválasz megoldásáig üléseit felfüggeszti és a legközelebbi ülés idejének kihirdetésével és az ülés összehívásával az elnökséget bizza meg?

Azt hiszem, kimondhatom, hogy a Ház regibb határozatát fenntartja. (Zajos felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Éljen Apponyi! Eljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Az ülést berekesztem.

Az ülés végződik délután 2 óra 25 perckor.

BELFÖLD

Pitreich nem mond le. Tegnap hire kelt, hogy Pitreich közös hadügyminiszter be fogja nyujtani, sőt hogy már be is nyujtotta lemondását. A hirt *prágai* távirat nyomán, mi is regisztráltuk.

A Neue Freie Presse mai számában azonban biztos forrásból vett értesülés alapján jelenti, hogy a közös hadügyminiszter nem adta be lemondását.

A *Wiener Extrablatt* pedig közli, hogy egyik munkatársát tegnap a késő éjjeli órákban fogadta a hadügyminiszter s a lemondására vonatkozó hírekre nézve azt mondta, hogy azok a valóságosnak nem felelnek meg. Be fogja látni — így szögt a miniszter — hogy jelenleg többet nem mondhatok. *Ami azonban tenni fogok, az egyelőre nem való a nyilvánosság elé.*

Vasmege és Széll Kálmán. Szombathelyről táviratolták: Vasmege törvényhatósági bizottsága folyó hó április 27-én tartott közgyűléséből bizalmi nyilatkozatot küldött Széll Kálmán miniszterelnöknek, aki erre a következő szavakban válaszolt:

Vasvármegye t. törvén. hatóságának. Belső igazi örömmel töltött el a t. közönség folyó április hó 27-én tartott közgyűléséből hoztam intézett lelkes felirata. A jelen súlyos helyzetben nagy meglegedést kelt bennem az a hazafias hang és alkotmányos intézményeink iránt való hü ragaszkodás, amely ezen felirabban megnyilvánul. A vármegye t. közönségének ezen megnyilatkozása megerősít engem azon meggyőződésemben, hogy az én politikám helyes, erőt és kitartást meríték abból a további küzdelemben. Személyem iránt kifejezett bizalmukért, amely a jelen helyzetben különösen becses és értékes előttem, fogadják őszinte köszönetemet."

Széll Kálmánnak e-n választát Vasvármegye törvényhatósági bizottságának 24-én tartott közgyűlésén olvasták fel és a vármegye közgyűlése általános

lelkeseése közepelte határozatilag kimondotta, hogy

Széll Kálmánhoz a következő feliratot intézi:

Nagyméltóságodnak folyó évi április 27-én és folytatva tartott közgyűlésünkől kifejezett bizalmi nyilatkozatunknak tárgyában kelt nagybecsű leiratát a törvényhatósági bizottságunk mai napon tartott rendkívüli közgyűlésében halásan vesszük tudomásul, egyuttal megdöbbenéssel értesülünk arról, hogy az országgyűlési viszonyok alakulási nagyméltóságodat a kormányzattól visszalépésre indították miáltal nagyszabású alkotásaink folytatása felszakadt s azok az ország minden érdekét föllelő tervek, amelyeket ugy közigazgatási, valamint humanitárius és közgazdasági téren megindított és melyek kétségtelen az ország javára és fellendülésére szolgáltak volna, be-ejezőlenül maradtak. Abban a reményben, hogy a törvényhatóságunk lesz még alkalma az ország érdekében kifejtett működését érdeme szerint méltán, biztosítja a vármegye közönsége nagyméltóságodat ugy is, mint a vármegye szűlöttét és törvényhatósági bizottságunk büszkeségét, változtalan nagybecsüléséről, bizalmáról és ragaszkodásáról.

A törvényhatósági bizottság a határozati javaslatot egyhangu lelkesedéssel elfogadta.

A horvát országgyűlés. Zágrábból táviratolták, hogy ma királyi leirattal további *inacekádásig elnapolták* az országgyűlést, miután az indemnitás-javaslatot és az esküdtbírók ideiglenes felfüggesztéséről szóló törvényjavaslatot harmadszori olvasásban is megszavazták. Az elnök meleg szavakban mondott köszönetet a végig jelenvolt képviselőknek férfias, határozott és önfeláldozó kötelességeljesítésükért, amelyről lehetősévé tették, hogy az országgyűlés elintézhette a reá rótt feladatokat. Az elnök éltetése közben távoztak a képviselők.

A nemzeti párt klubhelyiségeiben — az ellenzék a mai ülésről is távol maradt, — élénk társalgás folyt a idejeztől. Általános az a nézet, hogy a tüntetések helyre lejár, még előfordulhatnak ugyan itt-ott kihágások, de komoly zavargásoktól nem kell tartani, bár a diákság körében még észlelhető némi izorrogás. A tanév közeli befejezésére való tekintettel az egyetem tanárai azon fáradoznak, hogy a főiskolan a nyugalom meg ne zavartassék.

A válság.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, június 25.

Gróf Khuen-Héderváry Károly ma jelentést tett a koronának arról, hogy eddigi megbízását sikerrel fejezte be, a Kossuth-párttal megegyezett és ennek a jelentésének alapján megkapta a felségstől az újabb megbízást, amely az új kormány megalakítására szól. A válság tehát a végleges megoldás küszöbére jutott. A designált miniszterelnök már ma este hazaérkezett és nyomban hozzáltott kabinetjének megalakításához. Ez is hamar meglez és a jövő hét elején bemutatkozik a parlamentnek.

A mai nap eseményeiről szóló tudósításunk a következő:

(Khuen-Héderváry Bécsben.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly ma Bécsbe érkezett és mindjárt reggel *Bechtolsheim* lovassági tábornok és báró Fejérváry Géza tábornerszergy, honvédelmi miniszter látogatását fogadta. A bán reggel kilenc órákor megjelent a felsége előtt magánkihallgatáson, amely közel egy óránt tartott. Gróf Khuen-Héderváry budapesti küldetésének eredményéről jelentést téve, ennek alapján a felsége őt új kormány alakításával bizza meg. A designált magyar miniszterelnök innen a kabinetirodába ment, ahol tizenegy óráig üdült. Később meglátogatta gróf Széchenyi Gyula és Kállay Béni minisztereket, valamint *Koerber* osztrák miniszterelnököt. A mai általános kihallgatás után gróf Khuen-Héderváry Károlyt újra s báró Fejérváry Gézát a király magánkihallgatáson fogadta. A kormányalakítással megbízott magyar miniszterelnök délután három órákor Budapestre utazott, ahonnan valószínűleg még e hét folyamán az általa alakítandó kabinet tagjaival a felségének való bemutatás és eskütétel céljából újra Bécsbe megy.

(Fejérváry bukása.)

Gróf Khuen-Héderváry második kihallgatása után pontban tizenkét órákor báró Fejérváry Géza jelent meg a felsége ur előtt. A kihallgatás teljes másfél óráig tartott. Eredménye pedig az lett, hogy báró Fejérváry kérte a felséget, menesse fel attól, hogy az új kabinetben tárcát vállaljon, és a felség ezt a kérelmet teljesítette is.

Fejérváry visszavonulásának hire már tegnap este el volt terjedve Budapesten, de nagy kétel-

kedéssel fogadták. Ma reggel aztán teljesen pozitív formában lépett fel a hír és egyre több hitelt talált. A képviselőház ülése alatt már sokan beszéltek róla, délután pedig megjött a teljes bizonyosság. Este félhivatalosan a következő kommuniké tudatta báró Fejérváry Géza bukását:

Báró Fejérváry honvédelmi miniszter azt a kérelmet terjesztette ő felsége elé, hogy öt, megrongált egészségére való tekintettel, ne vegye kombinációba az új kabinet megalakulásánál. A nagydémű államférfi visszalépésének hírére a szabadalvúpartban általánosan élénk sajnálattal fogadták.

Gróf Khuen-Héderváry Károly és báró Fejérváry Géza ma este érkeztek haza. Egy vonaton jöttek, de nem együtt. Két külön kocsiszakaszból szállott ki az új miniszterelnök és a volt honvédelmi miniszter. Gróf Khuen-Héderváryt a felesége fogadta, báró Fejérváryt pedig a régi szabadalvúpartiaknak egy héttagny küldöttsége, élén gróf Tisza Istvánnal. Az új miniszterelnök feleségével azonnal elhajtatták; báró Fejérváryt pedig fogadására megjelent barátai körülvették és ingerülten kérdezték, hogy lemondásának híre igaz-e? Az igenlő válasz után mindjárt ott a peronon hosszabb eszmecsere volt a lemondott miniszter és hívei között.

(A szabadalvúpartban.)

A szabadalvúpartkörben rendkívül erős hatást tett a honvédelmi miniszter visszavonulásának híre. A párttagok még most is szokatlan nagy számban jelentek meg. A régi szabadalvúiek nagy indignációval beszéltek róla; sokan hangoztatták, hogy ezt nem lehet tűrni, mert megalázás mindnyájukra nézve, és szájról-szájra adták, hogy holnap érkeztelen fogják ezt a dolgot megbeszélni. A hangulat általában igen depresszív volt a párt többi árnálánál is.

Báró Fejérváry háromnegyed nyolcok megjelent a pártkörben és mindenfelől megrohanták a kérdezősködők:

— Igaz-e?

A lemondott miniszter megerősítette a hirt, de egyuttal minden tőle telhető módon csillapítani igyekezett az izgatott híveket. Azután félrevonult és hosszas tanácskozott gróf Tisza Istvánnal, majd gróf Khuen-Héderváryval.

(Fejérváry utódja.)

Báró Fejérváry nemcsak bejelentette ő felségének, hogy nem vállal tárcát az új kabinetben, hanem a felség nyomban döntött is, tudomásul véve a lemondást. Sőt a szabadalvúpartkörben elterjedt hírek szerint már ki is van szelve az új honvédelmi miniszter, Kolozsváry altábornagy személyében. Emlegetik *Jekelfalussy* altábornagot is, de csak másodsorban és minden valószínűség szerint *Kolozsváry altábornagy* lesz Fejérváry utódja. Az új honvédelmi miniszter régebben *Albrecht* főherceg szárnysegéde volt. Azt mondják róla, hogy kitűnő katona és derék magyar ember.

(A bukás oka.)

Báró Fejérváry bukásának okáról többféle verzió kering. Ezeket ellenőrizni bajos, nem lehet megállapítani egész bizonyossággal, hogy melyik a hiteles, ezért idejegyezzük mindegyiket.

Az első verzió az, hogy báró Fejérváry, látván az általa képviselt javaslatok elejtését, levonta a konzekvenciát és visszavonult.

A második verzió szerint a korona, Fejérváryban látván *Széll* Kálmán lemondásának az okát, megnehezítette a honvédelmi miniszterre, s mikor Fejérváry ennek jeleit tapasztalta, bejelentette távozásának szándékát. Annyi bizonyos, hogy az a síetség, amelylyel a király Fejérváry visszavonulásába beleegyezett, e verzió mellett szól. Mi mégis a harmadikat tartjuk a legvalószínűbbnek. Ez a verzió úgy szól, hogy gróf Khuen-Héderváry jelentést tévén eljárásának eredményéről, arról is beszámolt, hogy igen széles körben jelentkezett az a kívánság, hogy báró Fejérváry ne legyen tagja az új kormánynak, és ezért a bán azt tanácsolta, hogy Fejérváry ne vételessék a kabinetalakításnál kombinációba. A király ebbe, a bán által felhozott okok alapján, beleegyezett. Az egész szabadalvúpartban az a meggyőző-

dés, hogy báró Fejérváry visszavonulása a politikai helyzetet erősen érinti és a dolgok további menetére nagy befolyással lesz.

(Az új kormány.)

Gróf Khuen-Héderváry megérkezése után kis időre megjelent a szabadalvúpartkörben, ahol belépésekor néhányan éljenzéssel üdvözölték. Többekkel értekezett az est folyamán, így *Enyedy* Lukácsal, *Sacelláry* Györggyel, *László* Mihálylyal, *Kristóffy* Józseffel. A miniszteri tárcák betöltésére nézve azonban ma senkivel sem tárgyalt. Általában azt hiszik, hogy a kabinet megalakítása nagyon gyorsan fog menni. A közfelfogás szerint a régi kormány tagjai a Khuen-Héderváry-kabinetben is mind tárcát fognak vállalni, kivéve báró Fejérváryt és gróf *Széchenyi* Gyulát, aki már egy évvel ezelőtt ott akarta hagyni állását, s akinek gróf *Festetics* Tasziló lesz az utódja. A belügyi tárcát gróf Khuen egész biztosan maga tartja meg. Eleinte szó volt arról, hogy a kultusztárca és a kereskedelmi tárca is gazdát cserél. Az előbbire *Berzeviczy* Albertet, az utóbbira *Hieronymi* Károlyt jelölték. Az utolsó órákban azonban gróf Khuen-Héderváry elállott mindkét változástól, és pedig az előbbtől azért, mert minden változás esetén a volt nemzeti pártnak is kellett volna helyet juttatni a kabinetben, de ez csak az igazságügyi tárcánál volt lehetséges, amelyet azonban *Hodossy* Imre, megrongált egészsége miatt, most sem volt hajlandó elfogadni. Így aztán marad, amennyire lehet, minden a régiben.

A kereskedelmi tárcánál való személyváltástól egyrészt azért állottak el, mert a kiegyezés perfiálásánál nagy szükség van *Láng* Lajosra, aki ezt a tárcát a kiegyezési tárgyalások rendjén, az osztrák kormánnyal szemben, valamint itthon is, a bizottsági tárgyalásnál, igazán kitűnően képviselte; másrészt meg azért, mert amilyen erősen lancirozta a régi szabadalvúiek csoportja a *Hieronymi* Károly jelölését, épp olyan erővel dolgoztak a volt nemzetipártiak *Nagy* Ferenc érdekében. Így aztán legjobbnak látszott e kettő közül a harmadik megoldás, amely egyébként is leginkább megfelel a mai viszonyoknak.

Mindent egybevetve, valószínű az a feltevés, hogy minden a régiben marad, csak a belügyi, a honvédelmi tárca és a bécsi magyar minisztérium kap új gazdát.

Erre vall gróf Khuen-Hédervárynak ma este, beszélgetésközben tett következő nyilatkozata:

— En a pártban semmiféle frakciót nem ismerek el, sőt létezésüket sem akarom tudomásul venni, mert a párt egysége feltétlenül fenntartandó.

Ezt úgy magyarázzák, hogy a miniszteri tárcák megüresedését is el akarja kerülni lehetőleg, nehogy az üresedések alkalmával jelentkeznék szokott igények és ambíciók széthúzását támasztsanak.

(A Ház munkarendje.)

Félhivatalosan jelentik: Az új kabinet alakulása után a képviselőház legközelebbi munkarendje előreláthatólag így alakul: Előbb letárgyalják az *indemnítási* törvényjavaslatot, majd az *ujonozásról* szóló *védertörvény* ideiglenes meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot; ezek elintézése után a költségvetés, majd a *kiegyezési javaslatok* és a *vámtervezet* volnának napirendre tűzendők.

(A függetlenségi párt értekezlete.)

A függetlenségi párt népes értekezletet tartott, melyen *Kossuth* Ferenc elnök bejelentette, hogy a párt által kiadandó kiáltvány még nincs készen. *Justh* Gyula kéri, hogy a kiáltvány szerkesztésével egy bizottság bizassék meg. *Olay* kéri, hogy a kiáltványban vételessék be, hogy a párt a nemzeti jogokért ezúttal is küzdeni fog. *Sebest* Dénes felveti a kérdést, hogy a kiegyezésnek a szünet után való tárgyalására nézve a kormánnyal szemben követendő eljárás illetőleg megállapodás jöjjön létre. *Tóth* János méltányolja *Sebest* óhaját, mert a nemzet érdeke, hogy a kiegyezés addig ne tárgyalassék, míg Ausztria el nem fogadta. A bán ezt kijelentette. *Barabás* Béla kijelenté, hogy a rendes ujonjutalékot is csak a törvényen kívüli állapot megszüntetése okából adja meg, jövőre a magyar nyelv, a tisztikar, a zászló és jelvények törvényes jogainak elismerése nélkül a hadsereg részére egyetlen ujonc megajánlását sem engedi meg. *Komjáthy* feleslegesnek tartja ezt kimondani, mert ez a párt programja. *Justh* Gyula is így nyilatkozik, tiltakozva az ellen, mintha a párt a nemzeti jogokért való küzdelmét feladta volna.

Barta Odön figyelmezteti a pártot, hogy a bán a *tisztviselők fizetésemelése* iránti javaslat tárgyalásáról nem tett ígéretet, figyelmeztetés után pedig a bán kijelentette, hogy ezeket csak azért nem említette, mert ezek nem a legürgősebbek. A kiegyezésre vonatkozólag szöszterint így nyilatkozott:

— Jöhetnek oly viszonyok, hogy éppen a magyar érdekek fogja parancsolni, hogy a kiegyezési javaslatok egyáltalán ne tárgyalassanak.

Kossuth Ferenc a sorrendre nézve a következők, kormánykörökből származó információit adja először, az indeminát, azután az ujoncogajánlás, költségvetés, tisztviselők fizetésrendezése, beruházási javaslat tárgyalatik, azután a nyáriszünet lesz.

(Cáfolat.)

Chernel György országgyűlési képviselő felkért bennünket a lapok azon hírének megcáfolására, mintha ő azon képviselők közé tartoznék, akik *Nagy* Ferenc volt államtitkár lakásán a szabadalvúpart állásfoglalás szempontjából értekeztek. *Chernel* György a képviselőház ülésének elnapolása óta tömördi birtokán időzik, neve tehát csak tévedésből kerülhet a jegyzékbe s így azon értekezlet határozata rá nézve kötelező erővel nem bír.

(Polémia.)

A *Magyar Távirati Iroda* a következő sorokat teszi közzé:

Több lap az utolsó miniszterválság felől olyan felfogást terjeszt, mely több tekintetben helyesbítésre szorul. Ezen sokszorosan kolportált előadás szerint avval végződött a válság, hogy gróf Khuen-Héderváry, a kijelölt miniszterelnök kapitulált a függetlenségi párttal szemben és az obstruáló kisebbség teljes győzedelmet vívott ki a kormánypárt felett. Meglepő, hogy ezt a nézetet a parlament elv alapján fejtik ki, miután ezen elv egyenesen azt követeli, hogy fölülváltva a kormánypárt vagy pedig az ellenzék nézete érvényesüljön.

A függetlenségi párt sajátos állása következtében, mely a dualiztikus közjogot elvileg tagadja, ki van zárva, hogy a függetlenségi párt egy kormánypárt állását foglalja el. Ennek folytán a miniszterválság lefolyása odamódosult, hogy az ellenzéki álláspont méltánylásban részesül, azonban az ellenzék állása meg nem változik. Mert olyan nagy a tények hatalma, hogy még a perszonális unio pártja is kényszerítve van némiképpen öntudatlanul a dualizmus elismerésére és olyan dualiztikus kormánynak, amely bizonyos tekintettel van az ellenzéki kívánalmakkal szemben, utját egyengeti.

Épp úgy, amint azt mondják, hogy a kijelölt miniszterelnök kapitulált a függetlenségi párt előtt, épp oly jogosan lehet azt is mondani, hogy a függetlenségi párt meghajolt a dualizmus elve előtt. Ahelyett, hogy a jelen válság lefolyását oly módon fogják fel, mintha az a dualizmus megintatása volna, inkább elégtétellel azt kellene konstatálni, hogy még a képviselőház legradikálisabb pártja is bizonyos feltételek mellett, amelyeknek teljesítése a parlamentáris életben nem szokatlan, a dualizmus körébe beilleszkedik.

Éppen úgy, mint az utóbbi napokban, a Széll-kormány megalakítása idején is folytat tárgyalások az ellenzéki pártokkal. Sőt kormány és ellenzék között egész sor törvényhozási intézkedést felőlel paktum jött létre, a nélkül, hogy a Széll-kabinet tekintélyen csorbát ütött volna. Ebből látható, hogy mennyire hamis az a felfogás, amely szerint az ellenzék óhajátainak tekintetbevétele derogáló és gyanússá teszi a kormány eredetét. Ha már most egyes lapok odáig mennek, hogy ez alkalommal veszélyeztetve és korlátozva látják az uralkodónak azt a felségjogát, hogy ő nevezze ki a minisztereket, úgy ez pusztán retorikai frázis, amelyet az a tény, hogy Khuen gróftól bizták meg a kabinetalakítással, a legeklatásabbul megcáfol.

E félhivatalos közlemény első része minket nem illet, nem teszünk hát rá semmiféle megjegyzést. Legfeljebb azt az egyet konstatáljuk, hogy 1867 óta a függetlenségi párt eddig minden évben keresztülbocsátotta a rendes ujoncjutalékot: most se tesz egyebet. Ha tehát az ujoncjutalék keresztülbocsátása a közjogi ellenzéknek a dualizmus körébe való beilleszkedését jelenti, akkor ez éppenséggel nem új jelenség s akkor annak a bizonyos elégtételnek már harminchat év óta kellene a lelkünkben honolnia.

De igenis magunkra kell vennünk a másik észrevételt, mely retorikai frázisnak mondja azt a véleményt, hogy a miniszterkinevezési felségjog ezuttal csorbát szenvedett. Figyelmeztetjük a félhivatalost, hogy „a Széll-kormány megalakítása idején”, *pártközi* tanácskozások folytát s ezeknek

eredménye egy pártközi egyezmény lett. Akkor tehát nem a korona volt a kisebbséggel szemben exponálva, hanem a pártok alkudoztak egymás között. Ez az egyik szembeszökő különbség. A másik pedig az, hogy akkor Baffy miniszterelnök önként ajánlotta fel visszalépését, ha az ellenzék a többséggel bizonyos kérdésekben meg egyez, amint hogy a kormány lemondása csak egyen a pártközi egyezmény létrejötte után következett be. Most ellenben előbb buktatták el a kormányt s csak aztán következett az alkudozás arról, hogy hajlandó-e az ellenzék a korona által kizemelt miniszterelnök kibontakozási programját elfogadni.

KÜLFÖLD

Az osztrák helyzet. Dr. Koerber miniszterelnök ma kijelentette a nála megjelent képviselőknek, akik a Reichsrath összehívása felől kérdészködtek, hogy ma még nem mondhatja meg, mikor hívják újra össze a Reichsrathot. Ha Magyarországon gyorsan elintéznék a kiegyezést, szükséges lesz a Reichsrathot júliusban összehívni. Mindazonáltal Bécsben nem tartják valószínűnek, hogy a kiegyezési javaslatokat még ősz előtt elintézzék.

Bécs, június 25.

A vámbizottságban Baernreither elnök bejelenti, hogy az előadói bizottság a visszatartott tételek egy részének változatlan elfogadását, ellenben 17 tételnek visszatartását indítványozza, melyekről a magyar kormányval újabb kell tárgyalni. Gorski lovag hangsúlyozza, hogy Galicia képviselői, dacára a magyar konkurrenciára által okozott károknak, megszávazzák a kiegyezési törvényeket, hogy új válságnak elejét vegyék és hogy a monarchia nagyhatalmi állását fenntartsák. Ha azonban a viszonyok oly módon alakulnának, hogy az összerdekeket veszélyeztetnék, vagy a kiegyezés viszonyában valamely lényeges változás következne be, akkor Galicia képviselői is kénytelenek volnának álláspontjukat megváltoztatni. E tekintetben ma csak személyes nézetet fejezheti ki, de meg van győződve arról, hogy ezt a nézetét irányadó helyen osztják, és súlyt helyez arra, hogy ezt az álláspontját a parlamentáris tárgyalások mostani menetében kifejtse. Az előadói bizottság javaslatait azután elfogadták és az ülést berekesztették.

Bécs, június 25.

A *Slavische Correspondenz* szerint a csehek klubja ma határozati javaslatot fogadott el, amelyben a klub konstatálja, hogy politikai szükség követelte, hogy a költségvetési provizóriumot nem intézték el a parlamentben. A klub elhatározta hogy ismeretes követelése mellett megmarad.

A németországi pótválasztások. Ma voltak a pótválasztások a német birodalomgyűlésben, oly kerületekben, amelyekben multkor, a főválasztás napján, a harc eldöntetlen maradt. Több helyen lesz meglepetés s a választás nem úgy fog végződni, ahogy a szervezők várták. Némely helyen például a liberális választók nem akarnak engedelmessé válni a vezetőségnek, amely azt akarja, hogy a reakcionárius jelöltek támogassák. Másutt (pl. Freibergben) a multkor kisebbségben maradt liberálisok vonakodnak az agrárius jelölt támogatni, a liberális választási bizottság erőlyes föl-szólítása dacára.

Berlin, június 25.

Az első választókerületben nagy élénkség volt a választásokon. A miniszterek kivétel nélkül leszavaztak. Megjelent az urnánál gróf Bülow is. A birodalmi kancellár mosolyogva utasított vissza egy fehér nyakkendő, cillinderes szociáldemokrata agitátor, aki szavazólapot kínált gróf Bülownak. Általánosán feltűnt, hogy a kancellár nincs tisztában a szavazás torma-ságaival. Mikor leadta szavazóedülvéjét, a fotografus fényképezte.

Berlin, június 25.

Esti 11 óráig 62 eredményt ismernek. Megválasztottak: 14 szociáldemokrata, 15 nemzeti szabadelvű, 10 szabadelvű néppárti, 6 konzervatív, 4 centrumpárti, 5 birodalompart, a szabadelvű egyesülés 3 jelöltje, 1 néppárti, 1 reformpart, 1 velpárti és 1 vad.

Berlin, június 25.

A mai pótválasztásoknál a következőket választották képviselőkké: Berlinben Kämpf (szabadelvű néppárt), Kölnben Trimborn (centrum), Danzigben Mommsen (szabadelvű egyesülés), Königsbergben Haase (szociáldemokrata), Magdeburgban Pfannkuch (szociáldemokrata), Saganban Müller (szabadelvű néppárt).

Berlin, június 25.

Este 11 óráig beérkezett jelentések szerint a pótválasztásokon a szociáldemokraták győztek Lipcsében, a magyarfaló Hasse elbukott), Mainzban, a szászországi Freibergben és Odera-Frankfurtban, továbbá a müncheni első kerületben és Lennepben, ellenben elvesztették az erlangeni és kotbusi kerületeket. Müller-Sagan, Rickert és Träger újabb megválasztottak. A szabadelvű néppárt győzött Erlangenben és Eschwegeben. A szabadelvű pártgyesület tagjai közül eddig Mommsen a tudós fia és Riff vannak újra megválasztva. A berlini első kerületben a szabadelvűek győztek.

Az új rend Szerbiában.

Budapest, június 25.

Az új király ma tette le az esküt a szerb alkotmányra. A sok közül arra, melyet 1889-ben még Milán király adott a népének, de Sándor ezt, mint nagyon radikális, tudvalevőleg felfüggesztette s mással helyettesítette. Sándor meggyilkolása után ezt az alkotmányt nyomban helyreállították, sőt néhány ultraradikális paragraffussal is kibővítették. Erre tett esküt Péter király, aki most tehát mindenképpen, a lehető legalaposabban királyja Szerbiának, s így most már nincs más hátra, mint megvalósítani azt a fényes jövőt, melylyel Avakumovics miniszterelnök az új király égízse alatt kecsgetteti Szerbiát.

Belgrád, június 25.

Ma délelőtt nagy pompával ment végbe Péter királynak az alkotmányra való esküvétel. Már 1/29 órákor reggel a régi szkupstina ülésterme megtelt a szkupstina és a szenátus tagjaival, a karzaton hölgyek nagy számban nézték végig az ünnepélyes aktust. Az eskü letétele előtt Innocens metropolita a terem közepén misét tartott gazdag ornátusban, mellette bárom lelkész végezte a segédletet. Az első padokban ültek a miniszterek teljes diszben, rendjelekkel, közöttük Vuics, Pasics, Szimics, Atanackovics, a tábornokok közül Szvetkovics és Ribarác, a szenátus alelnöke. A terem nemzetiszínű szőnyegekkel fényesen van díszítve. A terem közepén asztal van elhelyezve, azon evangélium és kereszt, majd egy tál, amelyben szentelt víz van. Itt tartotta a metropolita az istentiszteletet. A falnál a bejárati nagy ajtó között helyezték el a királyi trónt, mely emelvényen áll, gazdagon díszített baldachin alatt, mely nemzeti szövetekkel van díszítve. Alatta kényelmes piros bársony fotel, gazdag aranyozással, mely előtt másfél méter magas, íróasztaltormájú emelvényt helyeztek el. A nemzetgyűlés tagjai s a közönség a trónus előtt foglalnak helyet. A metropolita a mise után négyféle áldást osztva, a királyért imádkozott és ezzel az istentisztelet véget ért. Azután következik a szkupstina ülésének megnyitása, amelyet Velimirovics, a nemzetgyűlés elnöke a következő szavakkal nyitott meg:

— Megnyitom a gyűlést, amelyben királyunk I. Péter esküjét az alkotmányra leteszi. Kérem a szenátus és a szkupstina tagjait, sziveskedjenek a király megérkezését bevárni.

1/10 órákor ágyulövés és katonazene, valamint lelkes zsvivózás jelzi a király érkezését. A zenekar a Karagyorgyevicséket indította játszásra. A királyt folytonos zsvivó-kiáltások közepette kísérik fel a terembe. Belépése után a közönség feláll és háromszor kiáltja: Zsvivó Péter király! aki a következő szavakat intézi a hallgatóságához: *Pomozi bog bratyo!* (Isten segítsen testvérek!) mire a népképviselő zsvivóval felel. A király a trón mellett elhalad és a metropolita asztalánál az evangélium előtt megáll. A metropolita most éneket intónál a segédkező papsággal, majd az esküvétel következett. A király megcsókolta az evangéliumot és két ujját az evangéliumra téve, a metropolita elmondja az esküförmőt, amit Péter király szóról-szóra hangosan utána mond. Azután ismét megcsókolta az evangéliumot és a keresztet mire a nemzetgyűlés viharos zsvivóra tört ki. Majd egyházi énekeket mond a királyt a papság, melylyel befejezést nyert az esküvétel ceremónia és a király e szóval: *Zbogom bratyo!* (Isten segítségével, testvérek!) elhagyja a termet. A király az egész aktus alatt egy helyen állott; a trónsékhez közel sem ment. A király köszöntése, mely a régi szerb királyok köszöntésére emlékeztet, kellemes benyomást tett a hallgatóságra. Annyi már most konstatálható, hogy a király a lakosság rokonszenvét mindinkább megnyeri; nagymértékben előmozdítja ezt az a szerény, kellemes és demokratikus fellépése, amelyet minden alkalommal alattvalóival szemben tanusít.

Az esküvétel után a király délelőtt 10 órákor megjelent a Banjica-mezőn felállított tribünánál, hogy csapatszemet tartson. A szemlén, amelyen mintegy 5500 löny katonaság vett részt, megjelent az osztrák-magyar és orosz katonai attasé, valamint nagyszámú nézőközönség. 10 óra 10 perokor lóra szállt a király és Popovics tábornok, Atanaskovics hadügyminiszter

és több lovastiszt kíséretében végiglovagolt a csapatok aróle előtt. 10 óra 25 perokor ismét visszatért a király az emelvényhez, hol különféle személyiségeket, közöttük az osztrák-magyar és az orosz katonai attasét megszólitással tüntetett ki. 10 óra perokor kezdtek a csapatok felállításuk rendje szerint felvonulni. A katonai iskolák után Misics Péter alezredes, ezredparancsnok elővezette a 6. ezredet. A tüzérség ügvet vonult fel, a lovaság és a lovasüteg pedig vágatva. 11 órákor vége volt a diszszemlének, mire a király a lakosság lelkes éljenzése között a városba lovagolt.

Belgrád, június 25.

A mai katonai szemlén a király katonaság-tartása mindenkit meghódította. A király a csapatok magatartását megdicséerte s azután a lóról leszállt és cigarettázva vegyült a nép közé. Délután nagy nép-ünnep volt, melyen a király a nép szünni nem akaró éljenzése közben megjelent. A király fesztelenül a nép közé vegyült és mindenkivel, aki közelébe férhetett, kezet fogott.

Belgrád, június 25.

Péter király 9 óra 10 perokor érkezett a színházba a díszelőadásához. A színházban előkelő közönség jelent meg. Ott volt az osztrák-magyar és az orosz követ feleségükkel és a követségek személyzetével is. Mikor a király megjelent az udvari pályában, a közönség zsvivó-kiáltásokba tört ki. Péter király Avakumovics miniszterelnök és Kaljevics külügy-miniszter között foglalt helyet. A többi miniszter más pályahelyeken foglalt helyet. A király és a közönség figyelemmel hallgatták az előadás egyes részeit. Előadók többek közt egy allegóriát, a *Karagyorgyevicséket zsvivója* címmel, amely nagy hatást tett. 10 óra 55 perokor vége volt az előadásnak, mire a király megújuló zsvivó kiáltások közt elhagyta a színházat. A diplomáciai kar holnap fogadásán jelen lesz az osztrák-magyar és az orosz követ is.

Belgrád, június 25.

Péter király ma a következő proklamációt bocsátotta ki:

Drága népemhez! Ugy rá, mint országomra nézve felelősséges az a pillanat, amidőn mint király először fordulok a szerb néphez. A nemzeti népképviselőt összhangban az egész nép érzelmeivel és kívánságával, egyhangulag Szerbia királyává választott. Miután ezt a választást elfogadtam, ma az alkotmány határozatait szent letettem az esküt a nemzeti népképviselőt előtt mint Szerbia törvényes királyá és most tudtára adom drága népemnek, hogy máiól fogva királyi jogaimba és kötelességeibe lépek. Isten rendelkezéséből és a nép akaratából, ahogy egy évszázad előtt nagyatyám, Karagyorgyó volt kizemelve a szerb népek a szent függetlenségi haroba vezetésével, úgy jutottam én is a szerb királyság trónjára, melyen átval, Sándor fejedelem mint a nép választotta 16 évig uralkodott. Minden időben őszintén és nyitán szoktam beszélni és cselekedni, és elhatároztam, hogy egész gondosságomat a nép boldogításának és javának fogom szentelni. Ezért első kötelességemnek tartom ezen ünnepélyes és fontos alkalommal kifejezést adnom le bensőbb meggyőződésemmek, hogy az uralkodó népo szabadságának és haladásának hordozója legyen. Szerbia valóban alkotmányos királyi akarok lenni és az én szememben a szabadság és a népjogok minden alkotmányos garanciája, melyek minden rendes és szerencsés fejlődés, valamint minden nemzeti fejlődés és állami élet alapjai, mindannyi szentségek, melyeket mindenkor gondosan ővni és tisztelni fogok. Megkivánom mindenektől és mindenkítől, hogy ugyanazt tegyék. Ezen alapelvektől áthatva, a teledés fátólál boritom a történekre és a történekre bizom, ítéljen meg mindenkit tettei szerint. Hi maradván a szerb nép és elődaim hagyományaihoz, a külpolitikában a szerb nép hagyományos törekvéséitől határozatom meg tetteimet, egyszersmind fenn fogom tartani a barátságos viszonyt a szomszédos népekkel, mert ez az európai közönség követelménye. Bátor hadseregemet, melynek eddigi érdemeiért és a hazáért való önfeláldozásáért királyi elismeréssel adozom, azon fokra fogom emelni, melyre az mint a szerb nép reménye méltó. Ezen gondolatokkal és érzésekkel teljesen átérzem uralkodói kötelességeim súlyát és nagyságát, de meg vagyok győződve, hogy népem őszintén támogatni fog és hogy Isten és népem segítségével Szerbiát a jólét, haladás és egy boldog jövő felé fogom vezetni.

Belgrád, június 25.

Az ideiglenes kormány ma felajánlotta a királynak lemondását. A király a lemondást elfogadta és megbízta Avakumovics eddigi miniszterelnököt ismét a kabinet megalakításával. Avakumovics az eddigi kormány megtartását javasolta, amit a király elfogadott. A miniszterium tehát mostani összetételében marad meg hivatalában.

Péter király ma az összes uralkodókkal és államfőkkel közölte trónralépését. A lapok szerint a király az összes sajtó és politikai vétségek miatt elítélteknek megkegyelmezett és a közönséges büntények miatt elítéltek büntetését leszállította.

Zimony, június 25.

Téves némely lapnak az a híresztelése, hogy a király az összes régi cselédséget elbocsátotta. Határozottan kijelenthetjük, hogy az összes cselédek

— **Draga királyné nővérei.** A meggyilkolt Draga királyné nővérei tegnap este elhagyták az osztrák fővárost és Svájcba utaztak, hogy egyidőre Zürichben telepedjenek meg. A Lunyevica a nővére, az idősebbik Petrovics bankigazgató elvált neje, keserves családosokra ébredtek Bécsben. Váyonjogi igényeiket akarták ott érvényesíteni, követelést támasztva Draga királyné hagyatékára is és e célból kihallgatást kértek Goluchovskij külügyminisztertől, de a kért kihallgatás megtagadott. A minisztérium egy hivatalnok a vette át folyamodványukat, amely ekképpen a bürokrácia lassu utján fog elintéztetni. Draga királyné nővérei tehát elhátrozták, hogy egyelőre elutaznak Bécsből. Vagyon helyzetük nagyon szomorú, ugy annyira, hogy Petrovicsné tegnap kénytelen volt egy gyémánt nyakéket elzálogosítani, hogy koldulnia ne kelljen és hogy az utazás költségeit fedezhesse. Ezer forintnál valamivel többet kapott érte és abból fognak egy ideig élni. Az ékszer Sándor királytól kapta nővére házassága alkalmából. A hölgyeknek tegnap látogatónyi volt a szállóban: Sándor király volt háziorvos. Az orvos a végzetes éjszakán nem volt Belgrádban, a külföldön utazgatott és most indul haza.

— **Nemesesség-adományozás.** Mint lapunk más helyén is megemlítjük, ő folsége a király Groedel testvérek nagyiparosoknak a magyar örökös nemesesség adományozta. A Groedel testvérek, még pedig Groedel Armin lakik Budapesten, Groedel Bernát mérnök Brassóban és Groedel Albert jogtudor lakik Bécsben a Groedel Testvérek máramaros-szigeti és demnawyznai cég főnökei, az Erdélyi erdőipar részvénytársaság igazgatói, a hessenai Friedbergből származnak. Átjyuk, aki 1890-ben halt el, Regensburgban fanyagkereskedő volt; innen vándorolt át Máramaros-Szigetre s itt 1874-ben a kinstárral szerződéses viszonyba lépett s ez a szerződés s-olgált alapul a Groeder Testvérek cég megalakulásának. Ez a nagy-szabású faüzlet, tisztán kivitelű célokra szánva, utat nyitott a magyar faiparnak külföldre. A Groedel testvérek 1894-ben átvették az Erdélyi erdőipar részvénytársaságot. Csupán e válatnál mintegy 6000 munkást foglalkoztatnak; azonkívül mint a Skole-i uradalom társlatuladonosi keleti Galiciában, e 67.000 hold területű birtokon szintén 6000 embernek adnak munkát. Az Erdélyi erdőipar részvénytársaság termékei néhány év óta csaknem kizárólag tengeren teszik meg az utjokat külföldre e óbra épült saját gőzhajókon. Mindeütt, hol a Groedel Testvérek telepet létesítettek, első gondjuk, hogy a munkásoknak lakásokat, a munkások gyermekeinek pedig iskolákat építsenek s általában minden alkalommal kétség-telen jeleik adják emberbaráti és jótékony érzelmeiknek.

— **Az új kardinálisok.** A legutóbbi konzisztóriumon tudvalevőleg hét új bibeost választottak. A hét új bibeos Ajuti Andrés, Tallani Emidio, Caviechioni Benjamin, Nocella Károly, Katschthaler János, Fischer Antal, Herrero Espinosa de los Monteros Sebestyén. Ajuti Andrés római ember s a római szemináriumban végzte be tanulmányait. Tanulmányainak végeztével a Propaganda Fide titkára lett s Agljardi nunciussal együtt Kalkuttába küldték. Európába visszatérve, müncheni nunciós, most pedig Jacobini lisszaboni kardinális utódja lett. Tallani kardinális élettörténete eléggé ismeretes. Caviechioni ellenben a legkevésbé ismert a bibeosok közül. Caviechioni most 67 éves s munkásságát ideg a kongregációk ügyeiben fejtette ki, míg nem 1884-ben Amerikába küldték apostoli követnek. Nocella bibeos a tanári pályán szerzett kiváló érdemeket s mint latin nyelvtudós kiváló tekintélynek örvend. Azok közé a kardinálisok közé tartozik, akik soha életükben nem voltak egyházi hivatalban Róma területén kívül. Katschthaler a salzburgi fakultás, majd Innsbruckban tanította a dogmatikát, később salzburgi püspökké lett. Fischer Antal hosszú éveken át Kölnben működött s mint kölni érsek nyerte el a bibeost. Herrero bibeos Valencia hercegecske, nyolcvan éves s pályáját mint ügyvéd, bíró és törvényszéki elnök kezdte. Utóbb szerzetesrendbe lépett s csakhamar Cordova püspöke, majd Valencia hercegecske lett.

— **Házasság.** Fényes esküvő volt szerdán délelőtt Debreczenben. Györgyei Jenő szurdok-püspöki földbirtokos vezette oltár elé Falk Alice kisasszonyt, Falk Lajos bankár és törvényhatósági bizottsági tag leányát. A szép közönség soraiban ott voltak Haidumegye és Debreczen város és a vidék kapacitásai. Sokan jöttek az esküvőre Budapestről is, többek közt Révai Mór orsz. képviselő, a Beimel- és Györgyei-családok.

Ulrich János, a kelenföldi Fowler J. és fiaie egyaránt raktárnoka június hó 28-án vezeti oltárhoz a szigetvári római kath. plébánia-templomban Jánát Gizella kisasszonyt, Bözenbach Lajos tekintélyes iparos és neje nevelt leányát.

— **Munkásszendülés.** Szegebről táviratozzák: A csongrádmegeyi Anyas pusztán ma munkásszendülés volt. Lichtenberg és Vajda szegedi birtokosok földjén Princes József gazdatiszt 40 munkást fogadott fel

Mindszentről, mire 500 munkanélküli munkás átmelt Mindszentről és megfáradta a dolgozókat. A munkanélküliek fenyegetőztek, hogy felgyújtják az összes termést. Este Mindszentről egy szakasz csendőr érkezett és szétverte a tüntetőket. A csendőrség állandóan készenlétben van.

— **A pápa egészsége.** Lapponi doktor, a pápa orvosa, amint egy újságíró előtt nyilatkozott a pápa egészségi állapotáról.

— Nem mondom, — így szolt Lapponi — hogy a pápa egészsége valami nagyon kedvező. Ezt tíz évvel ezelőtt sem mondtam. De tekintettel a pápa 94 éves korára, azt kell mondanom, hogy csodálatos az egészsége. Azt sem mondom, hogy az agkkal járó kényelmetlenségek és jellemző körülméteket nem jelentkeztek ő szentségénél is, de bizonyos, hogy sokkal jobban érzi magát, mint a legtöbb olyan ember, aki az ő korában van. A pápa nagy ellenálló-képessége csodákat ugyan nem produkálhat, de azok a hírek, amelyek egészségi állapotának rosszabbfordulásáról forgalomba kerültek, jöitétenül tulzoltak.

Lapponi különösen azt tagadta, mintha a pápa lábán daganat volna, melyet operálni kellene. Arra a kérdésre, hogy az orvosi rendelkezéseket hűségeen követi-e a pápa, Lapponi így felelt:

— Trésából, különösen, ha jól érzi magát, gyakran ellenkezik velem. De ha fájdalma van, vagy ha én magam tapasztalok nála valami rendelleniséget, szívesen, ellentmondás nélkül engedelmeskedik rendelkezéseimnek.

Lapponi ezután több apróságot mondott el a pápa szokásairól. Eszerint ő szentsége esti tíz órakor mondja el esti imáját, aztán körülbelül egy órahosszat újságokat olvas. Az államtákar maga jegyzi ki a pápának az elolvasásra szükséges anyagot, de ezenkívül néhány francia és olasz lapot végigolvas a pápa. Különösen a Temps, Univers Gaulois, Tribuna és Voce della verita című lapokat szereti.

A belgrádi dráma, melyről óvatosan tettek jelentést a pápának, megrendítette ő szentségét.

— Tegnap este — beszélte Lapponi — szóba hozta a pápa a belgrádi eseményeket s így szolt:

— Ha a királyné szemrehányást érdemelt is, akkor sem lehet megbocsátani az ilyen borzalmas dolgokat... Vad nép a szerb.

— **Szegény Bluntschli.** Popovics czedes, akit a szerb eseményekkel kapcsolatban annyit emlegetnek mostanában, a 70-es években Heidelbergban tanult. A német diákok jó fiának, de különösen jó ivónak ismerték. Csak a legtrikább esetben fejezte be mulatozásait az asztal alatt. De bármilyen buzdó fogyasztója is volt a sörnek, mégis csak felvirradt rá az a dicső nap, mikor a doktori vizsgálat letételére Bluntschli, a világ-hírű római jogász elé került. A bursok vidáman ütogettek este a törzsvendéglő asztalát sörpoharaikkal, mikor hirtelen kinyílt az ajtó és a derék Popovics duított reszketve rontott be a terembe és jó estét helyett ily szavakkal ejtette bámolatba társait:

— Az a... az a Bluntschli, az a... megbuktatott. De bosszút állok. Munkáit le akartam fordítani szerb nyelvre. De most már nem fogom lefordítani. És Bluntschlit nem fogják Szerbiában ismerni!

Igy szolt a bős Popovics és leült szőrnözi. De szavát betartotta. Katonai pályára lépett és Bluntschlit mind a mai napig nem fordította le szerb nyelvre. Szegény Bluntschli!

— **Agyonvert szerb birtokos.** Nagyváradról írja levelezőnk, hogy ott szerben Biharmegye egyik legelőkelőbb birtokosát, Hornyánszky Pált egy kovács a kalapáccsal agyonverte. A véres eset úgy történt, hogy az uradalom egyik gazdasági gépe elromlott és igazítás végett kedden Vad Károly kováchoz vitték. Hornyánszky másnap elment megnézni, hogy mi van géppel, de ahhoz még hozzá sem fogtak. A kovács azzal menlegetődzött hogy a felesége nincs otthon s az asszony nélkül nem foghat ilyen munkákhoz. Hornyánszkyt ez a kifogás kizozta sodrából, összeszedta a kovácsot s a feleségét is sértő kitéjezésekkel illette. A kovácsmester erre annyira dühbe jött, hogy a távozó földbirtokos után rohant s a pörlyével agyonütötte. A hatalmas kalapács egészen összeroncsolta az orvul megámadott ember fejét, aki szőrnöyhat. A csendőrök letartóztatták a gyilkost. Hornyánszky 67 éves volt. Felesége és kis leánygyermekje gyászolják. Ma temették Nagyváradon nagy részvét mellett.

— **Amerikába szökött plébános.** Turócz-Szent-Mártonból írják: Az Amerika szökött handlovai plébánosról mind több és súlyosabb visszaélésekről érkeznek hírek. Ezek szerint Poltssek Károly nemcsak a templom pénzét észszálta meg, hanem a közoktatási minisztérium által engedélyezett iskolai államszegélyből is sikasztott, mint az iskolaszék elnöke. Többszer koránára rugó adósságot is hagyott hátra a párosan szökött pap. Holmijának eladásából csak csekély része térül meg az okozott kárnak,

— **A firt ellenségeinek klubja.** Azt mondják, hogy Oroszország teste belső kinöklött vonaglik. A nagy muszka irók züllésről, reménytelenségről keseregnek. Az újságok éhínségéről hoznak hírt. A táviró-ügynökségek nihilistamerényletekkel, katonai forrongásokkal, diák-forradalmakkal rémítik a világot! Nincs igazuk. Az irók, a lapok, az ügynökségek tévednek. Erzik, hogy valami baj van Oroszországban, de nem látják gyökereit. Most végre kiült, hogy mi bántja az oroszokat. A firt. A bünök legnagyobbika: a firt. És most akadt fennkölt gondolkozásu orosz ifjak, akik belátják, hogy nem lehet addig boldog Oroszország, míg virágzik a firt, megalakították Pétervárott a „firt ellenségeinek klubját.“ Es a fehér cár szekvárosának újságjai óriási újongással hirdetik, hogy a nagy és nemes célokat kitűzőtt klub tagjai a napokban tartották egy ottani előkelő vendéglőben első összejövetelüket. A pétervári előkelő társaság virágai. Es a derék ifjak szent esküvel fogadták meg egymásnak, hogy koporsóik zártáig egyetlen-egyszer sem fognak firtelni. Soha és senkivel. Se lánynyal, se asszonynyal. Se bakfissel, se matrónával. Minden erejűkből ellent fognak állani. Ellent a legesábitóbb tekintetek és mosolyának is. Mert ők hősök és férfiak! Aki mégis zöngének bizonyul, az az első alkalommal 2000 koronát fizet, a második alkalommal 10.000 koronát és ha harmadszor is belesik a szörnyű bünbe — a leg-szörnyűbb büntetés vár rá: kizárják a klubból! A firt ellenségeinek klubjából. Gondolatnak is hátborzongató! De mi bizunk a derék ifjakban. Ők nem fognak firtelni, még ha életükbe kerül is, mert hisz ottól függ Oroszország jövője, ez a legfontosabb kérdés, mely ott megoldásra vár! Csak rajta, nemes ifjak, a hazáért és a népért érdemes egy kis áldozatot hozni. Mi is biztatva kiáltjuk felétek: fiam, csak ne firteljete!

— **Halálozás.** Rendkívüli részvét kísérte ma utolsó útjára lovag Lederer Sándort, az Adria magyar királyi tengerhajózási részvénytársaság elhunyt elnökét. A végteszegségadásra megjelentek a magyar közélet és kereskedelmi világ kitünőségei, a megbol-dogult barátai és tisztelői.

A gyászompával ékesített Adria-palotában az Adria részvénytársaság igazgatósága és tisztikara részéről megjelentek: dr. Matlekovits Sándor és Bélavári-Burehard Konrad alelnökök, Kuranda Emil vezérigazgató, Gyöngyösi János kormánybiztos, Láncoz Leó magyar királyi udvari tanácsos, Kupcz Odún min. tanácsos, Rosenberg Gyula orsz. képviselő, Kilenyi Hugó min. tanácsos. Csetei Herzog Péter, Elek Pál, Kohner Zsigmond és Smon Jakab igazgatósági tagok, Hegyei Miksa vezértitkar, dr. Kovács József titkar; a főmei igazgatóság képviselőitében Edüitz Hugó, Frankfurter Albert és Tóth Géza igazgatók, Hartmann aligazgató Klein D. A. és Rolland Sándor főfelügyelők, Frankfurter Vilmos felügyelő, báró De Treaux titkar, Fazekas Béla főkönyvelő, nyolc tengerészkapitány Epstein genau, Francovich lovag velencei és Hahn triestri irodafőnökök, a tisztikar testületileg s kormányosok és matrözök teljes diszben. Ott voltak továbbá: dr. Chorin Ferenc főrendibázi tag, dr. Neumann Armin m. kir. udvari tanácsos, báró Dóczy Lajos, külügyi osztályfőnök, dr. Balay Lajos miniszteri tanácsos, a szabadelmi hivatal elnöke, Tóth és Gonda Béla miniszteri tanácsosok, dr. Lukasich Béla és dr. Domonji Mór miniszteri titkarak. Brüll angol tőkönoul, Ha:ay Radó hajózási főfelügyelő, Gelléri Mór kir. tanácsos, dr. Fekete Ignác, a hírlapírók nyugdíjintézetének titkára. Sacce ary György országgyűlési képviselő, a Pesti Hengermalom képviselőiben báró Kochmeister Frigyes elnök Rajner Kálmán vezérigazgató, Tolnay Lajos és Neuman Miksa igazgatók, a Pesti Kőszénbánya- és Téglyágy Részvénytársulat részéről Lówy Sámuel, Siehmon Adolf és Osterreicher Miksa igazgatók, Frischmann S., a Salgótarjáni Kőszénbánya Társaság vezérigazgatója, a Fővárosi Szegénygyermekkeri Egyesület és számos jótékonyegyesületi zászlósházak küldöttségileg kivonultak a fitúés leányvárosok; valamint az Izraelita Kézműves Egyesület növendékei. A palota udvari erkélyén foglalt helyet lovag Lederer Sándor gyászoló özvegye, körül-véve a család hölgytagjaitól. A gyászszertartás iélnégykor kezdődött. Lazarus tanár, főoktató és a körus meghatározásúkat után dr. Kohn Sámuel íróbbi mondott magas lendületű emlékbeszédet, méltatva az elhunytat mint nagvszívű jöitévőt és kitünő családot. Ezután dr. Matlekovits Sándor alelnök bucsuztatta el a halot-tat az Adria nevében. Beszédét így végezte:

Allig néhány kisebb hajóból, dezolált tengerészszemélyzetből álló, pénzügyileg a bukás szélén levő gyöngye vállalat volt Adria, midőn a ravatalon most pékében nyugvó barátunk élete céljává társaságunk vezetését tette. Rövid 15 év alatt átalakítta az Adriát egy elsőrangú és számos hajóból álló hatalmas hajórajjal díszes, legyelmzett tengerészlelő és tisztikarú híres és vagyonilag gazdag társasággá, amely büszkén jelenik meg hazánk lobogójával a viág kikötőiben és fennen hirdeti a magyar nemzet éltrevalóságát. E lényes palotában, amelyet az Adria fővárosi otthonul az ő szelleme épített, már csak mint súlyos beteg vonulhatott be, ő is abban a végzetes sorsban részesült, hogy a terve szerint a legkisebb részletekig elvégzte feladatát és amidőn fáradsága gyümölcsét most már nyugodtan élvezhette volna és műve sikerében gyönyörködnie lehetett volna. Mőzesként csak egy pillanatra látja maga előtt az ígért földjét: nem művét itl hagyja kezeink között. Szelleme el nem válik társaságunk kebeléből.

Amiként emléket, épp oly gondossággal fogjuk ápolni szellemét, amely tarsaságunkat nagygyá, erőssé és hatalmasá tette. Amen."

E beszéd után a koporsót a halottaskocsira tették és az impozáns gyászmenet a Nádor-utcán, Fűrdő-utcán, Váci-körúton, Károly-körúton és Keresepályon kivonult a keretesi-utj temetőbe. A temetői halottsházban dr. Kovács József titkár mélyen megindító bucsubeszédet mondott az Adria tisztikara nevében.

Szülő a gyermekét, — ugymond — szerelőbb gondnal nem gondolhatja, mint ahogy Te örökötél az Adria-társaság fejlődése miatt. Mily büszke örömmel nézted az emelkedését! Hogy íjait, ha nem tudtad megérteni! Mint lobbantál haragra, mikor igazságtalanul bántották művedet. Am legyen béke e megszenelt hantok fölött, amit örök béke költözött szívedbe. Mi, kik szolgáljuk e dédelgetett alkotásodat, benned szerelő jó atyánkat vesztjük el. A munkánkat megbecsülte, a törekvéseinket támogatta, a gyarlóságainkat elnézte és szerelből bennünket nemes szívednek szerelő melegségével. Légy áldva érte haló porodban! Tégen gyászolnak hajóink a mély tengerben, mi a szívünk mélyében gyászolunk. És grásoni fogjuk mindvégig elvesztetted és a Te megdicsőült szellemed fog vezetni bennünket a Te általad kijelölt utakon. Béke legyen csendes nyugvásod felett! Aldassék Lederer Sándor emlékezte!

E beszéd után az elhunyt családi sírboltjában helyezték örök nyugalomra.

Poszonyból táviratozzák: A szerdán éjjel elhunyt báró Vay Dénes volt úispánt és főrendiházi tagot ma délután helyezték Majorháza birkóknál örök nyugalomra. A temetésen résztvettek gróf Csokonai András, Kluen-Héderváry grófné, gróf Pálly, gróf Esterházy, Klement Bertalan helyettes alispán, Kutschera István poszonyi rendőrkapitány és nagyszámú előkelőség. Koszorúkat küldtek a nevezettek közül Kállay Benjámin közös pénzügyminiszter, gróf Apponyi Albert, Poszony megye és Poszony város közönsége stb.

A Magyar Általános Közszolgálati Szervezet társaság elhunyt vezérigazgatója, királdi Hesz Zsigmond lelküdvért holnap délelőtt tíz órakor tartják meg az engesztelő szentmiséjelekedést a tata-bányai templomban.

Sztrájkoló munkások. A sztrájkoló kádársegédek tegnap már a tetlegességre léptek. Tegnap délután mintegy 50–60 kádársegéd berontott Peizer Jánosnak a Madách-utca 5. szám alatt lévő üzletébe és az ott dolgozó munkásokat megtámadta. A sztrájkoló rá akarták bérni a dolgozó kádársegédeket, hogy hagyják abba a munkát. A mikor azok nem engedtek, erőszakkal elszedték tőlük a szerszámokat és megfenyegették:

— Ha dolgoztok, agyonütünk!

A sztrájkoló erőszakoskodása oly veszedelmessé vált, hogy a közeli rendőrlaktanyából nagyobb számú rendőrséget kellett segítségül hívni, amely a zavargókat a VIII. kerületi kapitányságra vitte, a hol megindították ellenük az eljárást. Igazolás után valamennyit elbocsátották. — Ugyanilyen erőszakoskodás miatt vitték be a VIII. kerületi kapitányságra Vakula Ilés kerégyártóságát három társával, akik Neumann Samu Örmény-utca 39–40 számú dobozgyárába törtek be és megtámadták a dolgozó munkásokat.

A fővárosi kovácssegédek már mintegy öt hete sztrájkolnak. Több mester teljesítette már követeléseiket; egyaránt azonban nem volt erre hajlandó. Ezek között van Veszely Ernő kovácsmester, aki Nécsből hozott egy segédet. Ezenkívül dolgozik nálá Kovács Sándor sztrájkoló. Ezt a munkások megtámadták Veszely Ernőnek a Gólya-utca 20. szám alatt lévő műhelyét. A kaput zárva találták, mire feltörték a s telepre behatolva, az összes szerszámokat szétszórták. Ezenkívül az ablakokat beverték a szerszámokat elvették. A rendőrség a zavargók közül tizenegyet előállított és előzetes letartóztatásba helyezte. — A Szondy-utca 9. szám alatt épülő háznál a kőművesegédek sztrájkolnak. A munkaadók nem adták meg a segédek követeléseit s új munkásokat fogadtak fel. A régi munkások az újakat kövekkel dobálták meg, mire kivonult a rendőrség és a sztrájkolókat közül hatot a VI-ik kerületi kapitányságra kísért.

Tanárak tanulmányútja. A székesfehérvári tanárok zártkörű társasága a jövő hó 3-án egy Felső-Olaszországba, Spanyol- és Dél-Franciaországba, Svájcba öt hétre terjedő tanulmányútjra tesz. Műtán a maximális számhoz még néhányan hiányzanak, a felsőkereskedelmi iskola igazgatósága szívesen veszi még néhány résztvevő jelentkezését.

Szerencsétlenség a gyakorlótéren. A salzburgi tűzvédelmi gyakorlótéren — mint tudósítónk táviratozza — ma délelőtt nagy szerencsétlenség történt. Egy Nagy nevű 41. hadosztály-tüzérezredbeli önkéntes tizedes, dr. Nagy bécsi ügyvéd fiát lora levelette és a löszerkösi kerekelt keresztülmentek a boldogtalan ifjunak a mellén. Az önkéntesnek néhány bordája eltört. Halálosan megsebesülve vitték a kórházba.

Eltűnt zenetanár. Fáy Zoltánnak ma bejelentette a rendőrség, hogy férje Fáy Zoltán zenetanár és festőművész eltűnt. Fáy Zoltán hónapokkal ezelőtt Moszkvába és Pétervárra utazott. Azóta semmi élet-

jelt nem adott magáról. A felesége attól fél, hogy férjét valami baj érte. Fáy (Ragnes) Zoltán 44 éves középmagas, sovány, haja fekete, szeme szürke, fekete, bajusza barna. A rendőrség keresi.

Szerelmi dráma. Karisbadban a Pupp-szállóban ma reggel nagy feltűnést keltő szerelmi dráma történt. Hoffmann stuttgari vörteshadnagy öt revolverlővéssel súlyosan megsebesítette Kienlin stuttgari kereskedelmi tanácsos fiatal leányát és azután agyonlőtte magát. A hadnagy szerelmes volt Kienlin kisaszonyba, aki atyjával néhány nappal ezelőtt érkezett ide. Hoffmann utánuk utazott. Tegnap este lakást vett a szállóban, ahol Kienlinék is laktak. Amikor a kereskedelmi tanácsos ma reggel lement a Sprudelhez, hogy ivókuráját végezze, a hadnagy berontott a leány szobájába és ötször rásütötte revolverét, majd fejellette magát. A leány sebesülései súlyosak, de nem életveszélyesek; a szerelmes hadnagy szörnyethalt.

A konstantinápolyi diákrendezés. Konstantinápolyból jelentik: Az Asiret-iskolában lefolyt események, ahol az arabiai és tripoliszi seikok fiait nevelik, még mindig nincsenek teljes világossággal fölérítve. Az egyik tanár — az újabb jelentések szerint — durván bánt a tanulókat egyikével; társai pártjára álltak s a tanárokat támadták, akik a tanulókat ostromra kelté kénytelenek voltak visszavonulni. A zajongás oly komolyra vált, hogy a tanárok katonai segítséget kértek. Zaki pasa, akinek parancsnoksága alá tartoznak a katonai nevelőintézetek és így az Asiret-iskola is, katonai rendőrséget küldött ki, de hiába. Megjelent később maga Zaki pasa is a zendülés színhelyén. A basa rendőrséget hívott, akik rávetették magukat a zendülőkre. Husz halott és ugyanannyi sebesült maradt a tén. Egyházy tanuló hal'ára taposnak a rendőrök részint pedig szíjjakkal verték őket agyon. Valóságos mézszársít volt. A harc színhelyéről valami negyven tanulónak sikerült elmenekülnie. Néhányan a nagybatalom Izzet pasa palotájába menekültek, mások a tengerészeti miniszteriumba, ahová nem merték őket követni. Egyesek a közeli Yildiz-palota előrohanak és kiáltoztak:

— Eljőn a szultán! Meggyilkolnak bennünket és társainkat! Igazságot kérünk!

A szultán meghallotta a lármát s a palotaórság csakhamar letartóztatta a diákokat. A letartóztatottak erre írásban fordultak a szultánhoz, de eredménytelenül. A halottakat teljes csendben temették el, a sebesülteket a katonai kórházakban fektetik, a többiek a különböző kaszárnyákban vannak bezárva.

Apagyilkosság. Székesfehérvárról táviratozzák: Cserna József kálódi gazda egyetelenségben élt apjával, idősb Cserna Józseffel. A vizsgálatok oka az, hogy idősb Cserna József egész családját elkergette a háztól. Cserna fia tegnap este az országuton megleste édesatyját és orozva megtámadta, a torkát keresztülvágva, fejét a sző szoros értelmében leszelte a törzséről. A csendőrség elfogta a gyilkos fut, aki teljes beismerésben van. Tömör József vizsgálóbíró Szőke István jegyzőkönyvvezetővel a tett színhelyére ment és visszajövet oly szerencsétlenül fordult fel kocsija, hogy a bíró súlyos zúzódásokat szenvedett, a jegyzőkönyvvezetőn a kocsit szentülment.

Pincérek vizsgálja. A debreczeni pincér-szakiskola, amely méltó követője a budapesti szakiskolának, tegnap tartotta záró-vizsgálatát, amelyek alig 8 hónapi működés után dicsőletes eredményről tettek tanúságot. A vizsgákon a budapesti szakiskola részéről Török István szaktanár jelent meg, Debreczen város képviselőjében Oláh Gábor városi tanácsnok és Nemes Gusztáv segédtanfelügyelő; az iparhatóság megbízottaként Bereczki Lajos rendőrfelügyelő. A budapesti pincér-szakiskola ajándékokkal tüntette ki a szorgalmas tanulókat. A szakiskola áldozatkész elnökét Hauer Bertalan, gondnokát Márkus Jenő és Polster Adolf igazgató tanárt elismerés illeti sikeres fardozásukért. Az iskola vezetősége a jövő tanévben a szakiskola második osztályát is megnyitja.

Kiirtotta családját. A családirtás rémes esetéről ad hírt egy lemebergi távirat. Puksov faluban Lincz János nevű paraszt beretrával elvágta öt kis gyermekének a nyakát, aztán a maga nyakát metszette el. Mind a hatan szörnyet haltak. Lincz elzülött, iszákos ember volt.

Ös-Budavárban nagyon élénk az ideai szezon. Friedmann igazgatót mindent elkövet, hogy a közönségre nézve minél vonzóbbá tegye ezt a kedvelt mulatóhelyet. A variété-színpadon, ahol most Barrison Lona arat nagy sikereket, a világ legvilágosabb attrakciói működnek s a Folies Comiquesben is változatos, kagcagató programban gyönyörködhetik a közönség. Ma, pénteken este nagy élt-estély lesz a bosnyák ezred zenekarának sétahangversenyével és fényes tűzijátékkal, míg holnap, szombaton a honvédzenekar fog sétahangversenyt tartani s éjjeli 12 órakor ismét remek tűzijáték lesz a közönség gyönyörködésére. A szombati ünnepi estén minden ötvenedik látogató szép tíznyi virágvázat kap emlékül a belépésnél. Ezenkívül mindkét estén pazar fényben fog ragyogni a gyönyörű terület.

Rendőri hírek. A rendőrség tettenérte és letartóztatta Lados István 31 éves rovimultu, ismert

beőrő, mikor a Diltmár-féle lámpaváltó be akart törti. Lados álnévt mondott, be a rendőrségen, de konstalták személyazonosságát. — A rendőrség ma letartóztatta Keszler Rezső budapesti születésű tizennyolc-éves kereskedősegédet, aki ismerőseinek lakásait azok távollétében foszlította. Vagy tizenöt-husz csalási ismert be. — A Podmaniczky-utca és Váci-körút sarkán ma délben egy közöti villamos-kocsi elgázolta Vaknák Márton fuvarost s eltörte a lábát. A mentők a Rókus-kórházba vitték a sebesülteket.

FŐVÁROS

(*) Az Erzsébet királyné-uti vasut. Ma délelőtt ment végbe az Erzsébet királyné-uti villamos vasutnak műtanrendőri bejárása, még pedig a Hajtsár-utól az Öv-utcaig való meghosszabbított vonalára. Az eljárási bizottság elnöke Söphés Sándor vasuti és hajózási főfelügyelő volt.

A most megépített vonal 1600 méter hosszúságú, kettős vágányúval és felső vezetékkel. A villamos áram fejlesztése a Damjanich-utcai telepen történik. A Rákos-parkon átvezető yashidat a fővárosi hatósága építtette. Ez érdekelt hatóságok kiküldöttjeiből álló bizottság a vonalra nézve észrevételt nem tett. Ehrlich G. Gusztáv fővárosi bizottsági tag azt az indítványt tette s illelőgt főként haraszt Jellinek Henriket, mint a közöti vaspálya-társaság elnök-igazgatóját, hogy ezt a vonat nösszabbítanak meg az Öv-utótol, Rákospalotán át Ujpestig, mert így Ujpest és a főváros VII–X. kerületét közt sokkal gyorsabb lesz a közlekedés. De kiutós sulylyal fog birni az ekként megalkotott körözalom a Keresep- és Csömör-utak közlekedésére és detail-üzleltre. Ehrlich indítványát jegyzőkönyvbe vették s a bizottság aztán kiment a vonal bejárására. Söphés Sándor bizottsági elnök, a miniszterlet nyert meghatalmazás alapján megadta az engedélyt arra, hogy az új vonalat azonnal átadják a közhasználatnak.

(*) A közösi választók. Az igazoló-választmány ma délelőtt ülést tartott. Mészáros János elnöklettel. Tudomásul vette a választmány a bírálo-bizottságnak a határozatát az összehívás ügyében. E szerint a közösi választók névjegyzékét most már végleges érvényességű s a választók száma kerületenként a következő: I. kerület: 2384, II. kerület: 1805, III. kerület: 1179, IV. kerület: 2186, V. kerület: 3142, VI. kerület: 8723, VII. kerület: 7164, VIII. kerület: 4038, IX. kerület: 2442, X. kerület: 1179. Az összes közösi választók száma tehát 34261. Ez alkalommal megállapították a virilisták jegyzékét is, amelyben első helyen Tafler Kálmán áu, 50.675 korona 20 tillér adóval és utolsó helyen (1200 virilista van) Vámbéry Armin 1001 korona adóval. A census az idén lezárt, mert tavaly 1071 korona volt az utolsó legközelebb adófelvétel sőtéve. Az ekként megállapított névjegyzék június 28-ikéig, lesz, közösielme kitéve s ellene ugyanebben az időben lehet főszoaloni. A történet főszoalásokat július 6-ikán tárgyalja az igazoló-választmány, amelynek a határozata ellen július 14-ikéig lehet a bírálo-választmányhoz fősbebezi. Mint érdekes adatot említtük meg, hogy a jegyzékből 19 fővárosi bizottsági tag maradt ki, akiket mint virilistákat választottak meg annak idejében. Ezek közül 16 ébét főszoalással, mint aki benn van a névjegyzékben, három azonban ezzel nem élhet s így végképp ki fog maradni.

(*) A tanács ülése. A tanács mai üléseből előterjesztett lett a közgyűlésnek, hogy az állakertnek 21.000 korona vtdjénálalékat engedje el. Javasolja, hogy a Wodaneri-utdálak építését rendelje el a közgyűlés, küldetésűg után kérjék a központi városnaha, a Sáros-túrdó és eskü-téri hid környékén az adómentesség meghosszabbítását, az ügét-versenyegységetnek engedje át 15 évből a Tattersal területet, az igazságtűgmisznek pedig az egyesült járásbíróságok számára kért fővárosi telket négyezögölenként hét-száz koronáért.

SZÍNHÁZ, ZENE

**** Hírek a Népszínházról.** A kintornás leány a Népszínház tegnap bemutatott francia boulevard-dramája és szezonban még holnap pénteken kerül színpadra, 27-én szombaton még egyszer előadja a színház idei legnagyobb sikerű operettjét a Bob herceget, ez előadás vendégszerepléssel lesz egybekötve, amennyiben a címszerepet ezuttal Perényi Margit, a Budai Színház jeles primadonnája fogja előjátszani, vasárnap este pedig a nagy sikerrel felújított Leocoo-operette. A kis herceg kerül előadásra Zilahy-Singhoffer Vilma vendégfellépésével. — Június 30-án lesz e szezonban az utolsó előadás, ez alkalommal színpadra kerül Hervé nagybecsű operette a Lili; az előadás végzővel nyilvános záporpróba lesz a Népszínház színpadán.

**** Városligeti Színház.** A Városligeti Színház ujdonsága, a Bob herceg és Mici hercegnő immár elsőrendű kasszadarabja az arának. A mai, második előadásban még többet tapsolt és nevetett a közönség, mint tegnap. A jegyeket jóval az előadás előtt mind megvették. Teljesen zsutolt ház előt mőközta el ma is Brezina Vencelt, a bohózat legkitűnőbb alakját Gyöngyi Lsz. Feld Olgának ma is nagy sikere volt Bob szerepében. Ilyen szép sikert aratott kasszadarabja a színháznek már évek óta nem volt, Feld Mátyas pompás bohózatá előreláthatólag jubiláris állomáshoz ér a nyári szezonban.

**** Kisfaludy Színház.** Ma a nagymamában Rákosi Szidi és Ligeti Juliska, a Nemzeti Színház művésznői, továbbá Somlár Zsigmond és Réce Margit vendégszerepeltek. Zsoltot haz előtt játszottak, amely lelkesen tapsolt a művésznőknek. Szombaton este Rákosi Szidi iskolája játszik; színe körül a Denevér első felvonása, azután a *Tücsök* és *Az elvarázsolt cicá* operett.

**** Új eredeti operett.** A *Népszínház* igazgató-sága a *Kis csodász* címmel háromfelvonásos eredeti operettet fogadott el előadásra, amelynek szövegét Pásztor Árpád írta, zenéjét pedig Stoll Károly szerlette. A regényes udonság, mely a francia júliusi forradalom idejében játszik, a jövő esztendő egyik udonsága lesz. Az operett címszerepe Kury Klárának, a *Népszínház* kitünő művésznőjének van szánva.

**** Vigaszínház.** Az Órnagy ur, Mars és Keroul bohózatát holnap, pénteken kerül utoljára színe ebben a szezonban a Vigaszínházban. Az Órnagy ur bemutatja a mult év tavaszán volt és népszerűségét legjobban bizonyítja, hogy még ebben a szezonban is huszonegyezer adták. A legközelebbi előadásra kerülő darab a *Hölgyek ellenőre* lesz, amelynek reprize vasárnapra, e hó 28-ára van kitűzve.

**** A szerb királygyilkosság a színpadon.** Ugye-lehet, nálunk is színpadra kerül a szerb királygyilkosság. Az *utolsó Obrenovics* címen négyfelvonásos történelmi drámát írt Adorján László és Sebestény Kálmán. A darabot valószínűleg a Kisfaludy Színházban fogják előadni.

**** Fővárosi Nyári Színház.** A Budai Színkörben holnap, pénteken *Blaha Lujza* asszony harmadik vendégszereplését követően a *Bokor Józsefnek Kurucúrjáng* című népszínműve kerül színe. A főszerepeket *Blaha Lujza* kívül Jambor Ilona, Bera Paula, Berzsenyi Julia, Izsó, Ternyei, Csizsár, Körvei, Bartos és Körmendi játszzák. Szombaton a *Hoffmann meséi* kerül színe. *Gorkij Maxim Eljlett menedékhatás* című drámájából már folynak a próbák.

MŰVÉSZET

□ **A történelmi képcsarnok költözése.** A magyar történelmi arcképcsarnok, melynek gyűjteménye az országos képtárban van elhelyezve, már ez év augusztus havában átköltözik új otthonába. A városi Szépművészeti Múzeumba. Az új helyiség a múzeum készen levő épületének harmadik emeletén van. Az új Szépművészeti Múzeumban most festik a régi és a modern képtár helyiségét, amelybe az Országos Képtár és a Nemzeti Múzeum képtára a jövő tavaszra költözködik át.

□ **Pályázat fémdből előállítható emléktárgyakra.** A Magyar Iparművészeti Társulat a következő pályázatot hirdeti: Terveztessenek: a) sportversenyek, u. m. ló-, ügetversenyek, díjugratások, vívó-, evezős-, football-, kerékpár-, korcsolya-, stb. versenyek nyerteseinek, továbbá gazdasági kiállítások, az u. n. gabona-, gyümölcs-, erdészeti, kertészeti, állattenyésztési stb. kiállításokon kitüntetésképpen adható oly jutalmi és emléktárgyak, amelyeknek koncepciója határozott vonatkozásban áll valamely sporttal, illetőleg valamely gazdasági ággal.

A tervezeteket vagy rajzban, vagy plasztikus mintában lehet elkészíteni. Szem előtt kell tartania a tervezőnek, hogy a tervezett tárgy hazánkban elkészíthető legyen. Elsősorban ezüst- vagy bronzöntvényben sokszorosítható tárgyat kíván a társulat, amelyeken esetleg zománc- vagy drágakövesítés is alkalmazható. Kívánatos, hogy a tervező a nemzeti jelleget alkalmas módon lehetőleg kifejezésre juttassa. A tervezőnek ügyelnie kell arra, hogy a tervezett tárgy tulságosan drága ne legyen. Általában 100 koronától 1500 korona értékű díjakat szoktak adni, ezért nem kívánja a társulat oly tárgyaknak tervezését, amelyeknek előállítása ennél költségesebb. A jogos művészi igényeknek és a pályázat feltételeinek megfelelő rajzokat vagy plasztikus mintákat a társulat együttesen a pályázó művészrel megállapítandó méltányos tiszteletdíj megvásárolja. Amennyiben azonban a pályamű közvetlenül nem sokszorosítható, az illető művésznök kell a teljesen befejezett sokszorosításra (öntésre) alkalmas mintának elkészítéséről gondoskodni. Ezesetben a tiszteletdíj a kész minta átadása alkalmával folyósíttatik. A pályázat folyó évi október hó 5-én, hétfőn, déli 12 órakor jár le, amikor a pályaműveket be kell küldeni a társulat titkári hivatalának.

□ **A Magyar Építőművészek Szövetségének igazgatója** nemrég elhatározta, hogy felhívást intéz az ország nagyobb építő-ipari cégeihez és vállalataihoz avval a kéréssel, hogy ezek a szövetségbe pártoló tagokul lépjenek be. Hogy a szövetség működése mennyire népszerű, mutatja, hogy alig küldték szét a felhívásokat, máris egyre-másra érkeznek az első cégek belépési nyilatkozatai. A szövetség a jövő évre a legszélesebb propagandára készül.

□ **Művész hírek.** A *Szent István-bazilika* megrendelt oltárképe között a művészi bizottság a napokban vette át *Roskovics* és *Stetka* sikerült oltárképeit. A többi oltárképeken is javában dolgoznak az illető művészek. — *Benczur Gyula* az idei nyarat is umbachi villájában tölti, a starnbergi-öt partján. A mester nagy buzgalommal dolgozik nagy milleniumi

képén, melybe most illesztette bele József főherceg alakját. — *Kiss György* jeles szobrászunk, kinek a pécsi és esztergomi székesegyházban több sikerült szoborműve van, a pápától a „Pro Ecclesia et Pontifice” rendjelet kapt. A király megengedte, hogy a művész ezt ellogadhassa és viselhesse.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **Jelentés a Társadalmi Múzeumról.** Dr. Navrátil Ákos, a Társadalmi Múzeum vezetője, közzétette a Társadalmi Múzeum berendezéséről és annak első évi munkásságáról szóló jelentését. A torjedelmes jelentés három részből áll. Az első rész a Társadalmi Múzeum alapításáról és berendezéséről, a második rész a Társadalmi Múzeum első évi munkásságáról szól, a harmadik rész a Társadalmi Múzeum végleges szervezéséről s munkásságának a jövőben követendő irányáról szól. A múzeum feladatát a jelentés a következőket tizi ki: Figyelemmel kíséri a szociális szempontból fontos összes jelenségeket, elsősorban hazánkban, aztán a külföldön is. Es pedig egyforma lelkismeretességgel, nyílvánuljanak azok akár az ipari, akár a mezőgazdasági élet terén, akár a társadalmi élet más alakulataiban. Az egyes jelenségekre vonatkozó adatokat rendszeresen és összehasonlíthatóan gyűjteni. Kutatni és lehetőleg szemléltetőleg bemutatni az egyes kóros társadalmi állapotok orvoslásának eszközeit. Az érdeklődőknek szociális érdektű kérdésekben felvilágosítással szolgálni, valamint egyáltalán rendelkezésre bocsájtani az érdeklődőknek mindazt, aminek segítségével magukat ily kérdések iránt kellőképpen és behatóan tájékozhatják. Ebben a pár szóval kifejtett munkaprogramban benne van a múzeum szociális-adatgyűjtő és feldolgozó munkásságát mellett az iparegészségügyi múzeum, valamint a jó szakkönyvtár fenntartása és fejlesztése is. Ezeknek a feladatoknak a Társadalmi Múzeum, mint az eddigiekből is kitűnik, a rendelkezésre álló szerény anyagi eszközök korlátai között és amennyire azt igénytelen munkaerő engedték, máris igyekezett megfelelni. A múzeum szervezetét a jövőre úgy tervezi a jelentés, hogy ez a szervezet érdemleges múzeumi munkát is folytonosan lehetővé tegyen.

VIDÉK

— **(Debreczen város fejlesztése.)** Debreczenből táviratozzák: A városi tanács a Debreczen városa újalakítására vonatkozólag ma nagyszabású tervezetet terjesztett elő. A tanácsülés elfogadta a tervezetet és előreláthatólag a közzgyülés is meg fogja szavazni. A javaslat szerint 16 milliós kölcsönt vesz fel, melyből a város általános csatornázására és vízvezetékére 8 milliót, az elemi iskolázatás rendezésére 800.000 koronát, a városháza kiépítésére 300.000 koronát, egy kultúrpalota emelésére 100.000 koronát, kövezésre 300.000 koronát, egy katonai csapatkórházra 160.000 koronát, a kórház kibővítésére 240.000 koronát fordítanak. A tervezet szerint a kölcsönvisszaafizetés 50—65 esztendő alatt történék.

Nyilttér.

Rohitsi „Tempelforrás” borral
rendkívül
adító és
egészséges.

A Vágvölgyi cukorgyár R. T. Trencsén-Teplán részére

irodafőnök

kerestetik.

Pályázandók, melyek a cukorgyárakban szükséges összes adminisztratív teendőkben, nevezetesen a repabevásárlásában és répa átvételében is teljesen jártasok, sziveskedjenek bizonyítványmátszóalatt ellátott beadványukat Broda E. igazgatótól tanácsos úrral (Bécs, I. Schwarzenbergstrasse 3) intézni.

(Az é rovat alatt közölteknek sem tartalmát, sem alakjátért nem felelős a szerkesztőség.)

A BUDAPESTI NAPLO telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

EGYESÜLETEK

(A Magyarországi Hirlapírók Nyugdíjintézetének igazgatója holnap, pénteken délután 4 órakor ülést tart. Ezt 4 1/2 órakor a nyugdíjintézet rendkívüli közgyűlése követi saját helyiségében (V., Alkotmányutca 16.) A közgyűlés tárgya: Az alapszabályok módosítása.

(A gyógyult elmebetegeket segélyző egyesület) ma délután tartotta ezévi rendes évi közgyűlését a budapesti büntető-járásbíróság helyiségében. *Mózes László* ügyvéd, az egyesület titkára terjesztette be az igazgató-választmány évi jelentését. Az egylet évről-évre okozottabb mértékben teljesíti nemes feladatát s segélyezi úgy a budapesti, mint a vidéki elmebeteg-intézetből kikerült gyógyultakat. A beszámolót tel-szettel fogadták, mire az évi zárszámadást és az évi előirányzatot hagyák helyben.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Megráglalmazott miniszterek.** A kormány tudvalevőleg az államkincstár részére megvásárolta a Csorbai-tavat, amelyért *Hohenlohe* herceg hárommillió koronát kínált. A *Népszava* 1901. évi október 12-én megjelent számában a *Csorbai-tó vagy a legszemérmelenebb panama* című cikkében foglalkozott a Csorbai-tó megvásárlásával s nemcsak támadta a kormányt, amiért a tavat megvette *Szentiványi* Józseftől, hanem a kormány két tagját: *Szell* Kálmán miniszterelnököt és *Darányi* Ignác földmívelésügyi minisztert egyenesen azzal gyanusította, hogy a tulajdonostól provizórt, sápot kaptak.

Darányi — ugymond a cikk — ötmillió koronát lopott az adózók zsebéből. Ez a legalaváltobb panama, amelyet ez a panamában bővelkedő ország földmívelő képes. Kibocsátottan egy hirt, hogy lehetővé tegyék azt a szemérmetlen zsebelést, amellyel a szegénységgel, nyomorral küzdő ország pénzét el lehessen lopni abból a célből, hogy a honmentők osztozkodhassanak rajta. Az igazság egyszerűen az, hogy *Darányi* Szöll Kálmánnal egyetértve ürügyet keresett arra nézve, hogy ezért a mit sem jövedelmesebb pocsolóért milliókhoz juttassa *Szentiványi*. Kérdezzük, miért? Nyíltan azt beszélik, hogy százezrekre rugó sápert, provizórt, melyen osztozkodni lehessen. — Hogy kinek? — azt nem nehéz kitalálni.

Szell Kálmán és *Darányi* Ignác a cikkért sajtópórt indítottak a *Népszava* ellen, amely *Tatai* Gyula betűszedőt nevezte meg az inkriminált közlemény szerzőjéül. Az ügyet a budapesti esküdbíróság tárgyalta s miután a bizonyítás során több tanut hallgattak ki, az esküdtek *Szell* Kálmánnal szemben nem állapították meg ugyan a rágalmazást, de a *Darányi*val szemben fennforgó nyilvános beoszlottársításra igennel feleltek, mire a sajtóbíróság a vádlottat három hónapi fogházra és ezer korona pénzbüntetésre ítélte, mely összegért a lapot tele felelőssé. A vádlott semmisségi panaszszal élt, melyet ma délelőt tárgyal a kir. Kuria I. büntető tanácsa *Kelemen* Mór elnöklésével, *Tarnai* János bíró előadásában. A Kuria *Tassy* Pál koronauigyezőhelyettes indítványára a benyújtott semmisségi panaszokat elutasította.

§§ **Egy nagy pőr befejezése.** *Kalocsáról* írják, hogy *Kunszt* József volt kalocsai érsek, aki végrendelet hátrahagyásával 1866-ban halt meg, 2343,126 ft vagyonát végrendeletileg a következő intézetekre hagyta: a kalocsai jezsuita-rend kollégiumára, a kalocsai gyermekszemináriumra, és a Misszonyunkról nevezett apácák kalocsai nevelő intézetére. Ezt a végrendeletet az érsek halála után 30 évre 1896-ban megtámadták az öröktagyó íópap rokoni: *Török* Vasatko Fáni, *Ratszky* József szépesi kanonok és *Művész* János nyugalmazott plébános. A végrendelet érvénytelenségének kimondása esetén a hagyatéki összegnek egyharmada illette volna me a rokonokat, egyharmada a kincstárt és egyharmada a kalocsai egyházmegyét. A felperesek azt vitatták, hogy a végrendelet nem *Kunszt* érsektől származik, vagy ha igen, akkor is érvénytelen, mert tanuk azt alá nem írták és mert királyi jóváhagyás nélkül rendelkezett a íópap. Az alperesek viszont azt bizonyították, hogy a végrendelet, amely 1859. szeptember 22-ikén kelt, csakugyan az érsektől származik, továbbá, hogy az az osztrák polgári törvénykönyv hatályban léte alatt íródván, tanuk láttamozása nélkül is érvényesnek tekintendő és hogy akkor még a konkordátum lévén érvényben, királyi jóváhagyás nem szükséges a íópapok végrendeletkezéséhez. A közel hét év óta folyó perben a kalocsai kir. törvényszék, a budapesti kir. tábla és legutóbb a magy. kir. Kuria is az alperesek álláspontjára helyezkedvén, a végrendeletet érvényesnek nyilvánította, a felpereseket pedig keresetükkel elutasította, akiknek most már megszűnt minden kereseti joguk, minthogy *Kunszt* érsek halála óta 32 évnél több idő telt el.

§§ **A horvát zavargások.** *Zágrábról* táviratozzák: A *sapresici* április 11-iki események miatt vádlottak közül ma egyet kétévi, ötöt tizenkét — két havi súlyos börtönrre ítélték. Hat vádlottat felmentettek.

§§ **Az eltűnt életjáróak.** *Gróf Pejaosevich* Todor országgyűlési képviselő egy életjáradéki szerződés alapján 360 forint 25 krajcárt volt köteles évenkénti nagybátyjának, *gróf Pejaosevich* Gábornak fizetni. Fizette is ezt az életjáradékot mindaddig, amíg csak meg nem tudta, hogy nagybátyjának kezettájából nyomtalanul eltűnt az életjáradéki szerződés. Ekkor megtámadta a fizetést, *Gróf Pejaosevich* Gábor

erre polgári uton perelte Tódor öcsösét s ez a per még mai napig is folyamatban van. A hangulat a két gróf között nagyon is elkeseredett. Ennek akart kifejezést adni gróf Pejaosevich Gábor a múlt hónapban, amikor Tódor grófnak titkárához, Schlegl Ferenchez levelet intézett ezen levélben gróf Pejaosevich Tódornak eljárását intámsnak nevezte. E levél sértő kitétele miatt gróf Pejaosevich Tódor a büntetőjárás-bírósg előtt keresett elégtételt nagybátyjával szemben. Ma tárgyalta ezt a becsületesítési ügyet Schmidt büntetőeljárásbíró. A tárgyaláson a pörökdő grófok nem jelentek meg személyesen. A bírő a tárgyalás után gróf Pejaosevich Gábor bűnösnek mondotta ki a becsületesítés vétségében s ezért 100 korona pénzbüntetésre ítélte, egyben pedig elmarasztalta 100 korona ügyvédi költség megfizetésében is. A vádlott védője felelőbbet.

§§ **Botrány egy temetésén.** Ez évi február hó 12-én délután 3 órakor akarták eltemetni a Futó-utca 53. számú házból Lang István magánhivatalnokot. Özvegyének felkérésére — az ehunyt utolsó akaratára szerint — megjelent a ravatalnál Mayer Henrik, a budapesti baptista gyülekezet lelképásztora s több baptista hívővel együtt hozzáfűzött a koporsó fölötti gyászénekekhez. Ekkor jelent meg teljes egyházi ornátusban Lila Géza józsefvárosi plébániai római katolikus segédlelkész, hogy beszentelje a halottat.

Az ehunyt özvegye, továbbá leánya Pfeifer Vilmosné szül. Lang Gizella és ennek leánya Pfeifer Vilmos kereskedő, mikor meglátták a katolikus segédlelkészt, odamentek hozzá s érteséret adták, hogy az ehunyt bár katolikus vallású volt, halálos ágyán több ízben azon határozott óhaját fejezte ki, hogy őt ne római katolikus pap, hanem a baptista lelkész temesse el baptista szertartás szerint. Lila segédlelkész ezt tudomásul vette s szó nélkül távozni akart. Alig ért azonban a kapuhoz, az ehunyt több rokona utána ment s kérlelni kezdte, hogy ne engedje a halottat a baptisták által eltemetni. Alig pár perc múlva beállított egy rendőr a gyászoló gyülekezethez s felszólította az ehunyt özvegyét. Leányát és vejét — akik mindannyian baptista vallásúak — hogy a törvény nevében engedjék meg a katolikus lelkésznek a beszentelést elvégezni. A családtagok hivatkozva a halott utolsó akaratára nem akarták ezt megengedni, mire a temetkezési vállalat emberei megragadták a koporsót és kocsira téve, elvitték a józsefvárosi plébániánál templom elé, ahol aztán Lila Géza segédlelkész a katolikus vallás szertartása szerint beszentelte a halottat. A beszentelés után pedig a katolikus vallású rokonok gyors vágatással kivitték a koporsót a temetőbe, ahova az ehunyt hozzátartozói csak elkésve érkeztek meg. Ennek a botránynak az lett a következménye, hogy feljelentést tettek a rendőrségnél Mayer Henrik baptista lelkész, továbbá özvegy, Lang Istvánné, Pfeifer Vilmosné szül. Lang Gizella és Pfeifer Vilmos kereskedő ellen a btkv. 191. §-ba ütköző vallás elleni vétség miatt. Ma tárgyalta ezt az ügyet a büntetőjárásbírósgnál Szilva Géza járásbíró. A tárgyaláson melyen a vádat dr. Héder Lajos ügyészi megbízott képviselte, Mayer Henrik lelkész azzal védekezett, hogy ő az özvegynek, aki szintén baptista hívő, felszólítására ment el a temetés elvégzésére. A többi vádlottak pedig azzal védték magukat, hogy ők az ehunyt utolsó akaratát akarták híven végrehajtani, amikor baptista szertartás szerint temették el. — Lang ugyanis a kórházban, halálos ágyán többször visszautasította a római kath. lelkészt, aki őt mint katolikusot meg akarta gyónatni s egyedüli óhaja — sőt parancsa — az volt, hogy a katolikus papot ne eresszenek a koporsójához. Ők erre figyelmeztették is a segédlelkészt. A bírő dr. Héder Lajos ügyészi megbízott vádbeszéde után mind a négy vádlottat felmentette a vallás elleni vétség vádjára aól, mert eljárásukban nem talált büntetendő cselekményt. Az ítélet ellen az ügyészi megbízott lelebezést jelentett be.

§§ **Hetvenezerkoronás sikkasztás.** Wallner Keresztély és Zsák Agoston huszonegy év óta voltak alkalmasan Madarász Viktor lovárovsági rézkereskedőcégnél. Wallner a könyveket vezette, Zsák meg a pénzeket bajtotta be. Eközben meg Madarász Viktor, aki jobbra a festészetnek élt szomorúan tapasztalta, hogy üzlete, melyben nyakra-lőre jelentek meg a vendők, csak nem akart nyereséget felmutatni. Végre egy szaklapban körülményes ismertetés jelent meg a Madarász-féle üzletben divó sikkasztásokról. A cikk szerzője az orgazdák megnevezését is kilitásba helyezte. Madarász erre Jónás Armin, a vele üzleti összeköttetésben lévő Chaudor-cég üzletvezetőjét bízta meg a könyvek átvizsgálásával. Madarász és Zsák mindent bevallottak. Wallner azzal védekezett, hogy az első sikkasztást löversenyi vesztéséneként idődésére, a többit pedig az e cselekmények elkövetésére pénz visszanyerésének reményében és azzal a szándékkal követte el, hogy a nyereségből a hiányt pótolja. Zsák Agoston óvat alaposabban vizsgálta mindkét vádlottat kétévi börtönrre ítélték. Mindeket vádlott megnyugodott. Az ügyész lelebezése folytán a tábla 3 évre emelte föl a büntetést. Ma tárgyalta a Kuria ezt az ügyet Kelemen Mór elnökléte alatt. Vádlottakat íj. dr. Schulhof Géza, a közzétett Tassy Pál koronaügyész-helyettes képviselte. A Kuria mindkét fél részéről érvényesített semmisségi okokat elvetette.

§§ **Sikkasztás egy rőzgyárban.** A Madarász Viktor-féle rőzgyárat komoly válságba sodorta tavaly két régi alkalmazottjának hitlen sálárkodása. Wallner Keresztély üzletvezető és Zsák Agoston pénzbeszéde négy esztendőn át körülbelül százezer koronáját sikkasztottak el a gyárosnak, aki pedig dusan fizette munkatársait, lévén Wallnernek 4000 forint és Zsáknak 1800 forint évi fizetése. Hogy mindamellett sikkasztásra vetemedtek, annak főoka az volt, hogy mindketten bolondjai voltak a löversenynek és az osztályorszájéknak. Ily módon persze érthető

a nagy pénzösszegeknek elcsikkasztása, mivelhogy e szennvedélyük minden pénzüket felemészttette. Amikor már közel százezer koronát sikkasztottak Wallner töredeimesen bevallott mindent gazdájának, amire aztán Zsák is megvallotta bűnéit. A két sikkasztót erre letartóztatták kik a rendőrségnél s később a vizsgálóbírónál szintén öszintén bevallották bűnüket, hozzátevén, hogy az öszveg legnagyobb részét Zsák a maga céljaira használta fel. A törvényszék 2-2 évi börtönrre ítélte a két vádlottat, míg a kir. ítélőtábla 3-3 évre emelte föl a büntetést. A kir. Kuria I. büntető tanácsa tegnap tárgyalta az ügyet Kelemen Mór elnökléte alatt a Tassy Pál koronaügyész-helyettes indítványára a semmisségi panaszok elutasításával a tábla ítéletét helybenhagyta.

Magyar kincsek Bécsben.

— Királysértési per. —

Budapest, június 26.

Rövid egymásutánban ma a harmadik királysértési pert tárgyalta a budapesti büntetőtörvényszék esküdtörbírósága. Tegnap mentett föl az esküdszék egy újságíró s ma ugyancsak fölmentő verdiktet hoztak az esküdték. Ma Thury Zoltán, a jeles belletrista állt a bíróság előtt. Kitérő publicisztikai működése teréről inkriminált a közzétett egy cikket amelynek az volt a vejeje, hogy a Bécsben levő magyar kincseket vissza kell hozni a magyar Nemzeti Múzeumba. A magvas cikket az *Új Század* című politikai hetilapba írta Thury Zoltán. A vádiratban a királyi ügyészség az inkriminálást így indokolja:

A Bánt Dezso szerkesztése alatt Budapesten megjelenő *Új Század* című demokráta politikai újságnak 1902. évi december hó 3-ik napján kiadott 48-ik számában *Magyar kincsek Bécsben* íróírás alatt egy hírapír közleményt tettek közzé. Ennek a közleménynek célzatosán kiszínezett, merész állításai és irányzatok hasonlatát durva sértést foglalnak magukban a királyi őfelsége legmagasabb személye ellen. Ez a cselekmény a királyi megsértesének a B. T. K. 140. §-ba ütköző és ennek második bekezdése szerint minősülő vétségét állapítja meg. Thury Zoltán beismerte hogy a közleménynek ő a szerzője. A sajtójogi felelősség tehát az 1848. XVIII. t. c. 13. §-a értelmében mint szerzőt őt terheli. Ennélfogva a vádemelés ellene indokolt.

A cikkből az ügyészség ezeket a részeket inkriminálta:

Bécsben egy csomó magyar kincs van. Ellop-tárkölünk. Még hadijogon se szerették, hanem egyszerűen elemezték. Kik? Az urakodóink, Istenben bódogult császárok, akik minden tekintetben korrektt urak voltak, abban nem találtak semmi kivételt, valót, ha a magyar műkincseket áthordják Ausztriába. Oyanormán cselekedtek ezt meg, mintha én a vidéki kastélyomból budapesti palotámba hoztamam fel a berendezés értékeiből darabjait, már tudnillik abban az esetben, ha volna vidéki kastélyom és budapesti palotám. S ebben csakugyan senki sem találhat megbotránszót. Legföljebb szegényebb lesz a ja-usi házám és gazdagabb a pesti.

Az azonban egész más elbírálás alá esik, ha én, a gazdag pesti ur, egyszerűen elveszem a másét, alku nélkül. kártalanítás nélkül, azon a jussom, hogy én vagyok az ur a törvény, a hatalom, én vagyok a főúr, ami felett nincsen apelláta. Ez rablás... Hol a zsandar, aki utjába mert volna állani a fő-őrgazdájának, akinek hozzánk való minden ártucanása nemcsak tömördek forspontba, pénzbe kerül, hanem egy kis mellesleg megkarosodást is jelentett számunkra. A magyar király házából átvittek egy s más az osztrák császárhoz... mi természetesebb, mint az, hogy őfelsége megragadta a kinálkozó alkalmat s gavalierosan visszaidotta a magyar nemzetnek azt a tőmönletet kincset, amit évszázadokon át csak úgy áthordtak Bécsbe.

A magyar kincsek visszaköltöztesése nem történt meg. Amit a novellairó a valószínűség minden nagy kockázata nélkül megír, hogy a becsületesen gondolkodó utód nem kér az aljas módon szerzett vagyonból, arra a magaslata nem képes lelemelkedni a bécsi gondolkodás. Karmait közt tartja a zsákmányt a kétféle szás és hiabavaló a lelkiismeret legerőszerűbb argumentálása a logikával és tisztességgel — el nem bocsátja semmi áron. Nyilvánvaló, hogy a magyar műkincsek átvándorlása tisztára lopás. A tolvajságok hosszú sorozata... Mi volna természetesebb tehát, mint hogy ma, mikor tisztultak a fogalmak az enyém-tied dolgában, megtisztítja kincstárát a magyar király vagy az osztrák császár az olyan homlitól, amiből a kincstár egy nemzet megkarosításával jutott... Egy olyan nemzet megkarosításával, amely a királyában az első gavalier tisztelet s amelyet jó meghagyni ebben a hitében, mert a gavaléria révén sok olyast el lehet érni nála, amire tisztán csak a józan észszel nem volna hajlandó.

...íthón se jutott senkinek észébe az, hogy a király nem úgy ünnepel magához és a nemzet ünnepeinek méltóságához illendően a nemzet ünnepein, ha egy ifju őherceggel mondatja el azt a pár szót, amit neki kellene elmondania, hanem ha, miután a nemzet-től állandóan többlet kap vérben s pénzben, mint ami megilleti, visszaadja a nemzetnek azt, ami a nemzeté. Mert hát a magyar kincsek nem váltak bécsi tulajdonná azzal, hogy Bécsbe kerültek. S hogy századok óta ott hevernek, az se változtat a mi jussunkon. Az ember nem ismer elévülést. A gavalier nem buvik el kötelezettségeit alól semmiféle ürügyek alapján.

(A bizonyítási eljárás.)

Az esküdszék Zsitay Leó elnökléte alatt tárgyalta az ügyet. Szavazóbírák dr. Doleschall Alfréd

és dr. Farkass Gyula voltak. A vádat dr. Geguss Gusztáv főügyészi helyettes képviselte; a vádlottat dr. Pollacek Sándor ügyvéd védte.

Az esküdszék tagjai lettek: dr. Várady Bertalan ügyvéd, Ruda Ernő János kökereskedő, Halász Miklós kereskedő, dr. Schneider Béla ügyvéd, Bengely Zsigmond kávé, Gomperz Károly kereskedő, Mértay Gyula festékkereskedő, Schmidt György vendéglős, Balázs Ferenc Ganz-gyári mérnök, Handelsmann Arnold üvegkereskedő, Okos László fényképész és Szabó Gyula mérnök rendes, Zoltán Pongrácz föld-hitelintézeti osztályfőnök és Vágó László építész pótlagok.

A vádirat rendelkező részének felolvasása után az elnök a vádlottat hallgatta ki.
— Megértette a vádat, bűnösnek érzi magát?
— Nem.
— Adja elő, mi indította őt a cikk megírására?
— Meggyőződésem volt az, hogy ezt a cikket nemcsak szabad volt megírni, hanem meg is kellett írni. Mert hát mégsem tarthat örökké, hogy a magyar műkincsek mindig Bécsben maradjanak. Ahhoz kellett tehát intézmem soraimat, akitől ezen műkincsek visszaadása függ. Nem a magamért kértem, hanem a magyar nemzetet s így közérdekből emeltem szót, mikor ezeknek a műkincseknek visszaadását követeltem. Királysértést nem követtem el, mert amit a magyar műkincsek átvételéről írtam, az rég meghalt uralkodókra vonatkozik.

— Önt a királyi ügyészség azzal vádolja, hogy a király személyét megsértette.

— Cikkemben meghalt uralkodókról van szó, akik már a történelem ítélszéke elé tartoznak s a publicistának nem kell velük szemben a királysértés ellen védekeznie. A király őfelsége személyét — ismétlem — nem sértettem meg, s sérieni szándékomban sem állott. Hogy neve a cikkben említve van, ez csak az argumentáció okából történt.

Dr. Doleschall bíró ezután felolvasta egész terjedelmében az inkriminált cikket.

Elnök a vádlotthoz: Ez az a cikk, melyet ön írt?
— Ez.
— Sajátkezűleg írta?
— Igen.
— Kézírata — ugy tudom nincsen?
— Nincs.

Elnök: Kérdem a feleket, kívánna-e a bizonyítás kiegészítése érdekében előterjesztést tenni.

Dr. Geguss főügyész-helyettes: En részemről nem kívánok.

Dr. Pollacek Sándor védő: Tekintettel arra, hogy a királyi ügyészség által inkriminált cikk történeti igazságokat sorol fel s azokból vonja le következtetéseket, eltekintve most attól, van-e királysértés a cikkében vagy nincsen, — kérem megengedni, hogy ezen történeti igazságokat adatokkal is bizonyítsam az esküdtörbír urak előtt. Amit a vádlott mint történeti igazságot megírt, bizonyítani akarom az esküdtörbír urak előtt, hogy ezek csakugyan való és konstátált történeti igazságok. Ezért kérem a most becsatolt bécsi udvari muzeumi katalógus hiteles kiadványából a 96-93., 249-251., 255-259., 264., 267., 269., 276-283. oldalokon felsorolt magyar műkincsek neveit felolvasatni. — Kérem továbbá a Nemzeti Muzeum érem- és régiséggyűjteménye osztályának 1896. évi kiadványából a 86-87-ik lapokat felolvasatni, amelyek felemlik, hogy 1850. évben az osztrákok a magyar muzeum fegyvertárából milyen fegyvereket vittek el. Kéri továbbá a Pallas Lexikonnak XII-ik kötetéből azt a részt felolvasatni, amely a Bécsben levő Attila kincseiről szól.

Dr. Geguss Gusztáv főügyész-helyettes ellenzi a védő által kért bizonyítási eljárást már csak azért is, mert maga a bizonyítás is sértő volna.

A törvényszék a védő kérelmének nem adott helyt, azzal az indoklással, hogy a valódiság bizonyításának a jelen pörben helye nincsen. De különben is joga van a védőnek az általa hivatkozott történeti tények és igazságok bizonyítására védőbeszédében kiterjeszkedni.

Ezzel a bizonyítási eljárás be lévén fejezve, Geguss Gyula főügyész előterjesztette az esküdtékhez intézendő következő kérdés szövegét:

Vétkese Thury Zoltán mint szerző az *Új Század* című lapban 1902 december 3-án megjelent számában *Magyar kincsek Bécsben, Sirokkó* aláírású cikkében foglalt, a király személye ellen elkövetett sértésben?

Ezután a perbeszédre kerül a sor.

(A perbeszéd.)

Dr. Geguss Gusztáv: Napjainkban az ifju írói nemzedéknek, ahol pedig sok tehetség bontogtatja a szárnyát, bizonyos idegenszerűség észlelhető: a hazai életviszonyok elhanyagolása, ezek folytán bizonyos tévedések tapasztalhatók írásaikban. Vannak írók, akik nem a hazai talajból merítik az erőt, hanem a világ-irodalom különböző írásából s amidőn elkalandoznak, eltévelyednek és olyan érzésekhez nyúlnak, amelyek a magyar szívek szent érzései. Ezt tette a szerző is, aki a közzétett terére lépett, királyának legmagasabb személyét vonta bele eszmeifúrtása körébe. A király iránt tartozó tisztelet megsértésében alkotmányának megsértését is látta a magyar s azért vette körül nagyobb, fokozottabb védelemmel. S az író aki itt áll önök előtt esküdtörbír, az újság ingerétől áthatva a király személyének egyenes megtámadását vitte a cikkbe, szilaj szabadossággal írta a királyról ezt a cikket. Nem egyéb ez, mint nyers, erős, kíméletlen támadása a király személyének. Ez a tény öszülködésbe hozza a vádlottat a büntetőjogi tilalommal. Tartalmát, lényegét a vádnak azok a kifejezések adják meg, amelyből kiderül, hogy a király iram

tisztelenséget tanúsított a szerző. Amikor valaki magyar kincsek elrablásáról, zivárgásról ír s ezért a király személyét teszi felelőssé s gunyosan aposztrófálja a király gavallérságát s azt mondja róla, hogy uri ember nem ismer elévülést, az sérti a királyt. Még számtalan bántó szó van a cikkben s az, aki ezeket megírta, átgázolt a törvény tilalmán s súlyosan vétett a király személye ellen. Az a magyar író, aki erre a tőrre lépett, letért a mindenkire nézve kötelező ösvényről, a lojalitásnak ama útjáról, amelyen a magyar írók színe-java jár. Thury Zoltán eddig írték iri sok szép dolgot s most egyszerre letérik a koronás ölgéy, ez a koronás ölgéy a király. A költőtől dal jár neki, hogy mindinkább hazai földbe gyökereztessek meg ezt a koronás ölgéy. De a vádolt nem ezt tette, durva kézzel tépte meg azt a tisztelést, amelylyel minden magyar, minden író tartozik a királynak, vétkezett, büns: kéri az esküdteteket, hogy mondják rá verdiktjükkel, hogy vétkes.

Dr. Pollack Sándor magas nivóju védőbeszédében sorra igazolta hogy az inkriminált cikkben megnyilatkozó kívánság: jogos kívánság. Akit az ügyészség ideálit vádoltként, a régi magyar írók nyomdokain halad, azok közé tartozik, akik nem udvari pótlak, de a nemzet írói. Tiltakozik az ügyészség ama szavai ellen, hogy az újabb magyar írók letérnek a nemzeti kultusz teréről. Ez nem ílel meg a valóságok. Thury Zoltán lelkének legszebb kincsét a magyar kultusz ápolására fordította, a bevándolt cikkben is azt tette, visszakövetelte Bécsből az ellopott magyar kincset. Nem a magyar írók változtak, de megváltozott a vádhatóság gondolkodása, a vádhatóság tért le a szabadelvűség talajáról, mely a magyar igazságszolgáltatás-tényezőnek legszebb tulajdonsága volt, s hogy letért a szabadelvűség útjáról, bizonyítja az a sok királyisértési per amit mostanában az esküdtörvényszék tárgyal. Amit Thury Zoltán cikkében írt, az nem királyisértés, ő tisztelt a király legfelsőbb személyét s az sem, amikor azt kéri, hogy adja vissza a magyar nemzet kincseit a Nemzeti Múzeumnak. Hiszen csak arról van szó, hogy Budapestre hozzák, itt is a magyar királyé, épp úgy, mint Bécsben. Csak hogy Bécs mindent magának akar s ebben nem a király a hibás, hanem tanácsosai. Tény az, ami a cikkben meg van írva, hogy magyar nemzeti kincseket összeharcoltak s elvittek Bécsbe, emiatt ma senkit felelősségre vonni nem lehet. Amit ma tesz a király, azért tanácsosai felelősek, de amit a múltban a király tanácsosai is ő nevében tettek cselekedtek, azért ma az elmulit király felelős. Zápolya János idejében történt először, hogy magyar nemzeti kincseket Bécsbe vittek s már akkor az volt a cél, a törekvés: hogy Bécs legyen a monarchia központja. József császár még a magyar koronát is elvitte Bécsbe s a múzeumban katalógus számmal látták el s azóta ott vannak a múzeumban a magyar tudományok, művészetek, hadviselésnek legszebb emlékei s az ügyészség nem tudná bebizonyítani, hogy ezek nem a mi kincseink. Mátyás király híres könyvtárának nagy részét I. Ferdinánd vitte el Budáról Bécsbe, pedig ezt Mátyás király magyar pénzen szerezte. A török szultán 1878-ban visszaadott a magyar Nemzeti Múzeumnak 37 korinát hát a magyar királytól nem kérhette-e a magyar író azt amit a szultán megselekedett? — Bécsben van minden magyar nyelvemlék, történelmünk forrásművei Nagy Lajos idejéből való képes krónika, a legrégebb magyar biblia: ott van 24 pergament-lap, anonyim történelmi műve — az Árpádok koráról. Nem veték pénzért, nem szerezték meghódított tartományból, de elvitték Bécsbe, amikor Bécs volt Magyarország fővárosa, Mátyás király kardja a renaissance-kor legszebb emléke, Rákóczi Ferenc kardja a magyar nemzet drága kincse, II Lajos magyar király páncél-éltetője, Nádasdy Ferencnek, akit Bécsbe lelejtettek, egész sárvári kincstára. Bocskay István koronája, amelyet Ahmed szultántól kapott ajándékba. Mátyás és Beatrix egyetlen képmását egy márványból készült reliefet I. Ferdinánd vitte Bécsbe s ha a magyar tudós Mátyás arcvonásait látni akarja, emelhet a Magyar Nemzeti Múzeumba, ahol a Bécsben őrzött műkincsek — gipszmásolata látható. A nagyzeneművelősi híres aranyleletet, amelyet Torontálmezőjében találtak, Ferenc császár elvitte Bécsbe, ennek az értéke 25 millió aranykorona. Magyar író, aki ezt tudja, írhat-e erről nyugodt hangon s nem szólhat-e a királyhoz, a király tanácsosaihoz, hogy hozzák vissza ezeket az értékes kincseket Magyarországra! Ami magyar ég és földből való amit magyar kéz és elme termelt, azt elvitték Bécsbe. Ami az égből hullt, azt a 80 kilogrammos meteorokövet is, amelyet 1858-ban Ungmegyében találtak s amek nyek párja csak egy van a világon: Kaliforniában, azt is elvitték Bécsbe. A bevándolt cikk írja ezeket a történelmi tényeket sorolva fel cikkében s nem sértette a királyt, s ha a történelem azt, ami a magyar kincsekkel történt, lopásnak nevezi, a maga nevében mondja, az nem a király személye elleni tisztelenségs. A közzvadász értelmezi Thury Zoltán cikkét. Ez a cikk nem támadja a király személyét, hanem azokat a bécsi köröket, akik mindenkori a magyar nemzet jogos törekvéseinek állnak ellent. És a király tanácsosodit nem védi a felelősségrevonás ellenében a törvény megkülönböztetett mértéke. Kiváló jogászi elmékre való distinkcióval állította a védő ezután az ügyet a maga valóságában az esküdték elé s magvas beszéde végén a vádolt fölmentést kérte.

(Az ítélet.)

A királyi ügyész és a védő replikái után az esküdték visszavonultak. Félóra tanácskozás után hozták meg az esküdték verdiktjüket, amelyet a választott főnökök, dr. Vadász Bertalan ügyvéd hirdetett ki. Az esküdték arra a kérdésre, büns-e a vádolt abban, hogy cikkének a vádiratban megjelölt szavaival a király személyét sértette? egyhangulag nemmel feleltek. E felmentő verdikt alapján a törvény

alkalmazó bíróság is felmentette Thury Zoltán a királyisértés vétségének vádjá elől. Az ügyész is megnyugodott ez ítéletben. A jogerős ítéletet a közönség lelkesen megéljenze.

SPORT

Athletikai verseny. A Budapesti Egyetemi Athletikai Klub közbejött akadályok miatt elhalasztott atletikai versenyét ez évi szeptember 27-én (vasárnap) tartja meg a lágymányosi sporttelepen. A verseny, melyen többek között egyetemi bajnokságok 1/2 angol mérföldes siktutás, sulydobás kerülnek eldöntésre, az újonnan épült klub házfelavató ünnepe lesz.

Alag. Hűvös, szeles időben kezdődött meg tegnap a nagy, ötnapos alagi meeting, melyen — a versenyszabályok értelmében — csak belföldi lovasok vehetnek részt. Közönség talán a hűvös idő miatt, vagy mert talán már megunta a sok versenyt, csak közepes számmal jelent meg, de aki künn volt, egy-néhány vasok meglepetésnek lehetett tanuja. Curieuse, Camperdown és St-Hubert tiszteres osztálonként felöltöztek, hallo II. pedig négyzeres mezőnyben hatszorosok. A könnyfogadók örültek, a közönség bosszankodott. Csompora egy versenyben lebukott, de baja nem történt. Nagy szenzáció volt még Cassandra helykivófia is; itt is teljesedett a mitológiai fátum. Senki se hitte el neki, hogy helyre be tud jönni. A versenyek részletes eredménye:

I. Megyviteli handlosp. Díj 1800 korona. Távoleség 1400 méter. Jankovich B. Gyula Gyömbér (Smejda) első, gróf Peacesevich Windtallja (Pretzner) második. gróf Orsich P. Orhideája (Krouzil) harmadik. Azután: Három a tánc, Atilla, Mirage, Windhund, Mindvon, Colibri, Lehel, Elli. Totalizátor: 10: 55. Helyrefoadások: I. 50: 96. II. 50: 302. III. 50: 96.

II. Eladók versenye. Díj 1800 korona. Távoleség 1200 méter. Ily, Dávid F. Curisuerje (Krouzil) első, mr. Redgery Tubicámja (Lovász) második, Krausz L. My Ladyja (Fries) harmadik. Azután: Thibet, Tétova, Tulján, Erasmus, Servus II. Zsigabáró, Sebes, Becsvagy, Reineclauda, Pityka. Totalizátor: 10: 111. Helyrefoadások: I. 60: 161. II. 50: 120. III. 50: 154.

III. Park-handlosp. Díj 4000 korona. Távoleség 1600 méter. Krausz L. Camperdownja (Martinkovich) első, báró Königswarter Gazetteje (Smejda) második, Boross J. Cassandrája (Moli) harmadik, azután Marinur Barátom, Tannhäuser, Matchboy, Futóúti, Jász, Battenberg, Bordenau Applaus, Rozmaring II. Totalizátor: 10: 139. Helyrefoadások: I. 50: 172. II. 50: 130. III. 50: 425.

IV. Kétéves nyeretlenek versenye. Díj 8000 korona. Távoleség 1000 méter. Baskovich L. Paránytja (Klinscha) első, Lossonczy Gy. Szászorszépje (Neumann A.) második, Mravik P. Derceje (Máli) harmadik. Azután: Carmagnole, Lotto, Kortés, Sempermint, Ma Caissière, Tialom, Üssed, Jaj, Kiszi, La Plata, Ambrosius, Ducinea. Totalizátor: 10: 60. Helyrefoadások: I. 50: 110. II. 50: 76. III. 50: 94.

V. Eladók gátversenye. Díj 1800 korona. Távoleség 2400 méter. Gróf Protgrác I. Halko II.-je (Machan) első, Gr. Orsich P. Quitt-je (Fejes) második. Schey P. Tscherkessin-je (Csompora) harmadik. Azután: Florence. Totalizátor: 10: 49. Helyrefoadások: I. 50: 76. II. 50: 56.

VI. Almaviva akadályverseny. Díj 1800 korona. Távoleség 4000 méter. Gróf Thun-Hohenstein L. St. Hubert-je (Fürst) első, Liptay B. Viellebohenje (Kapousek) második, Mravik P. Tromtja (Machan) harmadik. Azután: Jim Morgan, Datura, Lator és Merész II., mely elbukott. Totalizátor: 10: 133. Helyrefoadások: I. 50: 64. II. 50: 56. III. 50: 56.

Holnap az alagi meeting főversenye a *Marathon-verseny* lesz, melynek 1100 méteres távoleségén két- és hároméves lovak találkoznak. Klára és Donald a háromévesek közül oly jók, hogy a verseny helyzetjei is valószínűleg ők lesznek. Jelöltjeink:

I. Kényur—Probeveise.

II. Szemes—Donald.

III. Klára—Donald.

IV. Styria—Kegyene.

V. Lady Hinton—Vadone.

VI. Prima II.—Haladj.

TÁVIRATOK

Bécs, június 25. A bécsi egyetem rektorává a jövő tanévre lovak Escherich Gusztáv udvari tanácsost a matematika tanárát választották.

Uj bibornokok és uj püspökök.

Róma, június 25. A pápa ma délelőtt 11 órakor a pápai udvar 20 bibornoka jelenlétében a Sala Regiában nyilvános konzisztóriumot tartott, amelyben Nocell a Cavicoiont és Fischer új bibornokokat felavatta. A remek szertartás, amely 40 percig tartott, a diplomáciai kar, a római nemesség, a máltai rend lovagja és számos meghívott vendég volt jelen. A pápát, aki igen jó szímben volt, a Sala Regiában és

a Sala Ducaleban egybegyűlt vagy 1000 vendég lelkesen üdvözölte. A nyilvános konzisztórium után titkos konzisztórium volt, amelyen a pápa több püspököt nevezett ki, köztük Szmeccányit római-katolikus és Radut görög-katolikus nagyváradi püspökké és Hossu Balást lugosi görög-katolikus püspökké.

Az új Zanardelli-kormány.

Róma, június 25. (Kamara.) A tanácsoterm és a karzatok teljesen megteltek. Zanardelli miniszterelnök feszült figyelem mellett szólt fel és kijelenti, hogy tekintettel arra, hogy Giolitti és Bettolo tárnaiesterek lemondása következtében az általa 1901. február 2-án alakult kabinet jellege változást szenvedett, köteleességének tartotta a koronával és a parlamenttel szemben, hogy az összkabinet lemondását ajánlja fel. A király újból megbizta a kabinetalakítással és szóló lelküismeretbeli köteleességének tartotta, hogy ennek a megbízásnak megfeleljen, amelyet a koronának iránta tanúsított bizalma és a kamara multkori szavazata következtében vállalt el. E megbízás teljesítésében megeléve azoknak az elveknek, amelyek 61. évi miniszteriumának megalakításánál vezettek, azon volt, hogy a többség alapját a kamara ama részére terjeszse ki, amelynek elvei és céljai közelebb állanak hozzá. (Élénk taps a baloldalon.) Az ülést erre félbeszakították. Közben Zanardelli miniszterelnök azonos nyilatkozatot tett a szenátusban. Az ülést újból való felvételre után Di Brogljo pénzügyminiszter betavazolt a hat hónapra terjedő költségvetési provizóriumot. Elsőnek szólt fel Mirabelli képviselő, aki kifogásolja a válság megoldásának módját. Rudini és mások pártolják a kormányt, míg Guisardini, Chiamenti és Zaccchi képviselők a kormányt élesen megátadják. Dissollati kifejté azokat az okokat, amelyek a szociáldemokratákat arra bírják, hogy a kabinet ellen állást foglaljanak. A utolsó szónokokat már alig hallgatták meg. Az ülést holnapra halasztották.

A női kongregációk.

Páris, június 25. A képviselők nagy számban jelentek meg. A kamara tárgyalja a női iskolakongregációk engedélyezési kérvényét, Plichon pártolja a kongregációk által nyújtandó oktatást és igazságtalanságnak nevezi, hogy az apácákat, akik egész életüket az ingyenes oktatásnak szentelik, a nyomorba kergetik. Grousseau képviselő szintén pártolja a kongregációkat és követeli, hogy kérvényeiket egyenként vizsgálják. Rabier előadó ragaszkodik jelentéséhez. Az ülést azután holnapra halasztották.

A balkáni forrongás.

Szófia, június 25. Itt nagy feltűnést keltett, hogy négy török gyalogsági zászlóalj és négy lovasszázad 30 ágyúval megszállta a macedóniai határ közelében levő Sultantepe községet. Ez a megszállás, mely minden ok nélkül történt, nyugtalanságot okozott Szófiában. A bolgár kormány felvilágosítást fog kérni Konstantinápolyban. A kirilissai helyőrséget (drinápolyi vilajet) megerősítették egy zászlóaljjal, mert a komité-bandák állítólag ostromot terveznek a város ellen. Ugyanez okból lakosok látták el a környékbeli falvak mohamedán fegyverességét.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, június 25. (A Budapesti Napló telefonjete.) Eladottók buza tisztavetési 8.20—8.70, búnati 7.75—8.30, marchfeldi 7.45—7.60, rozs szlavónai 6.60—6.80, pestvidéki 6.70—6.90, déli vasuti 6.50—6.70, zab 6.—6.40 korona.

New-York, június 25. (Terményföldes.) (Zárlat.) Gyapot: New-Yorkban helyben 18.25 (18.25), júniusra 12.90 (12.94). Szeptemberre 11.75 (11.78). New-Orleansban helyben 12.1/2 (12.1/2). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 8.55 (8.55). Stand white Philadelphiában 8.50 (8.50). Refined in Cases 10.50 (10.50). Credit Balances at Oil City 1.50 (1.50). — Zsír: Western steam 8.75 (8.75). Rohe és Brothers 8.85 (8.85). — Tengeri irányzata szilárd. — Júniusra — (—). — Júliusra 59.1/2 (58.1/2). — Szept-re 58.1/2 (56.1/2). — Buza irányzata szilárd. Pirok ősi helyben 85.— (85.—). — Júniusra — (—). — Jul-ra 87.1/2 (—). — Szept-re 84.1/2 (82.—). — Dec-re 84.1/2 (82.1/2). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — Kávé: Isár Rio T. sz. 5.1/2 (5.1/2). — Júniusra 3.70 (3.65). Szept-re 3.95 (3.90). — Liszt: Spring Wheat clears 3.50—3.45 (0.—0.—). Cukor: 8.1/2 (8.1/2). On: 23.12—23.87 (23.12—23.85). Rész: 14.50.— (14.50.—). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, június 25. (Terményföldes.) (Zárlat.) Buza irányzata szilárd. Júniusra — (—). — Júliusra 88.1/2 (79.1/2). — Tengeri irányzata szilárd. — Jul-ra 51.1/2 (51.—). — Zsír: Jul-ra 8.50 (8.45). Okt-re 8.62 (8.57). — Szalonna short clear 9.48 (9.68). — Sertészsír: Júliusra 16.47 (16.25). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Visszavárlak!

Jön óra, mikor visszavárlak!
A rezgő, bucsuzó sugarak
Egymást csókolva lágyan, szépen
Simulnak el a tiszta légben;
Csobban a fő-tűkör hulláma,
Inog, bomlik az erők árnya,
Tévedt mázról siktva szállós,
Kavarog, még egyet kiáltoz —
S lehubal a holdfényes habokba.
Távol valami lassu cűck,
Mint ahogy hárfát pengelének
Szők titkos vágytól áradozva;
Azután csönd lesz és sötét lesz,
Sugár, dal elszállnak, kiviesznek,
Csak szívem bágyadt tüze reszket,
Csak lelkem sejt, emlékszik, érez,
S azt hiszem, most fog jönni árnyad,
Jönnöd kell, várlak, visszavárlak!

Jönnöd kell! Itt a bűvös éjjel,
A temetőben szerzetsejél
Halványan, holdfény-s ködruhában
Susogó szellemek bolyonganak.
Nekem meghallál! Ez nem álom,
Közülük vagy, oh tudom, hogy ott vagy,
Fény nélkül, fázva s koszorúlan
Lebegsz, bolyongs a légi utban,
Panaszra nyitnád hervadt ajkad,
Jajdulnál, szólnál: mindhiába!
Nálam a titok oldó zára,
Melylyel talán még megváltathaták:
Az irgalom, mit nem érdemelsz,
A feledés, mely üdvöt adna,
A szó, mely ád és megkegyelmez,
Bár szörnyű váddal vádolhatna!
Ah, minden, ami megbocsáthat,
Nálam van, s én várlak, visszavárlak!

Jönnöd kell! Kétes félalomban,
Mikor a lámpa végső lobban
És künn a véghetetlen éjben
Viharos hófelhők kavarognak:
Felesküszöm a mély pokolnak
Hatalmaist is visszakérem
A hazug álmok koidusrongyát,
Bűneid, gyilkos szemed éjét,
S mindazt, mik lelkem megrabolták
S hitem, bizalmam összetépték.
Szövetkezem az iszonyattal,
Hogy keljen s törjön elionedre,
Átkozlak retentő haraggal
Bosszuló láztól sújtva, verve:
Reszkes!
Ne félj! ah, szívem vérzik,
Bolyongok csitítva küzködésit,
Szembenem csöndes könny szívárog,
S csak várlak, ismét visszavárlak!

Endrődy Sándor.

— **Koronák a st.-louisi kiállításon.** A st.-louisi világkiállításnak kétségkívül a legérdekesebb attrakcióhoz fog tartozni az a gyűjtemény, amelyet a világ összes uralkodói által viselt koronák utánaiból állítottak össze. A koronagyűjtemény mr. Frank Higbee eszméje, aki pár évvel ezelőtt egy newyorki ékszerkereskedő kirakatában a lombardiai vaskorona utánzatát látta. Ekkor született meg agyában a minden bizonynyal igen szerencsés ötlet, hogy a st.-louisi kiállításra össze fogja gyűjteni az összes uralkodók koronáinak facsimiléjét. Evégből 1900-ban Európába utazott s engedélyt kért az egyes udvaroktól, hogy a koronák mintáit elkészíthesse. Kérelmének a legtöbb uralkodó készséggel helyt engedett és Higbee szabad bejárat talált a kincstárakba, ahol azonban természetesen szigorúan őrködtek, míg kicicéit elkészítette. Az összes koronák között Vilmos német császár koronájának utánzatát volt legnehezebb elkészíteni, amely nem kevesebb, mint 1200 drb. drágakővel van ékítve. Vilmos császár is készségesen engedett Higbee kérésének, sőt még arra is megkérte, hogy az elkészült utánzatot mutassa be neki. Higbee majdnem félévig dolgozott a facsimilén, ami oly pompásan sikerült neki, hogy még Vilmos császár maga is a legnagyobb csodálkozását és elismerését, fejezte ki a megtévesztésig hű hasonlóság fölött. A koronagyűjtemény nemcsak a teljes lesz és nemcsak az európai, hanem még az ázsiai és afrikai uralkodók koronái is képviselve lesznek benne.

Amit előre is meg lehetett volna mondani, az természetesen be is következett. Az angol lap ugyanis felsorolja a kiállításra kerülő összes koronákat és természetesen, hogy a mi szent koronánk, amelyik a vaskorona után a legérdekesebb történelmi ereklye, nincs benne a listában, ellenben az osztrák császári korona ott diszeleg.

— **Csajkovszki a kortársairól.** Mostanában jelennek meg Csajkovszki Péternek naplója és levelei öcsésének, Modestnek kiadásában s igen érdekesek bennük a nagy orosz zeneköltőnek ítéletei nagynevű kortársairól. *Brahms*ról például ezeket írja Konstantinovic Konstantin nagyhercegnek:

— Ami Brahmsot illeti, nem vagyok ugyanazon a nézetben, mint Ienség. Van ebben a mesterben (mert hogy mester, az tagadhatatlan) valami szárazság és hidegség, ami visszatartóan hat reám. Dallamalkotó tehetsége igen csekély; zenei gondolatait soha be nem tejezi; alig hogy valami ellogadható dallamkép felé közeledtet érez meg a fül, máris jelentéktelen harmóniai ötletek torztaga mossa el azt a kis dallamot, mintha csak az lett volna célja a komponistának, hogy érthetetlen legyen...

Egy másik levélben Patti Adelináról szedi le a keresztívett abból az alkalomból, hogy a művésznőt felléptették a moszkvai zenetársaság egyik szimfóniai hangversenyén:

Patti meghívása szegény és olromba hiba volt. Páttinak a zenetársasággal semmi dolga s az ilyen

„szalagányok“ szerződötése mindenképpen méltatlan a szimfóniai zenét művelő komoly társasághoz.

Igen érdekesen ír *Csajkovszki Wagner*ről is *Tanajev* komponistához írt levelében:

— Hogyan kell operát írni, ezt a kérdést én mindig egyszerűen oldom és oldottam meg. — Ugy kell operát írni, ahogy azt a hangulat éppen sugallja. Mindig arra törekedtem, hogy lehetőleg őszintén és igazán fejezzem ki a zenében azt, amit a szöveg tartalmaz. Az őszinteség és természetesség azonban sohasem szabad hogy mesterkéltség legyen, mert annak a belső érzésből kell folyinja közvetlenül. Hogy ez az érzés mindig élettelt teljesen és melegen jusson kifejezésre, olyan szövegek könyveket igyekeztem találni mindig, amelyekben való, élő emberek szerepelnek, akik úgy éreznek, mint magam. Így van az, hogy Wagner szövegek könyvei elviselhetetlenek nekem, mert semmi egyetemes emberit nem érkezt bennük. Szó sincs róla, hogy a velem egykoru áramlatoknak ellentálljak. Megvallom, hogy másképpen írnék, ha Wagner nem létezett volna; nyilvánvaló az is, hogy az olasz zene, amelyet gyermekkoromban szenvedélyesen szerettem, továbbá Glinka, akit serdülő ifjúságomban bálványoztam, szintén nagy hatással voltak reám, hogy Mozartról ne is beszéljek. Csak hogy sohasem ideztem föl komponálás közben ezeket a bálványokat, hanem reájuk hagytam, hogy azt tegyék zenei érzésemmel ami nekik tetszik.

Mascagni *Paraszbetűteltét* Csajkovszki nagyon szerette. A naturalisztikus tárgy imponált neki. Egy rövid bécsi tartózkodása alkalmával történetesen épp abban a szállóban fogadtok lakást az orosz zeneszerző, amelyben az akkor dicsőséges telföldönjáró ragyogó Mascagni lakott. Csajkovszki meg akart ismerkedni fiatal kollégájával. De amikor a maestro először a szobájában egy sereg nővel találkozott, akik mind Mascagnit várták, sietve távozott a maestro lakásából.

— **Villamos levélposta.** Roberts Piscicelli *Taegyi* olasz mérnök a múlt évben az olasz posta- és táv-iradaminisztériumban egy tanulmányt nyújtotta be, amely szerint a levelek továbbítása villamossal sokkal könnyebben és gyorsabban történhetnék, mint az eddigi eszközökkel. A tanulmányal együtt részletes tervezet is terjesztett be a villamos levélposta alkalmazására vonatkozólag. A minisztérium a tanulmányt egy szakértő-bizottságnak adta át tanulmányozás végett. Azonban mielőtt még a bizottság ítéletet mondott volna, a főtitkár már Londonban egy 100.000 font tőkével bíró társaságot alapított tanulmány értékesítésére. Első kísérletképpen London és Birmingham között akarnak villamos postát létesíteni. A tanulmány lényege egy négy sodrony között futó kis alumíniumkocsi, amelyet villamos erő hajt és amelybe a leveleket helyezik el. A villamos levélposta legtöbb előnye a rendkívüli gyorsaság. Így például Napolyból 25 perc alatt érne a levél Rómába, Rómából Párisba a levél 8 óra alatt tenné meg az utat. A villamos postavonalak berendezése kilométerenként körülbelül 3000—3500 koronába kerülne.

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irta: GIOVANNI VERGA

(57)

A báróné majd megpukkadt; miután megfordult, hogy az utcáról üdvözlötet intsen az erkélyen összegyűlt Margarone-családnak, elkezdett dörmögni:

— Megértett mindent?
— Hogyne! Nem kell sok ész hozzá. Johanna miatt is nyugodt lehet az ember...

— Hogyne; hogyne, a legnagyobb gyönyörűséggel nyugodt vagyok!... Kacér teremtet!... Láttá, mit csinált a szegfűvel? No mi ugyan szépen megjártuk volna, a fiam és én... Csaknem megérdemelte volna! A nyomorult! Ellensége a saját édesanyjának.

Még egy pár lépést mentek, amikor találkoztak Canalival, aki Margaroneékhez igyekezett és messziről látta, mint integettek egymásnak csókokkal a Margarone-család és Rubiera báróné. Canali köszöntötte a bárónét, meg is állította és szinte belevágta kíváncsi szeméit:

— Ön Margarone asszonynál volt látogatóban? Jól tette. Olyan régi barátság, mint az önké!... Kár, hogy Nini báró...

A báróné szintén ki akarta kémleni a talajt és szólt:

— Tulajdonképpen... Ostobaságok...
Fiatalkori események...

— Nem, nem, bocsásson meg, — válaszolt Canali. Képzeld magad abba a helyzetbe! — Az apának ki kell nyitni a szemeit és megnézni, kinek adja a leányát! Nem beszélék az ön fiáról... Jó fiu, arany szive van... az szerencsés ellensége, hogy félrevezette magát... albarátok kényeke-

zik... Gazemberek mindig vannak... Több aláírást csikartak ki tőle.

A báróné hirtelen faképnél hagyta Canalit.
— Hallotta? Láttá? — szólt a márkihoz, — amikor tovább mentek. Aztán azt is otthagya.

— Isten megáldja! Isten megáldja!... És szaladt a jegyzőhöz, sápadtan, líhegve, hogy meglásson és meghalljon mindent... A jegyző semmiről sem tudott... legalább semmi pozitívot.

— Ön tudja, Motta ur fufangos ember... Oly dolgok, amelyeket az ember csak kéz alatt végez... Alkalmassint idegen jegyzőnél csinálták meg a szerződést e... Talán a militellő jegyzőnél Sghembornál, legalább azt beszélük... de hát hagyja a... Ilyen dolog miatt ugyan kár magat úgy felizgatni... Ön oly arcot vág, ami nekem nem tetszik...

Rosario, miután urmője hazaérkezett, a tyukok tisztogatása közben hirtelen borzasztó javeszékeltést hallott, mintha fent egy nagy állatot fojtogatnának. Felrohant és az uton elvesztette a papucsát. A báróné még folyvást vetkőzött, a szekrényhez támaszkodott, megörnyedve, mintha kólikája volna, nyugott és jajgatott, szája habzott és a szeméi kidülledtek.

— Gyilkos, törvénytelen fiu!... Nem, nem engedem, hogy a pénzemet azok emészék föl... Inkább a szegényeknek hagyom... a kolostoroknak... Végrendeletet csinálók! Nagy alapítványt teszek!... Hívjátok a jegyzőt!... Azonnal!...

Nini báró pedig Aglaejával civakodott a kis koromszobában, amely pokol lett számára attól a pillanattól fogva, amióta adóságokba keveredett és Motta mestertől is nagy kölcsönt kért. A piszkos ruhák, a borzas haj, még a nő enyelgése is méreggő váltak benne, amióta az az aszszony anyyi pénzébe került. Egyszerre belépett Alessi, érte jött, jegyzőről és alapítványokról beszélte, a fiatal báró hirtelen elszápadt. Hiába borult a primadonna a nyakába, nem törődve Paclan-televal, aki a konyhából futott be, se a szolgálóval, aki kimeresztette a szeméit és kezéit dörzsölte.

— Nini! Édes Ninim! Ne hagyj el!
— Az ördögbe!... Hadd menjek!... Azt hiszitek, hogy tréfa!... Nem... ez az aszszony mindenre képes!

Nini bárót újra teljesen hatalmába kerítette a pénz-szomj és még az ájulási jelenet sem indította meg.

Otthagya a földön fetrengve a szegény Aglaét és kalap nélkül rohant haza. Ott borzasztó jelenet játszódott le anyja és fia közt. A fiatal báró eleinte tagadni próbált, aztán dühöngeni kezdett, panaszkodott, hogy úgy bánik vele az anyja, mint egy rabszolgával, rosszabbul, mint egy gyermekkel, mert egyszerre soha sincs két tarja a zsebébe, és a báróné fenyegetőzött, hogy maga megy a jegyzőhöz, hogy pénze felől rendelkezék, úgy, ahogy most van, alszoknyában, ebben az órában, ha nem mennek érte mindjárt.

Ekkor Nini báró leszaladt, hogy elzárja a kaput és a kulcsot a zsebébe dugta, fenyegetőzve, hogy a szolgálónak összetörni a csontját, ha moc-canni mer.

— Ah, ez a jutalom! — dörmögött Alessi.

— Máskor igazán elmegyek majd a jegyzőhöz.

Végre sikerült szép szóval és erőszakkal a bárónét ágyba fektetni. A báróné még ott is hadonászott és ordított, hogy meg akarják gyilkolni a pénzéért.

— Motta mester!... igen!... az fogja fel-emészteni az én keservesen összeszerzett vagyonomat!

A fia csitította.
— Hát nem látja, hogy rosszul van? Be-teggő teszi magát és én örökre elkarhozom!

Nini báró egész éjjel le se hunyta a szeméit, minden pillanatban felkelt és hallgatózott, vajjon anyja kiabál-e még; reszketett arra a gondolatra, hogy a szomszédok meghallják és ide jöhetnek a törvényszékek és a jegyzővel a házába, szívében elátkozta a primadonnát és mindenkit, akik e bilincset lábai elől dobták, és ha egy pillanatra elaludt, mindenféle rossz álom aggasztotta: Motta

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Az Osztrák-Magyar Bank főtanácsának lovag Bélnéki kormányzó elnökével ma délelőtti Budapesten tartott ülése az első félév üzleti eredményeiről szóló beható jelentés tudomásulvétele után elhalasztotta, hogy az évi július hó 1-től kezdve félévi osztás ék fejenként részvényenkint 18 korona fog fizettni. A főtanács ezután revízió tárgyává tette a letétüzleti halálösszegeket s jóváhagyta a kezelés némely módosítását, a bankvezetőség részéről ajánlott módosításokat; ezek a díjtételeknek semminemű változtatással nem járó módosítások az említett határozatok legközelebb megjelenő új kiadásában fognak bennfoglaltatni. Egyébként a főtanács folyó ügyeket intézett el, ezek között a félévénként szokásos előléptéseket is.

A kassa-oderbergi vasút. A pénzügyminiszter az állami biztosítást élvező kassa-oderbergi vasút részvénytársaságnak az évi július 1-én lejárt címletek beváltására 624,420 német birodalmi márkát folyósított állami előleg gyantán; a szintén állami biztosítást élvező pécs-barosi vasút részvénytársaság ezuttal nem vett előleget igénybe.

A Magyar Fővárosi Malomgyesület ma megerlyi Krausz Lajos királyi tanácsos elnökével mellett tisztelet-ülést tartott. A teljes-ülés kegyelettel emlékezett meg lovag Lederer Sándor, valamint Heiler Gábor elhunytáról. Jóváhagyta, hogy az elnökség a ravatalra koszorút helyeztett, az elhunytakhoz közelálló intézeteknél gyászának és részvételének kifejezést adott. A tisztviselők kihágások körül felmerülő visszaélések orvoslása iránt Halmos János polgármesternél az elnök vezetésével küldöttség jog eljáráni. melynek tagjai: Faucher Emil, Langfelder Ede és Waigand Ferenc igazgatók. A teljes-ülés ezenkívül még tarifa- és vámügyek elintézésével foglalkozott.

A Pallas Irodalmi és Nyomdai részvénytársaság ma tartotta XIX. évi rendes közgyűlését Matlakovits Sándor elnökelete alatt. Az igazgatósági jelentés szerint a nyomda forgalma 26,985 koronával volt nagyobb, mint az előző évben. amennyiben a szállított munkák összege ez évben 804,938 koronát tett ki az előző évi 777,953 koronával szemben. A papír-üzlet forgalma ugyanolyan volt, mint a múlt évben. A kimutatott tiszta nyereséget új számlára írják át. A jelentés megleően emlékszik meg Pfeiffer Károly vezérigazgató és Tomcsányi László társulati elnök haláláról. A közgyűlés a jelentést egyhangulag tudomásul vette, megadta a felmentvényt s ezután megvitette a választásokat. Az igazgatóságba közfelkiáltással beválasztották Havas Emil és Szántó Frigyes (új), a felügyelő-bizottságba: Agoston Józsefet, Hirsch Antalt, Révay Leót és Somogyi Kornélt (új)

Sorsolás. A Magyar-Jelzőlog-Hitelbank 3%-os nyeresémi-kötvényeinek 1903. június 25-én történt harmincharmadik sorsolása alkalmával a következő kötvények huzattak ki: a nyeresémi huzás: Főnyeresémi: 100,000 koronát 1416 sorozat 24 sz. 4000 koronát 650-25, 1500 koronát 2428-33 1888-86 535-74, 400 koronát 2369-93 2388-76 2964-82 1622-80 742-72 2243-13 909-82 1906-43 2694-76

mester, az adósságok, rárohanó emberek, nagy tömeg, amely ellepi házat.

Rosario már hajnalban kopogott az ajtaján. — Báró ur! Nini ur! Jéjőn szaporán... Az asszony megnémult!... Félek, ha maga látná...

A báróné kinyújtózkodva feküdt az ágyban, mint a vágóhídon leütött ökör, minden vér az arcába szökött és a nyelve kilógott. Az epa, a bimat, minden szenvedése kitért belőle és a száján, orrán keresztül a vákosra ment. És még ebben az állapotban is szeretett volna magán segíteni, próbálta mozgatni nehéz, dagadt kezzeit, artikulálatlan hangon segítségért akart kiabálni! — Mama! Mama!

Nini báró borzadva, jajveszékelve szaladt a szobákban keresztül, ökleivel verte a fejét, kirohant az erkélyre és kétségbe volt esve, mialatt a szomszédok döngötték a bezárt kaput. Nem-sokára odajött az orvos, a borbély, a rokonné és kíváncsiak serege és a ház megtelt emberekkel. Éppen úgy, mint a múlt éjjel megalmodta. Nini báró mindenkinek elbeszélte álmának beteljesedését, törölte szeméit és akkorát fújt a megdagadt orrán keresztül, mintha trombita szólna. De alighogy meglátta jönni a jegyzőt, el sem mozdult többé a mama ágyától és minden pillanatra kérte az orvosától:

— Mit gondol, doktor ur? Visszakapja szegény anyám a beszélő-képességét.

— Idővel, idővel, — válaszolt végre az orvos bosszúsán, — azt hiszi maga, hogy az egyszerű tüszentes volt?

Nini báróra rá sem lehetett ismerni, borotváltan, borzas hajjal ül az anyja ágya mellett, vagy bajlódott a háztartással. Egy babszem nem került ki az éléskamrából, mielőtt az ő kezén keresztül nem ment. A szenvedés okosá teszi az embert.

(Folytatása következik.)

382-56 2230-79 2041-74 2527-74 2984-83 1292-79. b) A 220 koronás díjak húzása: (Díj 20 korona.) Sorozat 2485-1-100 sz., 1870-1-100, 3244-1-100, 3438-1-100.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásár téri vásári pénztár-részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökr 1295 darab, magyar tehén 635 darab, szerbiai ökr 815 darab, szerbiai tehén 104 darab, növendékmárha 18 drb, bivaly 145 drb, bika 196 darab, összesen 3208 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizlalivaló ökr 61 darab, fejőstehén 119 darab, igás bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártág; vágómarhákért: Magyar hizott ökr, legjobb minőségű 86.— K-tól 71.— K-ig, kivételesen — K., 100 kilonként élő sulyban, középminőségű 60.— K-tól 64.— K-ig, silányabb minőségű 52.— K-tól 58.— K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 64 K-tól 64.— K-ig, kivételesen — K-ig. Silányabb minőségű 48 K-tól 52 K-ig. Tarka hizott ökr, legjobb minőségű 68.— K-tól 76.— K-ig, kivételesen 79 K-ig, középminőségű 62 K-tól 66.— K-ig, silányabb minőségű 54 K-tól 60 K-ig. Szerb és boszniai ökr legjobb minőségű 56 K-tól 68.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 46.— K-tól 54.— K-ig. Bika jobb minőségű 60 K-tól 74.— K-ig, kivételesen 77.— K-ig, silányabb minőségű 50.— K-tól 58.— K-ig. Bivaly 33 K-tól 48 K-ig, kivételesen — K-ig. Magyar tehén 44.— K-tól 62.— K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 48.— K-tól 68.— K-ig, kivételesen — K-ig. Mind 100 kilonként élő sulyban. Gazdasági marhákért: Igás ökr elsőrendű — K-tól — K-ig kilogrammonként, kivételesen 770 koronától — K-ig páronként, középminőségű — K-tól — K-ig 100 kilonként — K-tól 670 K-ig páronként, silányabb minőségű — K-tól — K-ig 100 kilonként, — K-tól — K-ig páronként. Hizlivaló ökr, fehér — kg.-kint — K-tól — K-ig. Fejőstehén, keresztetű, színes 220 K-tól 280 K-ig darabonként, bonyhádi faj 250 K-tól 340 K-ig darabonként, kivételesen — K-tól — K-ig, igás bivaly — K-tól — K-ig páronként.

Változatlan nagyságu felhajtás és általában jó vételkedv mellett a multheti árak változatlanul maradtak, csupán gyöngye minőségű legelőmarhák árát csökkentek, némely esetben 1 K.-val mm.-kint. A felhajtás nagyobb részt hizott marhákból állott, melyek iránt a helybeli vásárosok élénk érdeklődést tanúsítottak. Jármasökrökre az üzlet kielégítő, fejőstehénekre változatlan.

Borjvásár. 1903. évi június hó 25-ikén. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás. Belüldi élő borjú 712 drb, leült borjú — db, bécsi borjú — db, — db., növendékmárha 18 darab, bárány élő — darab, leült bárány — darab. — Argyezések — Belüldi élő borjú I. rendű 80-90 f.-ig, kivételesen 92 f., II. rendű élő borjúk 68-78 f.-ig, I. kilonként, leült borjú I. r. — f.-ig, II. r. — f.-ig, — f.-ig, kivétel. f. kilonként, leonvás nélküli. Rugott borjúk 62-60 f.-ig. Növendékmárha 56 f.-től 62 f.-ig, I. r. — f.-ig, középminőségű — f.-ig, alarendelt — f.-ig, I. k.-kint. Bárány élő — k., leült bárány — k., kivételesen ar — k.-ig páronként. Az irányzat élénkebb volt, az árak változatlanok maradtak.

Sertésüzlet. (A székesfehérvári sertés-vásár és közvágóhid intézősége.) Junius 26-ikén. Felhajtás: Zsirsértés, egymint öreg I. rendű — kilogrammon felül — darab, II. rendű 280-350 kilogrammig — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — Jarab, közép 220-300 kilogrammig — darab, könnyű 220 kilogrammig — darab, süldő — darab, malac — kilogrammig — darab. Összesen — darab. Huszértés egymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250-300 kilogrammig — darab, süldő — darab, malac 40 kilogrammig — darab. Összesen — darab. Felhajtás összege 486 darab, 38 darab süldő. Előző napi maradvány 397 darab, — darab süldő, összesen 883 darab, 38 darab süldő. Eladott 830 darab sertés, 10 darab süldő. Maradvány 53 darab 28 darab süldő. A vásár irányzata élénk. — Az árak változatlanok. — Következő árak jegyzettek: Zsirsértés: Öreg I. r. 350 kgr.-on felül 83-90 fillérig, II. rendű 280-350 kilogrammig 84-83 fillérig, selejtet — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 90-95 fillérig, fiatal közép 220-300 kilogrammig 86-94 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogrammig 80-86 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Huszértés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140-300 kilogrammig — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogrammig — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élősulyban.

Bécsi szarvasmarhavásár. Junius 25-ikén. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhozottak: 3993 darab borjú, 650 darab élő juh, 1243 darab levágott sertést, 194 darab levágott juh, 99 darab bárányt.

Eladási árak: Élő borjú 80-112 flk. elsőrendű 102-110 fillér, lev. borjú 92-100 fillér, legeleje 112-120 fillér, elsőrendű — fillér, zsirsértés — fillér, fiatal sertés — fillér, kivételesen — f., levágott nehéz sertés 92-112 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt — fillér, zsirra hizalt sertés — l., könnyű sertés 120 — fillér, elsőrendű süldő — l., élő juh 48-68 l., levágott juh 89-100 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 12-28-korona páronként.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, június 25.

Mérsékelt kínálat és gyöngye kereslet mellett készbuza csendes irányzatú volt és a forgalomba került 10,000 métermáza alig tartott árakon kelt el. Rozs

és zabban igen csekély a forgalom változatlan árakon; más okkikben nem volt üzlet.

Eladott:

Buza. Tiszavideki: 200 mm 81.5 k., 1100 mm 81 k. 8 K. 15 l., 100 mm 81 k. 8 K. 15 f., 200 mm 80.5 k. 8 K. 12 1/2 f., 100 mm 80.5 k. 8 K. 12 1/2 f., 600 mm 80.5 k. 8 K. — f., 100 mm 80 k. 8 K. 05 f. sárga, 100 mm 79.5 k. 7 K. 85 l.

Fejérmegyei: 1000 mm 77 k. 7 K. 65 f. **Pestmegyei:** 350 mm 81 k. 8 K. — f. rozsos, 100 mm 80 k. 7 K. 80 f., 100 mm 79.5 k. 7 K. 95 f. sárga, 100 mm 70 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm 78.7 k. 7 K. 75 f., 200 mm 78 k. 7 K. 85 l., 1200 mm 77.7 k. 7 K. 92 1/2 f.

Mezőhegyesi: 1550 mm 79.5 k. 8 K. 20 f. **Szavici:** 150 mm 76.5 k. 7 K. 95 f.

Mind három hónapra.

Ross: 100 mm 6 K. 35 f. **Arpa:** 100 mm 5 K. 80 f.

Készpénzesítés mellett.

A kőszári hivatalos jegyzése a budapesti árak és értéktözsde szokásai szerint készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint 50 kilogrammonként.

Típus	Kiló	Kilogramm ára		Kiló	Kilogramm ára	
		K-tól	K-ig		K-tól	K-ig
Tiszavideki	16	7 00	7 70	79	7 90	8 —
"	77	7 70	7 70	80	7 15	8 10
"	78	7 70	7 85	81	7 05	8 15
Fejérmegyei	76	7 45	7 00	78	7 5	7 85
"	77	7 50	7 15	80	7 15	7 95
"	78	7 50	7 15	81	7 00	7 85
Pestmegyei	76	7 5	7 00	78	7 75	7 85
"	77	7 5	7 00	80	7 25	8 —
"	78	7 5	7 15	81	7 25	8 10
Bácsági	76	7 40	7 55	79	7 75	7 95
"	77	7 45	7 65	80	—	—
"	78	7 45	7 65	81	—	—
Bácskai	76	7 45	7 55	79	—	—
"	77	7 45	7 55	80	—	—
"	78	7 45	7 55	81	—	—

Egyéb gabonafajták		Kiló	Kilogramm ára	
			K-tól	K-ig
Ross	új elsőrendű	70-72	6.5	6.15
	másodrendű		6.4	6.45
Arpa	takararany	60-67	5.9	6.10
	egyni való	60-67	5.75	5.80
	szőkecsere való	60-67	5.6	5.65
Zab	—	50-66	5.70	5.80
Tengeri	bánásgy	—	0.10	0.25
	másodm	—	0.10	0.25
Repece	új típusú	—	10.80	11.80
	bánásgy	—	0.	0.
Kékes	—	—	6.75	6.

A határidőket folyamán a következő kölések

Öktóberi buza 1903. . . 7.35-7.34-7.37-7.31-7.80
Öktóberi rozs 1903. . . 6.12-6.18-6.15-6.13
Öktóberi zab 1903. . . 5.41-5.40-5.44-5.43-5.41
Júliusi tengeri 1903. . . 6.24-6.22-6.23
Augusztusi tengeri 1903. 6.27-6.29-6.28

Délül egy óraok a következő záróárakat állapít

ották meg hivatalosan a tözded:

Öktóberi buza 1903. 7.31-7.32
Öktóberi rozs 1903. 6.13-6.18
Öktóberi zab 1903. 5.40-5.41
Júliusi tengeri 1903. 6.2-6.23
Augusztusi tengeri 1903. 6.27-6.28

Deután fél 5 óraok arul:

Öktóberi buza 1903. 7.20-7.31
Öktóberi rozs 1903. 6.12-6.18
Öktóberi zab 1903. 5.41-5.42
Júliusi tengeri 1903. 6.22-6.23
Augusztusi tengeri 1903. 6.26-6.27
Repece augusztusra 1903.

A budapesti értéktözsde.

A mai tözsde szilárd irányzat mellett a nemzetközi értékek javulásával zárult.

Előződsé. Osztrák Hitelrészvény 662.—663.—. Magyar hitelrészvény 7.250-733.—. Államvasuti részvény 672.25-672.75. Városi Villamos Vasút részvény 302.—303 korona.

A déli tözsdén a következő értékekben volt forgalom: Magyar Hitelbankrészvény 732.50-733.—. Leszámítolóbank részvény 449.—450.—. Osztrák Hitelrészvény 662.—663.—. Salgó-Tarjáni kőszénbánya részvény 625.—628.—. Rimamurányi Vasúti részvény 466.—467.—. Városi Villamos Vasút részvény 303.—. Államvasuti részvény 671.25-672.26 korona.

A óraok arul: Osztrák Hitelrészvény 661.—. Magyar hitelrészvény 732.—. Leszámítolóbank részvény —. Rimamurányi vasúti részvény —. Osztrák-magyar államvasuti részvény 671.—. Közúti vasút részvény —. Városi villamos vasút részvény — korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményi üzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ar-folyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 42.—52.— korona, vörös aprózemű 42.—50.— korona, vörös erdőnyi — korona, vörös bánásgyi — korona, középszemű 50.—54.— korona, nagyzemű 54.—58.— korona. Disznózsír: budapesti 69.—69.50 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszársított vidéki — korona, városi 4 darabos 59.50-80.— korona, 3 darabos 63.50-64.— korona, tisztított — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 18.—14.— korona. 120 darabos — korona, 100 darabos 14.50-15.—

Színházak, szórakozó helyek.

VIGSZINHAZ.

Péntek, 1903. június hó 26-án.

Az örnagy ur.

Böhözát 3 felvonásban. Irtak Mars és Kéroul. Fordította Helai Jenő.

Személyek:

Montgiron	Fenyvesi	Gyöző
Labourdette	Hegedüs	Vendrei
Fréville	Talay	Szendéry
Champeaux	Góth	Fábián
Moulard	Tapolcai	Nikó
Bardinet	Rónaszéki	Haraszthy
	Dingoesé	
	Kozdéta	7 1/2 órákor.

NÉPSZINHAZ.

Péntek, 1903. június hó 26-án.

A kintornás leány.

Énekes színmű 4 felvonásban és 8 képben. Irták: Jules Dornay és Xaver Montépin. Ford. Fái J. Béla. Zenéjét összeállította Barna Izsó.

Személyek:

Richard	Solymosi	Magloire	Ujvári
Róbert	Nyárai	Prieur	Delli
Gabriel	Szabó	Veronique	Siposné
Henri	Pázmán	Mártha	Kápolnai
Daniel	Szerdahelyi	Aubriné	Izsóné
Girvót	Kiss M.	Orvos	Szirmai
Simon	Szilágyi	Mariani	Dóry M.
Charlemagne	Kenedich	Nayle	Balázs
Vide-Gousset	Kovács	Mari	Szentmiklóssy
			Kozdéta 7 1/2 órákor.

MAGYAR SZINHAZ.

Péntek, 1903. június hó 26-án.

A drótosfő.

Nagy operett előjátékkal, 2 felvonásban. Irtak Leon Viktor. Fordították Ruttkai György és Mérei Adolf. Zenéjét szerzte Lehar Ferenc.

Személyek:

Gänther	Boross	Pfefferkorn	Sziklai
Mici	Kornai	Zauszka	Szentgyörgyi
Jankó	Rubos	Milos	Ráthonyi
			Kozdéta 7 1/2 órákor.

FŐVÁROSI NYÁRI SZINHAZ.

Péntek, 1903. június hó 26-án.

Blahe Luiza asszony mint vendég.

Kurucfurgang.

A népszínházi bizottság által 100 arannyal jutalmazott népszínmű 3 felv. dalokkal és táncokkal. Rákóczi korából. Irták ifj. Bokor J. Kozdéta 7 1/2 órákor.

VÁROSLIGETI NYÁRI SZINHAZ.

Péntek, 1903. június hó 26-án.

Bob herceg és Mici hercegnő.

Énekes bohózat 4 felvonásban. Irták: Feld Mátyás. Zenéjét összeállította Barna Izsó. Kozdéta 7 1/2 órákor.

Ös-Budavára

Nyitva esti 8 óráttól reggeltől 4 óráig. Ma péntek, június 26-án.

Nagy elit-estély.

A nagy variété-színpadon:

Barrison Lona

és a többi nagyszabású attrakció: Budos Snyder, a Leopold-csopori, Vata Valborg, Miss Ravensberg, The Saphos stb.

Folies Comiques

Uj magyar bohózat: Egy ös-budavári éj következményei és Steinharti.

A bosnyákezedred zenekarának sétatangversenye.

Nagyszabású tűzijáték

Belpép díj 1 korona. Kedvezményes jegyek 40 fillér rátteléssel érvényesek.

BEÖTHY ZSOLT.

A

Magyar Irodalom Kis Tükre.

SZELLEMI ÉLETÜNK FEJLŐDÉSÉNEK ÁTTEKINTÉSE.

Ára díszes vászonkötésben 4 korona.

Második bővített kiadás.

KAPHATÓ AZ ATHENAEUM R-TÁRSULATNÁL ÉS MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben.

Tarcsa gyógyfürdő Vas megyében.

Glaucomat-tartalmú szénasavú vasforrások. A legújabb módszerek szerint bevezetett pezsgő és ásványvíz, valamint vaslep-fürdők. Kellőme, hűvös éghely; a környék minden igényét megfelelően oldja meg; villámvilágítás, 2 jó vendéglő, gyógyfürdő, naponta 2-szer zene; szép kirándulások. A női szorvók bántalmat, szipkór, vér-szegénység, továbbá a legújabb és emésztési szervek bajai ellen kiváló orvosi tekintélyek ajánlják.

Évad május 24-től szeptember végéig.

Az évad kezdetétől Jun. 15-ig és Aug. 15-től azelőtt végéig folyamatosan olcsóbb árak. Felvilágosításul szolgál és kívánata prospectust küld a **Ürdögizgatóság**. Állandó fürdőorvos **Dr. Rhofer Aladár** (b. megyei főorvos). **Tarcsa Királyfürdő** **különösen mint óvszer járvány esetén ivóvízről ajánlatos.** Megrendelések **Tarcsa Ürdögizgatóság**hoz és Budapestben **Édeskuty L. cs.** és kir. udvari szállítóhoz (Erzsébet tér 8.) intézendők. Vasúti állomás. Posta és távírány helyben. Budapestről és Győről naponta Tarcsafürdő felé tartó közvetlen 1-1-02 osztályú kocsik közlekednek oda-vissza.

Nyaralókba, tündökbe utazók

kérlek, hogy az utazásidőre az alábbi cikkekből: Lawn-tenisz összes kellékei. Nyári sportjátékok. Tornaszekélyek. Hinták. Hintagárgy. Kerti és nyugvóhelyek. Kugli-szék. Sigm. sanct-golyók. Horogbalécek. Vízilátók. Amatőr fényképezési. Kodak. Ujjak, nyílak. Célpáncsok. Papír léghajók, lampionok, bengál-fáklyák. Legyezők. Paplancok és szőnyegszőnyegek. Kerti gyertyatartók. Légy-, fűg-, moly- és egérszűrők. Uj aranyórák, esetlenül 50 kr. Utazási- és turista-cikkek. Bőröndök, Lóbakok, pánya 10 ft stb. stb. Hétkénapon szereznek be, mert **Kertésznel vasár- és ünneppanapon zárva van.** Uj képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld **Kertész Tódor Budapest, IV. Kristóf-tér.**

Jótállás mellett olcsón

BUTOROK

divatos hálószerzők ... 90 forint és feljebb teljes ma! faragott ebédök ... 75 " " " divatos szalon garnitúrák ... 50 " " " szekrények, ágyak, divánok, székek, asztalok, írógépek és minden fajta egyes **butor** darabok igen olcsón. Modern berendezések igen nagy választékban.

Nagy Imre

lakberendezési vállalkozó, **butor raktára Váci-körút 9. szám I. emelet. Szerencs-utca sark.**

A MAGYAR LABDAJÁTÉKOK KÖNYVE.

Irták: PORZSOLT LAJOS.

Ára 2 korona.

Jffjusági játékok.

IRTA: OTTO JÓZSEF.

Ára 3 kor.

Kerékpáros Káté.

Irták: dr. KORCHMÁROS KÁLMÁN.

Kezdők és kerékpárosok számára. — Szabályok, kezelés, tisztítás stb. Számos képpel. Ára 30 fillér.

Kaphatók: Lampel R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedésben Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz.

Pályázati hirdetmény és részletes feltételek vasuti hivatalnoki egyenruhák szállítására.

Magyar Királyi Államvasutak. Budapest-balparti üzletvezetőség. 18294. sz.

A magyar királyi Államvasutak Budapest-balparti üzletvezetősége 1903. évi augusztus hó 1-től kezdődőleg három egymásután következő évre nyilvános pályázat útján kívánja biztosítani hivatalnokai számára azon egyenruhákat és egyenruházati cikkeket, amelyeket szolgálat közben az illetők viselni tartoznak. Ezen egyenruhák a következőkben állanak:

1. Nyári zubbony. — 2. Tavasszi és őszi zubbony. — 3. Téli zubbony. — 4. Nyárinadrág sötét kékeszürke vagy drappszíni szövetből. — 5. Tavasszi és őszi nadrág. — 6. Téli nadrág. — 7. Tavasszi és őszi felöltő. — 8. Téli felöltő. — 9. Sapka. — 10. Nyakkravál. — 11. Keztyű. — 12. Karkötő. — 13. Rangjelző rúzsák.

Az 1-8. tétel alatt felsorolt egyenruhák készítéséhez szükséges felső-kelmék bármely belföldi posztógyárossal beszereshetők.

A 9-13 tétel alatt felsorolt egyenruházati cikkek, valamint az 1-8 tétel alatti ruhadarabok elkészítéséhez a felsőkelmeket kívül szükséges egyéb kellékek szállítói tetszése szerinti forrásból szerezhetők meg, ezekre névbe csak az a kikötés, hogy jóminőségűek s amennyiben ezen cikkeket Magyarországon is gyártják, hazai gyártásnak legyenek.

Az 1-13 tétel alatt felsorolt ruhadarabok és egyenruházati cikkek a kereskedelmiügyi magy. kir. miniszter ut 5 nagyméltóságos Által 1888. évi május 13-án 20387. szám alatt a vasuti hivatalnokok egyenruházata tárgyában kibocsátott szabályrendeletben foglalt határozományok figyelembevételével állítandók ki. Hozzájárulandó az 1888. évi „Rendelekek tárá”-ban jelent meg és bármely könyvkereskedésben megszerezhető.

Az esztről-estőre szükséges ruhadarabokat és ruházati cikkeket a hivatalnokok kívánásáig folytán alulírott üzletvezetőség rendel meg. Ezen megrendelés alapján készült egyenruhák az üzletvezetőségtől kijelölt helyre, állomásra vagy szertárba küldendők.

Az egyenruhák végleges átvételét azon hivatalnok teljesíti, kinek számára az egyenruha meg lett rendelve. Az átvételi elismervény a megrendelés levéllel és számlával együtt az üzletvezetőséghez küldendő, az érdemet hozott összegnek az illető hivatalnok illetményei terhére leendő előjegyzéséig végett.

A kiérdekel és hivatalból előjegyzett összeg legalább is 10 korona havi részletekben lesz levonva az illető hivatalnok illetményéből, és a levont összeg a következő hónap első napjánban lesz utalványozva szállítónak.

Az üzletvezetőség nem vállal semminemű kötelezettséget a szállított egyenruhák értékének levonás útján való teljes kiegyenlítésére nézve, csak arra kötelezi magát, hogy amennyiben a levonás végrehajtása tekintetében akadály fenn nem forog, a megállapított részleteket pontosan levonja és a levont összegeket szállítónak kiutalványozza.

A mérleket felvétele, készruháknak a helyszínén való felpróbálása és esetleg átadása céljából a budapest-balparti üzletvezetőség vonalain, valamennyi személyvonatra érvényes II. osztályú névre szóló ideleges szabadjegy lesz szállítónak rendelkezésre bocsátva. A szabadjeggyel való visszaélés a kedvezmény elvesztését vonja maga után.

A kész egyenruhák szállító cég székhelyétől a kijelölt helyig a megrendelővel előmunkatársa mellett a budapest-balparti üzletvezetőség vonalain díjmentesen lesznek szállítva. Csomagolási költség nem számítható fel.

Az egyenruhák a szabályoknak megfelelőleg, de izlésesen állítandók elő. Amennyiben a ruhák készítése ellen általában, valamint a ruhához használt anyagok minősége ellen alapos és indokolt panaszok merülnek fel, melynek elbírálására maga a megrendelő is illetékes, a kifogásolt egyenruha minden kárpótlás nélkül visszautasítandó.

Szállítói kötelezettséget vállal arra nézve, hogy az egyenruhák készítéséhez szükséges szöveteket belföldi posztógyárossal szerzi be.

A magyar kir. államvasutaknak joga lesz bármikor megfigyeltetésre szerezni, szállítói pedig köteles mindazon adatokat, melyek a felsőkelmek számarolásának igazolására szükségesek, rendelkezésre bocsátani.

Ha szállítói e tekintetben vállalt kötelezettségének meg nem felel, minden körülmények között tartozik a nem szállított vagy nem a kikötött belföldi gyárból vásárolt kelmék árának 20 százalékát, azaz husz százalékát kötbérszerűen megfizetni, ezenfelül jogában áll a magy. kir. államvasutaknak saját tetszése szerint vagy a szerződés teljesítését vagy a teljesítést helyett a szerződés megszűnése okából kártérítést követelni és a szállítói tárgyat képező egyenruhákat szállító cég terhére másnál bármely áron megszerezni.

A jelen feltételek alapján három évre kétéves ügylet alulírott üzletvezetőség részéről bármikor három havi felmondás mellett minden indokolás nélkül felbontható, jogában áll azonban a budapest-balparti üzletvezetőségnek az ügyletet minden felmondás nélkül is azonnal felbontottnak tekinteni, ha az egyenruhák készítéséhez külföldi és nem a kikötött belföldi felső kelme használtatott.

Az egyes ruhadarabokért fizetendő egységárat az ajánlatban számmal és betűvel is kiirandók, az ajánlat keletkező és a teljes cím és lakás közlése mellett aláírandó, ezenkívül az egyes ruhadarabok készítéséhez igénybevéni szándékol minden egyes cikkből az ajánlattevő pecsétjével ellátott minta mellékelendő. Az ajánlatban kiteendő az is, hogy a zubbony és sapkához igénybevéni szándékol szinórat hány százalékos arányt tartalmaz.

Ezenkívül az ajánlathoz mellékelendő a belföldi posztógyárossal olyan nyilatkozata, amelyből kivehető legyen, hogy a tőle vásárolandó szövetekért esedékes összegek fizetésére nézve kölcsönös megállapodás jött létre, azonkívül esedékelendő az ajánlathoz az illető gyáros posztóimátiát.

Az ekként felszerelt és ivenként 1 koronás magyar bélyeggel ellátott szabályszerűen aláírt ajánlat a szintén aláírt és lepecsételt, jelen feltételekkel, együtt 1903. évi július hó 15-ig alulírott üzletvezetőséghez (Budapest, VI. ker. Teréz-körút 62. I. em. 5.) benyújtandó, vagy királyi postával bérmentve beküldendő, a borítékban feljegyzendő a pályázati hirdetmény száma, hogy az ajánlat hivatalnok egyenruhák szállítására szól.

Bánatpénzül, mely a szállítási elnyerése után óvadéklul fog szolgálni, 400 kor. készpénzben vagy értékpapírban egy nappal előbb a budapest-balparti üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál letendő. Készpénzbeli letét után kamat nem jár. Alulírott üzletvezetőség fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlatok között, tekintet nélkül az egységárrakra, szabadon választhasson.

A fentebbi feltételektől eltérő, elkésvé érkezett, távirattalg lett, vagy pótlajánlatok figyelembevételre nem tarthatnak számot. Kelt Budapestben, 1903. május hó 28-án.

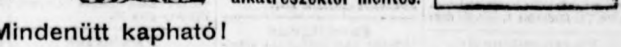
Magy. kir. Államvasutak budapest-balparti üzletvezetősége. Jelen feltételeket egész terjedelmében tudomásul veszem és azokat magamra kötelezőknek elismerem.

Kelt, az ajánlattevő.

„szarvas” vagy „kules”

Jeggyel legjobb, legkiadósabb s ennél fogva legolcsóbb szappan — Minden káros alkatrésztől mentes.

Mindenütt kapható!

Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht” névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

